8-8
P-18

COLECȚIA COGITO

Anton Pann

De la lume adunate și iarăși la lume date

Editura Albatros

Anton Pann

DE LA LUME ADUNATE ȘI IARĂȘI LA LUME DATE

Ediție

îngrijită

de

ALEXANDRU N. STĂNCIULESCU-BÎRDA

Colecția Cogito

8-8
P-18

Anton Pann

DE LA LUME ADUNATE ŞI IARĂŞI LA LUME DATE

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR"
BIBLIOTECA
BUCUREŞTI
57.538

Editura Albatros

ANTON PANN —
FILOZOF ȘI CETĂȚEAN

Cele cîteva gînduri cuprinse în cuvîntul de față nu-și propun decît să reamintească tuturor sîmburele sapiențial cuprins în opera „finului" acesta al „Pepelei", care, părăsindu-și meleagurile natale, și-a îndreptat pașii spre binecuvîntata țară a făgăduinței, ce-l aștepta cu zîmbetul pe buze aici, pe plaiul carpatin. Și, așa cum de-a lungul vremurilor ea fusese mama bună a atîtor urgisiți ai soartei, acum îl primea la sîn pe acest fiu adoptiv, făcîndu-se iubită, devenindu-i patrie.

Fie-ne deci îngăduit a completa vorbele lui Perpessicius, care spunea că „Anton Pann e înainte de toate un scriitor, mai mult, un artist", cu ideea că, înainte de a fi scriitor și artist, el a fost un român. *Unul dintre cei mai buni fii ai poporului nostru din secolul trecut, cel care a pătruns în cele mai adînci unghere ale su-*

fletului și cugetării românești. „Anton Pann știu să se identifice cu caracterul național" avea să menționeze G. Dem. Teodorescu, „să-i cunoască esența și să-l modeleze".

Îndrăgostit de peisajul nostru și, mai ales, de spiritualitatea românească, Anton Pann a strîns înțelepciune de la cei mulți și i-a dat o formă nouă, șlefuită, nu numai accesibilă dar și atrăgătoare, căci „de cînd lumea poveștile sînt ale lumii, însă, firește, felul povestirii rămîne oricînd al povestitorului" (I. L. Caragiale). El a scris și a tipărit mult în viață, cărți și broșuri știute și neștiute încă de noi, fără să se gîndească vreodată că acele strădanii ale lui vor rămîne peste secole. Toate publicațiile lui au o întindere relativ mică, unele dintre ele reducîndu-se doar la cîteva file, ceea ce întărește odată mai mult afirmația că Anton Pann nu a urmărit să ajungă un scriitor sau un filozof. Avea însă o logică, o filozofie proprie, el însuși întruchipînd filozoful din popor. Culegea folclor, dar nu era folclorist, scria, dar nu se supraaprecia ca scriitor, ridica monumente, dar nu

se îngropa sub ele, ci rămînea mereu deasupra, cu zîmbetul pe buze.

Anton Pann nu este tipul filozofului sobru, îngîndurat şi închistat, ci, dimpotrivă, stă de vorbă cu copiii şi bătrînii, glumeşte cu băieţii şi fetele sau se aşază la taclale cu femeile. Împarte în dreapta şi-n stînga rodul străduaniilor sale, broşuri şi cărticele după ştiinţa şi puterea fiecăruia. El nu urmăreşte, deci, să facă o filozofie seacă, destinată rafturilor prăfuite ale bibliotecilor, ci una practică, dinamică, vie, cu un scop educativ, putînd să fie gustată şi de cel învăţat, şi de către cel cu mai puţină ştiinţă de carte. El devine în felul acesta un filozof-apostol al neamului nostru, exponent al aspiraţiilor acestuia, hotărît să contribuie prin munca sa la eliminarea răului şi cultivarea binelui. Întreaga sa operă este străbătută de acest gînd şi străduanie pedagogică, de încercarea de a transmite oamenilor înţelepciunea lumii şi a poporului nostru, de stăruinţa de a-i civiliza pe cei din jur.

Pornind de la expresia populară „şcoala lumii" sau „şcoala vieţii", Anton Pann îşi asumă răspunderea de a fi profesor

fără de arginţi la această măreaţă instituţie : „Ştiind că chiar să înveţe cineva-n academii / Cînd va intra-n şcoala lumii îi lipsesc să ştie mii /".

Prin răspîndirea tipăriturilor cît şi a vorbelor de „duh", el devine conştient de misiunea sa de luminător al maselor, de propagator al scrisului şi al dragostei de cultură, de şlefuitor al moravurilor societăţii în care trăieşte. Anton Pann nu a avut o cultură dobîndită pe băncile vestitelor şcoli ale vremii, ci a fost un autodidact, propulsat de o voinţă fermă, care nu i-a dat pace de-a lungul întregii sale vieţi. Luptînd mereu cu propriile insuficienţe, căutînd să se autodepăşească, deosebit de modest, subestimîndu-se adeseori, el este un exemplu în felul lui, căci, aşa cum avea s-o dovedească Ovid Densusianu, în urma studiilor întreprinse, Pann cunoştea cel puţin patru limbi : româna, turca, greaca şi rusa, fapt nemărturisit de el însuşi.

Anton Pann poate fi socotit şi un culegător de folclor care conservă fondul dar prelucrează forma, îmbogăţeşte elementul autohton dar nu-l falsifică, cu-

noaşte valoarea creaţiei populare şi se străduieşte s-o evidenţieze. Desigur că, pentru a realiza aceasta, ajunsese la o profundă cunoaştere a limbii româneşti. Aşa cum spunea G. Călinescu, „Pann n-are noţiunea de folclor, nu respectă autenticul ţărănesc, ci împestriţează graiul popular cu cel cult, uneori grotesc, foarte adesea însă cu un efect cromatic uluitor".

În prim plan în opera lui se situează proverbul, concretizare autentică a puterii de sintetizare, a puterii de observaţie, a înţelepciunii poporului. Proverbul nu este transcris în sine, doar ca o simplă sclipire de inteligenţă, ci este analizat şi explicat aşa cum numai un iubitor al zestrei folclorice putea să o facă.

Gînditor şi povestitor oriental, ca şi Panait Istrati, Pann porneşte de la fapte mărunte de viaţă, în aparenţă banale, firul istorisirii lui mlădiindu-se apoi armonios între grav şi comic, între laudă şi dojană, fiind presărat tot timpul cu proverbe, zicale şi reflexii, vădind o reală dibăcie artistică.

Proverbele cu care este încoronată istorioara vin de la sine, se leagă unul de

altul, ca într-un joc copilăresc, fără stridenţele pedanteriei. Uneori proverbele sînt autentice, în conţinutul şi forma lor autorul neschimbînd nimic: „Spune-mi cu cin' te-aduni, ca să-ţi spun cine eşti", „Pe cît ţi-e pătura, atîta te-ntinde", „Omul care este harnic, totdeauna are praznic" etc. De cele mai multe ori însă Anton Pann a luat din proverb ideea şi a îmbrăcat-o în haina versului său: „Cineva cînd locuieşte / Cu măgarul cel trîndav, / Or păr din el să lipeşte, / Or că vreun alt năravi".

În istorioarele lui se simte adeseori parfumul Didahiilor *lui Ivireanu sau sfaturile bătrînului care, acumulînd experienţa de veacuri a strămoşilor, grăieşte plin de cumpătare şi înţelepciune: „Cu oamenii de cuviinţă / Învăţaţi şi cu ştiinţă, / Nu-ntrebuinţa cuvinte / Mojiţeşti şi fără minte // Aşa nici nu vorbi iară / Cu oameni simpli de ţară / Cuvinte mari şi înalte, / Românite din limbi alte. // Că cine nu se gîndeşte / La cuvîntul ce-l vorbeşte, / Acel mai tîrziu sau degrabă, / Stînd se va căi degeabă, / Că limbile neînfrînate / Au pedepsi nenumărate" ///.*

Izvorul inspiraţiei lui Pann nu este numai poporul, ci, aşa cum era şi de aşteptat, şi mediul eclesiastic în care şi-a desfăşurat o bună parte a activităţii sale şi care a lăsat urme vizibile.

Semnificative în această privinţă sînt versurile de o deosebită frumuseţe închinate sentimentului nobil al dragostei, prelucrare şi versificare a capitolului al XIII-lea din Epistola I-a către corinteni.

Deşi genul şi expresiile sale literare sînt de o rară simplitate, Pann abordează teme de circulaţie universală în gîndirea filozofică: om, adevăr, iubire, viaţă, moarte, existenţă etc., precum şi teme legate de mediul concret: familie, muncă, prietenie. Toate acestea se pot însă clasifica în două mari grupe: binele şi răul sau virtutea şi viciul. Intenţia lui Pann este aceea de a biciui fără cruţare tot ceea ce este rău, urît, primejdios, viciat în fiinţa omenească, de a cultiva şi preamări virtutea cu tot ceea ce are ea mai nobil şi mai frumos.

Cu un evident simţ al dreptăţii, Pann critică uneori diferenţierea şi inegalitatea socială; pentru aceasta recurge la eroi şi

elemente luate din lumea basmelor, manifestînd simpatia faţă de cei obidiţi ai soartei („Sultanul şi pescarul").

Aproape fără să ne dăm seama, mergînd pe firul unei simple povestiri, ajungem astfel deodată la o concluzie finală surprinzător de profundă, cum este proverbul: „Dracul îşi bate joc de om la bătrîneţe", pe care Perpessicius îl caracterizează ca fiind: „Talisman consolator, crescut din resignaţie şi spirit critic, care opune castelelor iberice clădite pe nisip, granitul indestructibil al înţelepciunii populare".

Pann are multe puncte tangenţiale cu contemporanul său Cilibi Moise, dacă ne limităm numai la activitatea lor de culegători, prelucrători şi gînditori populari, dar îl depăşeşte pe acest „vînzător de mărunţişuri şi autor de maxime pline de duh şi sănătos umor bătrînesc" tocmai prin profunzimea gîndirii sale.

Pe plan social, Anton Pann a militat activ pentru propagarea ideilor paşoptiste: „...şi voi cu învăţătura / Şi cu fapta şi cu gura / Să daţi pildă omenimei / Că patria noastră muma / Mult a

dorit pîn-acuma / Şi-ai ei fii ca-n naţii alte / Să crească cu ştiinţi înalte / Şi să se laude-n lume / Româna cu-al ei nume" /.

In timpul revoluţiei din 1848 a fost unul dintre elementele de frunte, care s-a afirmat pe plan local, în Rîmnicu-Vîlcea, depunînd jurămîntul pe drapel şi Constituţie, conducînd corul pe care-l pregătise anume ca să intoneze o serie de cîntece mobilizatoare, ca acela al lui Andrei Mureşan, intitulat „Un răsunet".

A contribuit la menţinerea fiinţei limbii române, împotriva curentelor vremii, care urmăreau latinizarea ei: „Cîntă, măi frate române, pe graiul şi limba ta / Şi lasă cele străine ei de a şi le cînta / Cîntă să-nţelegi tu însuţi, şi cîţi la tine ascult / Cinsteşte ca fieşcare neamul şi limba mai mult" /.

A cules şi a prelucrat elementul folcloric autohton, pe care a reuşit să-l valorifice într-o operă monumentală, menită să intre, pe măsură ce este cercetată în profunzimea ei, în patrimoniul literaturii universale.

In cadrul studiilor de literatură comparată, făcute de diverşi cercetători, s-a

ajuns la concluzia că în opera lui Anton Pann există piese care au elemente comune cu scrierile lui Molière, La Fontaine, Hans Sachs, Bertoldo („Gesta Romanorum"), Erasmus de Roterdam („De civitate morum puerilium") etc.

Tudor Vianu situează opera lui Pann lîngă „Decameron", „Till Eulenspiegel" sau „Simplicius Simplicissimus", iar alţii lîngă cea a lui Villon şi Chaucer.

Intrat sub egida UNESCO, Anton Pann, „finul Pepelei cel isteţ ca un proverb" (M. Eminescu), trece an de an tot mai multe hotare, ducînd cu sine pretutindeni parfumul unor adînci cugetări şi îndelungate experienţe de viaţă ale poporului nostru, fiindcă oricîte influenţe s-ar simţi în opera sa, ea rămîne totuşi unul dintre cele mai autentice documente ale bogăţiei spirituale româneşti. Tocmai de aceea Anton Pann este mereu tînăr, mereu citit cu pasiune de generaţii de cititori. Ediţia de faţă, inedită din punct de vedere al selectării şi distribuirii materialului, vine să satisfacă acest gust al publicului, oferindu-i esenţa mesajului transmis de Pann.

Vorbele sale, care au şlefuit şi vor şlefui mereu multe caractere vor săgeta necruţătoare pe cei răi şi-i vor mîngîia părinteşte pe cei buni. Mai mult, ele vor face ca apropierea dintre oameni să fie tot mai mare, M. Gaster calificîndu-le drept un „lanţ de aur ce leagă popoarele între ele".

Anton Pann este un exemplu pentru scriitorii, poeţii şi oamenii de artă ai zilelor noastre, prin munca sa neobosită, prin înţelegerea ce o are faţă de cei din jurul său, prin efortul de a contribui la progresul spiritual şi material al naţiunii sale, prin însuşi faptul că-şi găseşte izvorul inspiraţiei literare în realitatea concretă a poporului său.

AL. N. STĂNCIULESCU-BÎRDA

TABEL CRONOLOGIC

1796 — În familia căldărarului Pantoleon Petrov și al soției sale Tomaida se naște cel de-al treilea fiu, Anton, care va reuși să se înscrie în rîndul marilor personalități ale literaturii românești din secolul trecut. Unii istorici literari, datorită documentației insuficiente de care se dispune pînă în prezent, aduc în discuție, ca date probabile ale nașterii lui Anton Pann anii 1794 și 1797.

1799 — Constantin Hangerli este executat la București din porunca sultanului.

1800 — Trupele pașei de Vidin, Pasvan-Oglu, pradă Oltenia.

1802 — Prin Gheorghe Șincai se afirmă necesitatea înlocuirii alfabetului chirilic cu cel latin.

— Se naște I. E. Rădulescu.

1806, aug. 24 — Mazilit de turci ca filorus, Constantin Ipsilanti se refugiază în Rusia.

nov. 22 — Rusia declară război Imperiului Otoman, iar trupele ei intră în Moldova, apoi ocupă Bucureștiul.

1808 — Gh. Şincai publică *„Hronica românilor şi a mai multor neamuri"* în *„Calendarul"* de la Buda.

— Tomaida Petrov, văduvă, peregrinează cu copiii prin Moldova pînă la Chişinău de teama ocupaţiei turceşti.

1809 — Cei doi fraţi mai mari ai lui Anton Pann, înrolaţi în armata rusească, mor vitejeşte la asediul Brăilei.

— Anton intră sopran în corul catedralei din Chişinău.

— Se naşte Vasile Cîrlova.

— Turcii recuceresc Oltenia de la ruşi.

1810 — Se naşte la Tîrgovişte Gr. Alexandrescu.
— Este reeditată la Sibiu *„Alexandria"*.

1812 — Armatele lui Napoleon invadează Rusia.
— Anton Pann împreună cu mama sa se refugiază la Bucureşti.
— mai 16 — Se încheie pacea ruso-turcă.

— I. Budai-Deleanu termină versiunea a doua a *„Ţiganiadei"*, iar Petru Maior publică *„Istoria pentru inceputul românilor în Dachiia"*.

— Anton Pann este numit paraclisier şi cîntăreţ de strană la biserica Olari, apoi la cea a Tuturor Sfinţilor În această perioadă Biserica Ortodoxă Română luptă pentru cîştigarea autocefaliei sub toate aspectele şi de aceea se pune mare bază pe românizarea muzicii psaltice, acţiune la care participă activ şi tînărul cantor.

1813 — Se naşte Cezar Bolliac.

— Gh. Asachi înfiinţează primele cursuri în limba română la şcoala de la Trei Ierarhi.

1816—1817 — Se tipăreşte la Iaşi *„Codul lui Callimachi"*.

1816—1819 — Anton Pann învaţă muzică şi meşteşugul de tipograf la şcoala lui Petru Efesiul din Bucureşti. Lucrează totodată la tălmăcirea *„Teoreticonului"*, *„Anastasimatarului"* şi *„Irmologhionului"*.

1818 — Se pune în aplicare înrobitoarea *„Legiuire Caragea"*.

1819 — Petru Maior publică la Buda *„Dialog pentru începutul limbii române între nepot şi unchi"*.

— Se înfiinţează *„Societatea muzicală"* din Cluj.

1820 — După ce urmase probabil şi cursurile la Sf. Sava, Anton Pann se căsătoreşte cu Zamfira Agurizean, dar datorită infidelităţii conjugale a acesteia reuşeşte să divorţeze de ea după şapte ani. Din căsătoria cu Zamfira va avea un fiu, Lazăr.

— Moare Ion Budai-Deleanu.

— Gh. Lazăr publică *„Povăţuitorul tinerimii"*.

1821 — Începutul mişcării revoluţionare condusă de Tudor Vladimirescu.

— Anton Pann fuge la Braşov, unde se pare că l-a cunoscut pe poetul popular Ion Barac. Şederea la Braşov va constitui subiect de inspiraţie mai tîrziu

pentru Lucian Blaga pentru ca să scrie piesa în trei acte *„Anton Pann"*.

1822—1823 — Ioan Bob tipăreşte la Cluj *„Dicţionarul rumanesc, latienesc şi unguresc"*.

1823 — Gh. Lazăr moare sărac în satul său natal, Avrig.

1825 — Apare la Buda *„Lexiconul"*, început de S. Micu şi continuat de Petru Maior, V. Caloşi, I. Teodorovici şi alţii.

1826 — Răscoala lui Simion Mehedinţeanu şi Ghiţă Cuţui în Oltenia.

1827 — Anton Pann este numit dascăl domnesc la seminarul teologic din Rîmnicul Vîlcea, dînd lecţii de muzică şi maicilor de la mînăstirea Dintr-un Lemn.

— Se înfiinţează *„Societatea literară"*, menită să propage cultura românească în spirit iluminist.

1828 — Anton Pann fuge împreună cu Anica, nepoata maicii Platonida. Din această căsătorie vor rezulta doi copii, Gheorghiţă şi Tinca, dintre care primul va muri din fragedă copilărie.

— I. Eliade Rădulescu îşi publică la Sibiu *„Gramatica românească"*, deschizînd drum ortografiei bazată pe principiul fonetic.

1829 — Apare în Moldova primul ziar: *„Albina românească"*.

— Este pus în aplicare *„Regulamentul Organic"*, care urmăreşte printre altele dezvoltarea învăţământului artistic, deşteptarea conştiinţei naţionale şi întărirea spiritului de luptă contra Imperiului Otoman.

— Cu ajutorul lui Kiseleff, Ioan Heliade Rădulescu scoate primul ziar din Muntenia, *„Curierul românesc"*.

1830 — Anton Pann este numit învăţător psalt la şcoala de pe podul Mogoşoaiei, în acelaşi timp lucrînd cu pasiune la „românirea" cîntărilor bisericeşti. În acest an îi apar „Versuri muzicesti" (Cîntece de stea) şi „Versuri politicesti" (Cîntece de lume).

— I. H. Rădulescu traduce *„Meditaţiile"* lui Lamartine, Vasile Cîrlova publică *„Ruinurile Tîrgovişteî"* iar Iancu Văcărescu *„Poezii alese"*.

— mart. 30 — Se încheie lucrările de elaborare a Regulamentelor Organice.

1831 — Apar „Poezii deosebite sau cîntece de lume".

— În Principate izbucneşte o puternică epidemie de holeră.

1832 — Este publicat „Îndreptătorul beţivilor".

— Se reorganizează şcoala de la Sf. Sava.

— Gr. Alexandrescu publică *„Eliezer şi Neftali"*, traducere după Florian.

1833 — Se înființează la București *„Societatea filarmonică"*, din inițiativa lui I. Cîmpineanu, C. Aristia, I. H. Rădulescu etc.

1834 — Anton Pann publică „Hristoitie sau Școala moralului".

— ian. — Are loc Convenția ruso-turcă de la Petersburg.

1835 — Se înființează *„Academia Mihăileană"*, din îndemnul lui Gh. Asachi.

— Apare prima revistă de specialitate *„Gazeta Teatrului Național"*, editată de către *„Societatea filarmonică"*.

1836 — I. H. Rădulescu scoate ca supliment la *„Curierul românesc"*, *„Curierul de ambe sexe"*.

1837 — Este publicat „Noul Erotocrit".

— M. Kogălniceanu publică prima lui lucrare de critică literară: *„Limba și literatura românească sau valahică"*, precum și *„Istoria Valahiei, a Moldovei și a valahilor de dincolo de Dunăre"*.

— C. Negruzzi scoate poemul *„Aprodul Purice"*.

— Gh. Asachi editează *„Alăuta românească"*, ziar literar, supliment al gazetei *„Albina românească"*.

— 1838 — Apare la Brașov sub conducerea lui G. Barițiu *„Foaie pentru minte, inimă și literatură"*.

1840 — În sfîrşit, după desfacerea căsătoriei a doua, Anton Pann se căsătoreşte a treia oară, de data aceasta cu tînăra Ecaterina de numai 18 ani.

— Gr. Ghica scrie poezia *„Anul 1840"*.

— C. Negruzzi publică nuvela istorică *„Alexandru Lăpuşneanu"*.

— Ia fiinţă Teatrul Naţional din Iaşi, avînd ca directori pe C. Negruzzi, M. Kogălniceanu şi V. Alecsandri.

M. Kogălniceanu editează la Iaşi *„Dacia literară"*

1841 — Lui Anton Pann îi apar „Fabule şi istorioare" cît şi „Noul Doxastar". Cunoaşte şi se împrieteneşte cu Nănescu, muzicant psalt şi instrumentist, Marin Serghiescu şi B. P. Mumuleanu, iar mai tîrziu cu N. Filimon.

1842 — Rămînînd liberă catedra de muzică de la Seminarul teologic din Bucureşti, Anton Pann este numit profesor la 27 iunie, dar în acelaşi timp funcţionează ca prim cîntăreţ la Biserica Albă din Calea Victoriei.

1843 — Cu multe greutăţi „Finul Pepelei", reuşeşte să-şi procure o tipografie cu caractere chirilice, pe care şi-o instalează în chiliile mînăstirii Olteni din Bucureşti.

— Se înfiinţează Societatea *„Frăţia"*.

1845 — Anton Pann publică „Bazul teoretic şi practic al muzicii bisericeşti". Predă ca profesor la Seminarul mitropolitan din Bucureşti, dar are o situaţie materială foarte precară.

1846 — E un an destul de rodnic pentru Pann, acum publicînd „Poezii populare", „Irmologhion sau Catavasier" şi „Epitaful sau slujba înmormîntării domnului nostru Iisus Hristos".

— Al. Russo publică *„Critica Criticii"* şi *„Jitnicerul Vadră"*, care este jucată în acelaşi an la Teatrul Naţional din Iaşi.

— Începe construcţia Teatrului Naţional din Bucureşti.

1847 — Anton Pann scoate prima ediţie a monumentalei sale opere „Povestea vorbii", reeditează „Fabule şi istorioare", iar pe plan muzical figurează cu o lucrare de mare valoare. E vorba de „Heruvico-Chinoviar", care, contrar aşteptărilor, n-are succes, după cum mărturiseşte însuşi autorul cu destulă amărăciune: *„După abonaţi cunoaşteţi că cîntăreţi n-au rămas" / Şi cîţi sînt pe la biserici a se abona n-au nas / Că meşteşug, psaltichie ştiu cît ştie un cocoş. / Axioase viermănoase ţi le cînt ca pe roboş, / Iar cînd e la tereremuri sînt vestitul Cucuzel / Ba încă multor le pare că îl întrec şi pe el. / Cînd se umflă ca curcanul şi mi-ţi ridică un glas, / Ca o minge îţi trînteşte nenalele pe nas / De te face să laşti gura şi la dînsul să priveşti / Şi al-*

teori te adoarme de nu-ți vine să clipești. / Despre a lor neștiință cît de purici nu pișc, / Cînt și tot mereu în stranã din dește ca-n fluier mișc. / Aci îi vezi clătinînd capul ca rățoii unui alt, / Aci-ntind gît ca cocoșul (pentru că și el e psalt) / Multe fac ei dar n-am vreme aici toate să le-nșir / Care ei le țin de bune, gîndind c-alți de ei se mir"/.

— C. Bolliac publică volumul *„Poesii nuoe"*.

— I. H. Rădulescu traduce *„Don Juan"* de Lord Byron și *„Speronare"* de Al. Dumas.

— Gr. Alexandrescu publică *„Meropa"* de Voltaire.

1848 — Izbucnește revoluția în cele trei Principate.

— Anton Pann publică în București „Dialog în trei limbi, ruseşte, românește și turceşte". Îndeplinește și funcția de dirijor la corul bisericii Cretzulescu. Datorită holerei, pleacă din capitală, astfel că la începutul revoluției se afla la Rîmnicul Vîlcea. Aici armonizează *„Un răsunet"* al lui A. Mureșan, pe care îl va cînta cu corul improvizat din localitate la 30 iulie, jurînd pe noua constituție și sărutînd steagul revoluționar.

— Sub redacția lui Dimitrie Bolintineanu apare la București gazeta politică și literară *„Poporul suveran"*, care va fi însă desființat chiar în același an.

1849 — A. Pann, profesor din nou la Seminarul mitropolitan scoate „Adiata".

— C. Bolliac, influențat de ideile lui Bălcescu publică jurnalul *„Espatriatul"*, căutînd să contribuie la unirea dintre revoluționarii români cu cei maghiari.

— Revoluționarii sînt înfrînți, unii dintre ei închiși, iar alții expatriați.

1850 — A. Pann publică „Înțeleptul Archir și nepotul său Anadan și „Spitalul Amorului sau cîntătorul dorului".

— M. Kogălniceanu face prima încercare de roman în literatura noastră prin *„Tainele inimii"*, publicat în *„Gazeta de Moldavia"*.

— N. Bălcescu scoate revista *„România viitoare"*, unde vor apărea sub semnătura lui N. Bălcescu *„Mersul revoluției în istoria românilor"* și *„Cîntarea României"* de Alecu Russo.

— N. Bălcescu redactează în același an *„Chestiunea economică a Principatelor dunărene"*, care va rămîne însă în manuscris.

— Are loc premiera *„Chirița în Iași sau două fete și-o nănacă"*.

— C. D. Rosenthal pictează tabloul *„România revoluționară"*.

1851 — Apare primul volum din lucrarea „O șe-

zătoare la țară sau Călătoria lui Moș Albu" de Anton Pann. În acest an primește ucenici de la biserica brașoveană din Schei, pentru a-i învăța muzică psaltică.

— A. Papiu Ilarian: *„Istoria Românilor din Dachia Superioară"*, vol. I, Viena.

— I. H. Rădulescu: *„Memoires sur l'histoire de la Regenération roumaine ou sur les événiments de 1848 accomplis en Valachie"*, Paris.

1852 — Un nou an destul de fructuos pentru Anton Pann, de data aceasta dînd la lumină „Cîntătorul beției", „Povestea vorbii", ediția a doua, „O șezătoare la țară sau Călătoria lui Moș Albu", vol. II, „Spitalul Amorului sau Cîntecul dorului", ediția a II-a și „Cîntece de stea".

— V. Alecsandri publică *„Poezii poporale ale românilor"*, care de fapt e prima culegere de acest fel.

— M. Kogălniceanu editează *„Letopisețul Țării Moldovei"*, operă a lui Gr. Ureche.

— La Palermo moare, departe de țară, marele revoluționar român Nicolae Bălcescu.

— Se inaugurează Teatrul Național din București.

1853 — Lui Anton Pann îi apar „Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea" şi ediţia a doua la „O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu".

— V. Alecsandri publică *„Doine şi lăcrimioare.*

— Apare la Iaşi prima ediţie a *„Hronicii"* lui Gh. Şincai, în 3 volume.

— Apare *„Telegraful român"* la Sibiu.

— Începe războiul Crimeii.

1854 — Ultimele cărţi ale lui A. Pann, pe care are fericirea să le mai vadă tipărite: „Culegere de poveşti şi anecdote, „Gramatica muzicală", „Noul Anastasimatar", „Calendar sătesc", „Diata" şi ediţia a II-a „Înţeleptul Archir şi nepotul său Anadan".

— T. Cipariu publică *„Elemente de limbă română după dialecte şi monumente vechi".*

— 2 nov. — Se stinge din viaţă, datorită tifosului, Anton Pann.

Cîtă durere va fi avut *„Scumpa soţie"* ne putem lesne închipui de vreme ce uită foarte curînd de promisiunea ce făcuse celui ce era pe patul morţii de a se duce *„la călugărie"*, spre a nu mai apuca *„drumul păcătosului amor"* şi se mărită cu unul dintre

ucenicii maestrului. Nici altă dorință a lui Pann nu e respectată și anume aceea de a fi înmormîntat la schitul Roșioara sau Vîforîta, ci este dus în curtea bisericii Lucaci de către un impunător sobor în fruntea căruia se afla însuși arhiereul Calist.

O frumoasă inscripție săpată pe o piatră de mormînt arată că acolo *„se odihnește cu jale / Care-n scrierile sale / Se numește Anton Pann"*.

AL. N. STĂNCIULESCU-BÎRDA

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de față, avînd ca scop major să ofere înțelepciunile adunate din opera scriitorului, deci să releve cît mai limpede sensul cugetărilor, nu-și propune să constituie un document de limbă a secolului trecut. Tocmai de aceea am preferat să operăm unele omisiuni și îndreptări, păstrînd însă stilul general de vorbire al lui Anton Pann. Am înlocuit forme ca *orcît, orce, ț-e* cu *oricît, orice, ți-e* etc.; am modificat acordul în versuri ca:

„Au mîncat aguridă părinții
Și ș-a strepezit copii dinții".

cu

„Au mîncat aguridă părinții
Și și-au strepezit copiii dinții".

În locul unor versuri greoaie:

„Școala face pe omul om
Ș-altoiul pe pomul pom".

am preferat forma:

„Școala face [...] omul om
Și altoiul [...] pomul pom".

Într-un loc Anton Pann scrie :

„Toată musca nu face miere". Înțelesul este : „Nu orice muscă face și miere". Am transcris, ca atare, în paranteză și formularea modificată. Asemănătoare acestui exemplu este și cugetarea : „Toate strâchinile nu sînt pentru ciorbă", al cărei înțeles este „Nu toate strâchinile sînt pentru ciorbă".

Facem precizarea că textele au fost selectate din ediția Anton Pann, *Scrieri literare*, 3 vol., îngrijită de Radu Albala și I. Fischer, Editura pentru literatură, București, 1963. Spre a simplifica tehnica de menționare a surselor din care am extras textele, am renunțat să repetăm titlul ediției, precizînd doar numărul volumului (I, II sau III), titlul capitolului și pagina. Acolo unde mai multe cugetări succesive sînt extrase din același capitol, am făcut mențiunea o singură dată. Avem convingerea că cititorul interesat să revadă anumite texte sau capitole în ediția de bază, va găsi în sursele date suficiente indicații.

AL. N. S.

DE LA LUME ADUNATE
ŞI IARĂŞI LA LUME DATE

ÎN LOC DE PROLOG

„De-o sta cineva să zică
Ceva d-astă cărticică,
Eu, dar fără supărare,
Las pe toți, pe fiecare,
Să o judece în pace,
Cum vor vrea și cum le place".

A. Pann

ADAPTARE

1 • Fă și tu ce face toată lumea.

Despre căsătorie, II, p. 217.

2 • Ajungi în casa altuia, nu poți ședea cum îți place.

Despre sărăcie, II, p. 110.

3 • Precum e țara și locul,
Așa-ți încinge mijlocul,
Și te poartă-n tot bordeiul
Cum vei vedea obiceiul.

Hristoitie („Pentru întîmpinare"), I, p. 103.

ADEVĂR

4 • Ce se naşte pe-ntunerec trebuie să se vadă la lumină.

Despre vorbire, II. p. 27.

5 • Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.

6 • Vremea descoperă adevărul.

7 • Mai lesne a vorbi adevărul decît minciuna.

8 • Mai bine stăi strîmb şi vorbeşte drept.

Despre minciuni, II, p. 32, 49.

9 • Decît să porţi pe omul cu vorba, spune-i mai bine că nu se poate.

Despre căsătorie, II, p. 224.

10 • De la nebun şi de la beat
Adevăru-i lesne de aflat.

11 • Ce e în inima celui treaz
E în gura celui beat.

Despre beţie, II, p. 92.

ADUNARE

12 • Cu cine ai adunare,
Ca el vei fi prin urmare.

Hristoitie, (*„Cum se cuvine a se purta cu prietenii"*), I, p. 161.

13 • Cu şchiopu-ntr-un loc de şezi,
Te-nveţi să şchiopătezi.

14 • Cu păcurarul cînd trăieşti,
Trebuie să te mînjeşti.

Despre năravuri, II, p. 55.

15 • Spune-mi cu cin' te-aduni, ca să-ţi arăt cine eşti.

Arghir, III, p. 13.

16 • Cine are adunare cu cei fără ruşinare e tot defăimare.

Despre ruşinare, II, p. 296.

17 • Cineva cînd locuieşte
Cu măgarul cel trîndav,
Or păr din el să lipeşte,
Or că vreun alt nărav.

Despre năravuri, II, p. 55.

18 • Nu te aduna nici te întovărăşi cu oameni proşti şi nerozi.

Arghir, III, p. 13.

AJUTOR

19 • Pruncul şi bătrînu-n toate
Fără doică nu se poate.

Despre timp, II, p. 392.

20 • Prietenul tău cînd are
Lipsă şi nevoie mare,
Au cînd din starea sa scade
Şi-n nenorocire cade,

Ajută-l după putere,
Iar nu-l trece cu vedere.

Hristoitie („Cum se cuvine a să purta cu prietenii"), I, 160.

21 • Pe omul înțelept și scăpătat sau sărac ajută-l mai cu simțiciune.

Arghir, III, p. 11

AMĂGIRE

22 • Numai miere zicînd, gura nu se îndulcește.

Despre fățăduieli, II, p. 360.

23 • Adesea gîndim că prindem
Și noi înșine ne prindem !
Socotim că ne e-n mînă,
Și pe noi ne are-n mînă,
Tocmai cînd vrem să-l deținem
Atunci vedem că ne ținem.

Fabule și istorioare („Copilul și hoțul"). I, p. 515.

AMOR

24 • Puterea Amorului
este în lume mai mare
decît a altui oricare.

25 • El unde-și va arunca ochii
ș-or în ce loc se arată
rănește a lui săgeată.

26 • Amorul cînd se-ntăreşte
Între cei ce se-nsoţesc,
Unul şi alt pătimeşte
Osebiţi cînd vieţuiesc.

27 • Ale Amorului legi
N-au critică osebită,
Lesne poţi să le-nţelegi.

28 • Căci cu cît Amorul
La-nceput dă dorul
Şi-aduce nevoi,
Cu atîta, fireşte,
În urmă-ndulceşte
Sufletul la doi.

29 • Că Amorul de departe dă pricini la-nceput
Şi, înaintînd, cu vreme, aţiţă focul mai mult.

Adaos la noul Erotocrit, I, p. 361, 174, 179.

APARENŢE

30 • Popa cu opinci încălţat,
De puţini e ascultat.

Despre lucrare, II, p. 120.

31 • Şi măgarul cîteodată
Binişor şi el se poartă.

Despre nerozie, II, p. 77.

32 • Pînă nu-i iei şaua din spate,
Nu vezi în ce loc îl bate.

Despre nenorocire, II, p. 117.

33 • Hainele nu fac pe om mai de treabă.

Despre_iconomie, II, p. 320.

34 • Mulţi copaci pe dinafară să văd frumoşi
Şi pe dinăuntru sînt putrezi, scorburoşi.

Despre sănătate, II, p. 381.

35 • Poartă condei la ureche
Ca să-i zicem logofete.

Despre învăţătură, II, p. 136.

36 • Nu te uita că-i cămaşa albă, că poate îl credeţi stăpîn pe dînsa.

Despre săracul mîndru, II, p. 136.

37 • Căci oamenii din fire
De obşte obicinuire
Numai de a privi faţa
Şi a judeca viaţa.

Hristoitie („Prefaţă"), I, p. 81.

ASEMĂNARE

38 • Omul la om trage şi vita la vită.

Despre pedanţi, II, p. 17.

39 • Nu poate fi nălbitorul
Tovarăş cu vopsitorul.

Despre căsătorie, II, p. 249.

40 • Joci cu tichia chelului,
Ajungi şi tu în felul lui.

Despre căsătorie, II, p. 262.

41 • Cîine pe cîine nu mănîncă.

Proverbe turceşti, II, p. 264.

42 • Corb la corb nu scoate ochii.

Despre pricini, II, p. 290.

43 • Nerodul şi cu nebunul,
Amîndoi sînt fraţi ca unul.

Despre nerozie, II, p. 72.

44 • Calul rîios se scarpină de copacul scorburos.

Despre sărăcie, II, p. 110.

45 • Cinci degete sînt la o mînă şi unul cu altul nu se potrivesc.

Despre negoţ, II, p. 188.

46 • Prostul cu prostul cînd trăieşte,
Lesne se îngăduieşte.

47 • Ce nu-ţi este de potrivă,
Îţi va fi tot împotrivă.

Despre căsătorie, II, p. 237,249.

48 • Urşii cu ursul ursăresc
În danţuri nu se lovesc.

Despre neunire, II, p. 261.

49 • Cioară lîngă cioară trage,
Alte paseri nu-i sînt drage.

Despre ruşinare, II, p. 296.

50 • Cei ce se potrivesc lesne se împrietenesc.

Despre făgăduieli, II, p. 372.

51 • Unul ş-altul tot un drac,
Amîndoi un ban nu fac.

52 • S-a-ntîlnit Păcală
Cu frate-său, nea Tîndală.

Despre nerozie, II, p. 72.

53 • Pînă nu ne potrivim,
Amîndoi nu ne-ncuscrim.

54 • Parcă i-a făcut un tată şi o mumă.

55 • Parcă a tunat şi i-a adunat.

56 • Cum e sacul e şi peticul.

Despre căsătorie, II, p. 237, 249.

57 • Toate tot după neam merg
La tulpina lor alerg.
Din rădăcina cea rea
Odrăsleşte smicea rea.

Despre năravuri, II, p. 56.

58 • Olarii dintr-un pămînt,
Ce tot un fel îl frămînt,
Fac şi ulcior şi alt vas,
Tot un fel de roată tras.

Despre învăţătură, II, p. 151.

BANI

59 • Banii nu aduc procopseala, ci procopseala aduce banii.

Despre învăţătură, II, p. 241.

60 • Banul face banii şi păduchea păduchii.

61 • Banul bani unde găseşte
Colo se rostogoleşte.

62 • Cînd vei avea în pungă banul,
El îţi face în cap planul.

Despre negoţ, II, p. 184.

63 • Banul e ochiul dracului.

64 • Banul te bagă afund, banul te scoate din unu'.

Despre pricini, II, p. 293.

65 • Cînd vor fi la mijloc banii
Nu se mai întreabă anii.

Despre căsătorie, II, p. 230

66 • Banul e făcut rotund, lesne se rostogoleşte.

67 • Omul făr' de bani e ca pasărea fără aripi ; cînd dă să zboare, cade jos şi moare.

68 • Cînd ai bani, [...] ai şi duşmani.

69 • Banul muncit nu se prăpădeşte.

70 • Omul face banii.

Despre iconomie, II, p. 321–322.

71 • Cu bani poate omul face
Orişice lucru îi place.

Despre negoţ, II, p. 184–185

72 • Mă făcui pentru bani mulți
Olăcar la cai stătuți.

73 • Pentru bani luai bătrîn
Și mă băgai la stăpîn.

Despre căsătorie, II, p. 229.

BĂTAIE

74 • Bătaia și ocara nu se întoarce niciodată.

Arghir, III, p. 12.

75 • Bătaia e din rai.

Despre năravuri, II, p. 62.

76 • Prostul, cît să-i dai bătaie,
Face capul cît îl taie.

Despre prostie, II, p. 66.

77 • Două-trei coade de topor curg din dragoste.

Despre amor, II, p. 200.

78 • Învățul îl dezbară bățul.

Despre amor și ură, II, p. 208.

79 • Mama unde lovește, carnea crește.

Despre făgăduieli, II, p. 375.

80 • E răsfățat înaintea bătăii cu cîteva palme.

Despre năravuri, II, p. 62.

81 • Scapă ca din ghiarele ursului cu părul vîlvoi.

82 • Lasă-l să-i ia părul foc.

83 • Lasă-l ca să-l moşesc eu.

84 • Lasă-l şi eu să-l ating,
Spatele să-i mai încing.

Despre cearlă, II, p. 286–287.

85 • Unde nu te înţelege,
Nu mai umbla să dai lege.

Despre prostie, II, p. 66.

86 • Pe cine-l mănîncă-n spinare
Lasă-l să-i dăm scărpinare.

87 • Mai bine o dată „na“,
Decît tot „stăi că ţi-oi da“.

Despre cearlă, II, p. 286, 287.

BĂTRÎNEŢE

88 • Găina bătrînă face zeama bună.

89 • Cotoiul dacă îmbătrîneşte, şoareci mititei iubeşte.

90 • Dacă începe să iasă barba fiului tău, tu rade-o pe a ta.

Despre căsătorie, II, p. 230, 235, 246.

91 • Cine n-are bătrîn să-şi cumpere.

92 • Lupul dacă-mbătrîneşte, toate javrele îl latră.

93 • Bătrînețele nu vin singure, ci cu multe nevoi.

Despre timp, II, p. 390, 396, 398.

94 • Omul deși-mbătrînește,
Dar ce vede tot poftește.

Fabule și istorioare („Boul bătrîn"), I, p. 399.

95 • Ieri scuipam în iarbă
Și istim [1] în barbă.

96 • Am venit în doaga copilăriei.

97 • Umblu cu coliva-n piept.

98 • Ca mîine o să-mi mănînce coliva.

99 • Aștept în tot veacul
Ca mortul colacul.

Despre căsătorie, II, p. 245–246.

100 • Mi-a trecut făina prin traistă.

101 • Ce-a fost verde s-a uscat,
Ce-a-nflorit s-a scuturat.

Despre făgăduieli, II, p. 368

102 • Cu un picior în groapă și cu altul afară.

103 • Cinstește pe bătrîni, căci și tu poți fi bătrîn.

Despre timp, II, p. 396–398.

---

[1] Exprimare populară : estimp, cu sensul de în timpul din urmă, în ultima vreme, acum (n. ed.).

104 • Cînd este lună veche,
Nu auz de-o ureche.
Cînd este lună nouă,
Nu auz de amîndouă.

Despre căsătorie, II, p. 245.

BEȚIE

105 • Cine bea în cinste sau în dator
Se îmbată de două ori.
106 • Una gîndește circiumarul și alta bețivul.
107 • Tu îl bei pe dînsul (vinul) și el te bea pe tine.
108 • Tu îl bagi în mațe și el iese în față.

Proverbe turcești, II, p. 264.

109 • Fie omul cît de bun,
Vinul îl face nebun.
110 • Omul bețiv nu știe
Ce face la beție.
111 • El ce face la beție
Se căiește la trezie.
112 • Beția o vindecă sapa și lopata.
113 • Beția este ușa tuturor răutăților.
114 • Bețivul de mic și mare, în sat,
E cu degetul arătat.
115 • Omul se îmbată și de inimă rea și de inimă bună.
116 • Vinul, țuica, cui îi place,
N-are cu ce să se-mbrace.
117 • Arama omului la beție se arată.
118 • Hoțul învață la hoție și bețivul la beție.

119 • Beţivul cînd este beat
Îi pare că-i împărat.
120 • Beţia tinereţii întrece pe a vinului.
121 • Cine bea pîn' la-mbătare
Nume bun în lume n-are.

Despre beţie, II, p. 90–96.

122 • Băutura e unde e, mîncarea e o fudulie.
123 • Mergi pe cărarea lină şi dai drept în tină.
124 • Gîndeşte să nu mai lase în bute.
125 • Umblă cu ochii logoditi.
126 • Pe unul îl vede ca doi.

Proverbe turceşti, II, p. 264, 104.

127 • Noaptea cînd însetoşează
Sticle şi oale visează.
128 • Fluieră în bute şi suge cep.
129 • A suflat în fundul oalei.
130 • S-a afumat cu luleaua.
131 • A pus mai mult pe o parte.
132 • Bea, pipota îşi îneacă,
Altul ca să nu-l întreacă.
133 • Ieri vinu-l bătu pe spete,
Ş-azi merge să se-mbete.
134 • El ş-îl bate, ş-îl mîngîie,
Merge iar să se tămîie.
135 • Umblă pe drum beat
Ca un cîine turbat.
136 • Cînd e plosca la mijloc,
Mare, mic e cu noroc.

Despre beţie, II, p. 90–91.

137 • Cînd bea vin, îşi bea punga şi mintea ca şi sănătatea.

138 • Vinul face pe ciungi cu mîini, pe ologi cu picioare şi pe orbi cu ochi.

139 • Să fii treaz nemîncat, de-ţi va zice lumea că eşti beat, mergi de te culcă.

140 • Cînd te va vedea (lumea) că ai intrat în cîrciumă, nu zice că ai intrat să te închini.

141 • La buciumul viţei trei lăstari cresc, unul al sănătăţii, altul al veseliei şi altul al turbării.

Despre beţie, II, p. 91–96.

142 • Toate faptele cele rele din lume nu ruinează atîţia oameni nici atîta stare ca beţia.

Triumful beţiei, III, p. 151.

BINE

143 • Omului de orice bine îi vine îmbuibături,
De dulceţuri greaţă-i vine, doreşte şi acrituri.

144 • Cu binele de nu vei putea, cu răul nu faci nimic.

Despre căsătorie, II, p. 219, 228.

145 • E mai bine cu binele decît cu răul.

Despre săracul mîndru, II, p. 135.

146 • Binele pe om îl scapă
Cu vreme de foc și apă.
147 • Binele ce-l faci la oarecine
Ți-l întoarce vremea care vine.
148 • Cine face bine, bine găsește,
Cine face rău, rău-l însoțește.
149 • A face binele nu-i rău niciodată.

Arghir, III, p. 11.

150 • Cu vremea toate se fac bune.
151 • Vine binele ca albinele.
152 • Bine, bine peste bine,
Cînd vine e tot mai bine.

Arghir, III, p. 155.

153 • Binele, zic, nu să face,
Numai la cine îți place,
Ci binele este bine
Să-l faci la fieștecine.

Despre virtute, II, p. 154.

BINEFACERE

154 • De poți cuiva să faci bine,
Fă-i cînd se roagă de tine,
Nu-l purta de azi pe mîine,
Cu vorba ca pe un cîine.

Fabule și istorioare („Împrumutul"), p.508.

BOALĂ

155 • Bolnavul credință n-are
Cînd geme cerînd mîncare.

146 • Binele pe om îl scapă
Cu vreme de foc și apă.
147 • Binele ce-l faci la oarecine
Ți-l întoarce vremea care vine.
148 • Cine face bine, bine găsește,
Cine face rău, rău-l însoțește.
149 • A face binele nu-i rău niciodată.

Arghir, III, p. 11.

150 • Cu vremea toate se fac bune.
151 • Vine binele ca albinele.
152 • Bine, bine peste bine,
Cînd vine e tot mai bine.

Arghir, III, p. 155.

153 • Binele, zic, nu să face,
Numai la cine îți place,
Ci binele este bine
Să-l faci la fieștecine.

Despre virtute, II, p. 154.

BINEFACERE

154 • De poți cuiva să faci bine,
Fă-i cînd se roagă de tine,
Nu-l purta de azi pe mîine,
Cu vorba ca pe un cîine.

Fabule și istorioare („Împrumutul"), p.508.

BOALĂ

155 • Bolnavul credință n-are
Cînd geme cerînd mîncare.

156 • Bolnavul zice o mie,
Doctorul face ce ştie.
157 • Boala intră ca prin roata carului,
Şi iese ca prin urechea acului.
158 • Este bolnav foarte greu
Şi ar mînca tot mereu.
159 • N-a zăcut degeabă, deşi nu muri în grabă.
160 • Nu i-a fost boala sănătoasă.
161 • Omul boala singur şi-o caută.
162 • O boală cînd vine la om strigă către celelalte : „Săriţi, că l-am prins".

Despre sănătate, II, p. 379–389.

BOGĂŢIE

163 • Lopata grămădeşte şi sapa risipeşte.
164 • Bogăţia rămîne la nebun.
165 • Banii strîngătorului în mîna cheltuitorului.

Despre cumplitate, II, p. 325.

166 • Nu ştie cum se cîştigă paraua.
167 • E ca un stup neretezat.

Despre laude, II, p. 348.

168 • Trăieşte din seul său.
169 • Are de moară, nu-i e frică să moară.
170 • Cine are mult, de multe ori vine vremea să n-aibă nicidecum.

Despre negoţ, II, p. 196.

LICEUL BIBLIOTECA BUCUREŞTI

BUCURIE

171 • Bucuria cînd răsună,
Orice inimă îmbună
Și sufletele răsfață
Cu nespusa ei dulceață.

Adaosuri la noul Erotocrit, I, p. 357.

BUNĂTATE

172 • Din gura omului bun vorba rea nu iese niciodată.

173 • Cerul limpede trăsnete nu aduce.

Despre săracul mîndru, II, p. 134.

174 • Nu este bun ce este bun, ci este bun ce-mi place mie.

Despre căsătorie, II, p. 200.

175 • „Bun" ca pîinea bună, îi iei bucătura din gură.

176 • Tu zici că-mi voiești binele și mă-nghimpi ca albinele.

Despre amicie, II, p. 282.

CALOMNIE

177 • Cine scuipă în vînt, în obrazul său scuipă.

Proverbe turcești, II, p. 262.

178 • Cine sapă groapa altuia, intră el întîi într-însa.

Despre timp. II, p. 397.

CARTE

179 • Cine ştie carte, are patru ochi.

Despre învăţătură, II, p. 141.

CĂLĂTORI

180 • Nu cine trăieşte mult ştie multe, ci cine umblă mult ştie multe.

Despre timp, II, p. 395.

181 • Mult trăieşti, multe auzi ; mult umbli, multe vezi.

Despre învăţătură, II, p. 141.

182 • Omul e născut ca să umble şi pasărea ca să zboare.

183 • Drumul soroc n-are, nici călare.

184 • Mult umbli, multe înveţi.

Despre negoţ, II, p. 144.

185 • Cine pleacă mai de dimineaţă
Departe ajunge pînă seara.

O şezătoare la ţară, III, 314.

186 • Baba călătoare n-are sărbătoare.

Despre negoţ, II p. 194.

187 • A pornit în cale lungă
Şi va-ndată să ajungă.

188 • Ca să scurteze din cale,
De cu seară a plecat
Şi în tindă s-a culcat.

Despre prostie, II, p. 66.

189 • A fost o dată la moară şi de două ori la rîşniţă.

Despre timp, II, p. 395.

190 • La orice călătorie, nu pleca fără tovărăşie.

191 • La drum înaintea tovarăşilor tăi să nu pleci niciodată, ci aşteaptă-i să mergi împreună.

192 • Păzeşte pe drum părăsit să nu apuci.

193 • Vama împărătească să nu o ocoleşti şi la cîrciumă unde vei vedea nevasta tînără şi bărbatul bătrîn să nu dormi, că la asemenea loc se adună oameni de toată mîna.

194 • Cînd ai să mergi în cale-depărtată, totdeauna să-ţi iei merinde de drum.

195 • Cînd eşti cu tovarăş nu grăbi să-ţi termini merindele tale întîi, căci e rău cînd n-ai al tău şi aştepţi din mîna altuia.

196 • Pe călătorul strein ce năzuieşte la casa ta nu-l goni şi depărta.

Arghir, III, p. 14–15.

197 • Şi încă nu se cuvine,
Cînd umbli pe drum, în sine
Să murmuieşti sau să fluieri
Şi ca ciobanii să şuieri.

Hristoitie („Pentru băgare de seamă în convorbiri") I, p. 86

CĂSĂTORIE

198 • Dacă inima îţi cere,
Te-nsoară şi-ţi ia muiere.
199 • Lesne este a se-nsura
Şi greu a se dessura.
200 • Cine se bucură la avere,
El ia fără de plăcere.
201 • Să-ţi iei nevastă de casă,
Nici urîtă, nici frumoasă.
202 • Silita căsătorie e frigură de Livie.
203 • Mai bine să păzeşti crîngul cu iepuri decît nevasta [necredincioasă].
204 • Uită-te la mumă-sa şi cunoaşte pe fie-sa.
205 • Puica după creastă se vede ce-o să iasă.
206 • Nevasta cu minte bună,
E bărbatului cunună.
207 • Cine caută nevastă fără cusur, neînsurat rămîne.
208 • Însoară-te pînă nu-ţi trece vremea.
209 • Însurătoarea de tînăr e ca gustarea de dimineaţă.
210 • Decît să zic pe urmă „Vai de noi", mai bine să zic „Vai de mine".
211 • Duminică la cununie
Şi luni la mitropolie [1].
212 • Zestrea-mi şade în lacră
Şi eu cu sluta pe vatră.
213 • De dorul bogatului
Luai fata dracului.

[1] la mitropolie se pronunţau divorţurile.

214 • Cu lăutari și cu masă,
Adusei pe dracu în casă.

215 • Am gîndit că iau pe Stana,
Și-am fost luat de Satana.

216 • Să-ți iei femeie de potriva ta.

217 • De n-ai bani, nu lua cu zestre, ca să nu-ți zică: „Taci tu, să vorbesc eu".

218 • Ia-ți nevastă săracă, ca să-ți zică: „Fă ce știi tu".

219 • Cînd vei vrea să te însori deschide ochii patru, ca să nu aduci pe dracu cu lăutari în casă.

220 • Ferește-te să nu iei fată frumoasă de neam prost [1], nevasta lăsată de bărbat și văduva care-și plînge pe bărbatul mort.

Despre căsătorie, II, p. 214–250.

221 • Norocit e-n lumea astă
Acel om căsătorit
Ce ș-a dobîndit nevastă
Bună, precum a dorit.

222 • Că petrece totdeaună,
Fără gîlcevi și nevoi;
Iubindu-se împreună,
Să înțeleg amîndoi.

223 • Nu umblă în căi deșarte,
Ori încotro ei pășesc,
Și o parte ș-altă parte
Cinstea casii își păzesc.

[1] (Aici) rău crescută, needucată.

224 • La necazuri se îmbună,
Unul altuia crezînd,
Suferă, rabdă-mpreună,
Nenorocirea văzînd.
225 • Ferice d-acea-nsoţire
Unde e astfel de trai,
Zic, fără de prelungire,
Lumea lor le este rai.

Versuri şi cîntece („Căsătorie fericită"), I, p. 29–30.

CERERE

226 • Cine cere, nu piere, dar nici nume bun nu are.
227 • Ceri la văduvă bărbat şi ea îi duce dorul.

Despre făgăduieli, II, p. 367.

CERTURI

228 • În certuri cine se bagă,
Pagubi trebuie să tragă.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 171.

229 • Dintr-o scînteie se aţîţă focul.

Despre amor, II, p. 201.

230 • Mulţi sînt care caută gîlceava cu lumînarea.

Arghir, III, p. 13.

231 • Mațele în om se ceartă, dar om cu om!
232 • Ei se ceartă, ei se iartă.

Despre amor, II, p. 208–209.

233 • Se ceartă de-și mănîncă capetele.
234 • Tu-i dai bună dimineața
Și el de păr te înhață.
235 • Tu-i ceri să-ți numere toate,
Și el dator te mai scoate.
236 • Cînd cineva se pricește
Au de ceva să sfădește,
De nu știi pricina bine,
Curat precum se cuvine,
Nu intra în prigonire,
Spre a cuiva părtinire.

Hristoitie („Pentru convorbiri"), I, p. 127.

237 • Oamenii proști se ceartă ca țiganii și se bat ca orbii.

Despre ceartă, II, p. 285.

CINSTE

238 • Cinste la cinste merge și darul la împrumut.

Despre fărădelegi, II, p. 369

239 • Cinste după cinste se arată.

Fabule și istorioare („Norocul și Mintea"), I, p. 462.

240 • Cinstea e mai scumpă decît toate.

Despre căsătorie, II, p. 236.

241 • Omul nu iese la oameni cu dosul ci cu obrazul.

Despre iconomie, II, p. 320.

242 • Nu-ţi pune obrazul pentru altul.

Despre amor, II, p. 208

COMPĂTIMIRE

243 • Necăjita lui viaţă
Se ţine-ntr-un fir de aţă.

Despre sărăcie, II, p. 107.

244 • Cînd vezi pe alţii în rea stare,
Şi în nenorocire mare,
Nu-i lua-n rîs şi-n ocară,
Ci de dînşii rău să-ţi pară.

Hristoitie („Pentru convorbiri"), I, p. 126.

CONDUCERE

245 • Unde cîntă cocoşi mulţi,
Acolo întîrzie să se facă ziuă.

246 • Corabia cu doi cîrmaci se îneacă.

247 • Cîrmaciul cu-ngrijire bună
Scapă corabia de furtună.

Despre negoţ, II, p. 185, 185, 189.

248 • Calul fără căpăstru cade în prăpăstii.

Despre năravuri, II, p. 62.

249 • Doi inși una nu zicea
Unul „hăis“ și altul „cea“.

250 • Unul taie și croiește
Și-altul stă și potrivește.

Despre negoț, II, p. 185.

CONSIDERAȚIE

251 • Sita pînă e nouă se pune în cui.

252 • Calul bun se vinde din grajd.

253 • Mai bine cu un vrednic la pagubă decît cu un nevoiaș (leneș) la cîștig.

Despre stăpîn, III, p. 175.

CONSOLARE

254 • Barba lasă să se ducă, capul să trăiască.

255 • Capul să trăiască, belelele curg.

Despre negoț, II, p. 196.

CONVERSAȚIE

256 • Cînd iar cineva vorbește
Și puțintel se oprește (...)
Nu apuca tu-nainte
Lăsatele lui cuvinte.

Hristoitie („Pentru convorbiri“), I, p. 129.

COPII

257 • Copilul nepedepsit
Rămîne neprocopsit.

258 • Unde a sărit capra, mai presus sare iada.

Despre năravuri, II, p. 56, 62.

259 • Copilul să învaţă
Cînd nu să răsfaţă.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 158.

260 • Fă-mă tată ca să-ţi seamăn
Ca frate cu frate geamăn.

Despre cusururi, II, p. 10.

261 • Ce a făcut mama şi tata o să facă fiul şi fata.

Despre năravuri, II, p. 62.

262 • Creşte pui de şarpe să te muşte.

Despre cei ce se plîng de copii, II, p. 355.

263 • Copilul e ca maimuţa ; ce vede, face.

Despre năravuri, II, p. 62.

264 • Arapul de n-ar vedea pe tatăl şi pe moşul său negru, el s-ar omorî.

Despre sărăcie, II, p. 109.

265 • De copii, de barbă şi de coate goale să nu te plîngi niciodată.

Despre cei ce se plîng de copii, II, p. 355.

CUMPĂTARE

266 • Sarea-i bună la hiertură
Însă nu peste măsură.

Despre vorbire, II, p. 18.

267 • Orice lucru cînd e mai puțin e mai cu gust.

Despre mîncare, II, p. 105.

268 • Toate la vremea lor.

Despre mîncare, II, p. 122.

269 • Pînă nu vine primăvară, nu se face vară.
270 • Pînă nu plouă nu se fac ciupercile.
271 • Pe cît ți-e pătura, atît te-ntinde.

Despre negoț, II, p. 181, 181, 182.

272 • Toate sînt pînă la o vreme.

Despre căsătorie, p. 214.

273 • Cu cele puține
Acel mult se ține.
274 • Cîinele de este cîine,
Și tot oprește pe mîine.
275 • Cheltuiește, române,
Și vezi ce-ți mai rămîne.
276 • Cumpătarea, nepoate,
E bună la toate.

Despre lăcomie, II, p. 319.

277 • La mîncare să ai cumpătare și la băutură să aibi măsură.

278 • Nu încărca cît nu poţi duce.

279 • Nici pe alţii nu îmbia cît nu le cere inima.

Arghir, III, p. 14.

280 • Încarcă-ţi dobitocul pînă unde e sorocul,
Nu umbla să-i iei pielea de viu.

Despre stăpîn, II, p. 175.

281 • Nu sta departe, ca să nu fii uitat,
Nici te vîrî, ca să nu fii pe brînci dat.

Despre ruşine, II, p. 296.

CUNOAŞTERE

282 • Pînă nu pui cu omul în plug,
Nu-i ştii boii cum trag la jug.

283 • Pînă nu încaleci calul,
Nu-i poţi cunoaşte năravul.

Despre căsătorie, II, p. 215

CUNOSCUŢI

284 • Pe cîţi îi numim cunoscuţi
Ne pot fi vrăjmaşi nevăzuţi.

285 • De-l voi mai vedea o dată, se face de două ori.

Despre amicie, II, p. 281.

CURAJ

286 • Ursul de lătratul cîinilor nu să sperie.
287 • N-o să mă omor singur ca Iuda.

Despre negoț, p. 196.

CUVÎNT

288 • Cuvîntul e ca vîntul, nu se ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul.

Despre vorbire, II, p. 27.

289 • Cîte cuvinte le zici, le vinzi,
Și cîte le auzi, le prinzi.

Despre învățătură, II, p. 137.

290 • Pe unde iese cuvîntul, iese și sufletul.

Despre fățăduieli, II, p. 360.

291 • Să-ți scoți cuvîntul prin trei lacăte.

Arghir, III, p. 12.

292 • Cu oamenii de cuviință,
Învățați și cu știință
Nu-ntrebuința cuvinte
Mojicești și fără minte.
293 • Așa nici nu vorbi iară
Cu oameni simpli de țară
Cuvinte mari și înalte,
Românite din limbi alte.
294 • Că cine nu să gîndește
La cuvîntul ce-l vorbește,

Acel tîrziu sau degrabă
Stînd se va căi degeabă,
Că limbile neînfrînate
Au pedepsi nenumărate.

Hristoitie („Pentru convorbiri"), I, p. 125,125,128.

DATORIE

295 • Cine ia în datorie, se întîmplă să plătească de două ori.

Arghir, III, p. 12.

296 • Cere să-i dai la soroc,
Parcă te pune pe foc.

Despre negoţ, II, p. 194.

297 • Te împrumuţi nuiele, gardul se prăpădeşte, datoria nu putrezeşte.

298 • De la un rău platnic, şi cu cenuşa de pe vatră sau cu un sac de paie să te mulţumeşti.

Despre laude, II, p. 356.

DECĂDERE

299 • Mulţi copaci de mare vînt
Se văd trîntiţi la pămînt.

300 • Vulturul de aripi zmuls
Nu mai poate zbura sus.

301 • Armăsarul cînd îmbătrîneşte ajunge la rîşniţă.

Despre stăpîn, II, p. 164, 175.

302 • Stăpîn nu poți ajunge, dar slugă cînd vei vrea.

303 • Dacă cade omul, anevoie se îndreptează.

304 • La copaciul căzut, toți alerg să taie crengi.

Despre neguț, II, p. 195.

305 • Șchiopătura oilor e bucuria lupilor.

Despre pricini, II, p. 289.

306 • Anevoie s-a-nălțat
Și prea lesne a picat.

307 • În loc să mai crească, scade,
Pînă vezi că de tot cade.

308 • Ajunge din cal măgar.

Despre stăpîn, II, p. 164,165,175 .

309 • Cine cade, de sine,
Să plîngă i-e rușine.

Despre căsătorie, II, p. 220.

DEFĂIMARE

310 • Cine își defaimă contovărășia,
Își arată însuși necuviința.

Despre cusururi, II, p. 17.

311 • Nu-ți smuța cîinele cui ai mîncat pîinile.

Arghir, III, p. 11.

312 • În urma dijmarilor multe bîrfesc babele.

313 • Cînd o vrea lumea să strige,
Tu să nu fi. cum îţi zice.

314 • În faţă te cinsteşte şi în dos te vorbeşte.

Despre săracul mîndru, II, p. 134.

315 • E bine ca omul vr'odată
N'-alt să nu defaime, să-i puie vre-o pată,
Şi mai mult p'acela care-l însoţeşte
Sau altfel cu dînsu-mpreună trăieşte.

Despre cusururi, II, p. 17.

316 • Să nu crezi niciodată
Defăimările îndată,
Ci prejudecă, cuminte,
Auzitele cuvinte.

Hristoitie („Cum se cuvine a se purta cu prietenii"), I, p. 166.

317 • Cel slab pre cel cu putinţă
Cel prost pre cel cu ştiinţă
A-l defăima totdeauna
Ca cîinii cum latră luna.

Fabule şi istorioare („Ce zic oamenii de mine"), I, p. 516.

318 • Noi rîdem de unu doi
Şi patruzeci rîd de noi.

Despre cusururi, II, p. 11.

319 • Cine defaimă pe altul înaintea ta, el şi pe tine o să te defaime înaintea altuia.

Despre săracul mîndru, II, p. 134.

LICEUL GHEORGHE LAZĂR BUCUREŞTI

DEFECTE

320 • Chelului despre chelie,
Să nu-i spui vre-o istorie.

321 • Nu este răsur [1] să n-aibă cusur.

322 • Fiecare poartă cîte un răvaș în spate.

Despre cususuri, II, p. 10, 11, 12.

323 • Om, oricum, în toate,
Fără cusur nu se poate.

Fabule și istorioare („Supărarea lui Mușat"), I, p. 451.

324 • Cine încalecă măgarul,
Să-i sufere și năravul.

Despre căsătorie, II, p. 217.

325 • Nicidecum nu se cuvine
A porecli pe oarecine
După cusurul ce-l are.
Căci supără pe om tare.

Fabule și istorioare („Supărarea lui Mușat"), I, p. 451.

326 • De oameni ce sînt din fire
Însemnați cu vreo sluțire,
Nu-i lua-n batjocorire,
Să-ți rîzi de-a lor betejire.

Hristoitie („Pentru convorbiri"), I, p. 114.

---

[1] Răsur = roză, trandafir.

DESFRÎNARE

327 • Fereşte-te de desfrînări, nu te fermeca de frumuseţile muierilor, şi mai ales de cele cu bărbat.

Arghir, III, p. 13.

328 • Omul la tinereţe trebuie să se ferească de desfrîu.

Despre timp, II, p. 398.

DOBÎNDĂ

329 • Dobînda multă rupe ciorchinile.

Despre negoţ, II, p. 188.

DORINŢE

330 • Cei mici vor multe (cum) şi de toate.

Despre nerozie, II, p. 109.

331 • Înghite la răbdări prăjite.
332 • De dorul fragilor mănîncă cozile.
333 • Ochii văd, inima cere, ce să faci că nu-i putere.

Despre lăcomie, II, p. 343–344.

DRAGOSTE

334 • Mai bine legumă puţină şi dragoste multă.

335 • Dragostele prennoite
Ca bucatele-ncălzite.

Despre amor, II, p. 200, 201.

336 • Toate ca toate, numai dragoste cu sila nu se poate.

337 • Ce mi-e drag fuge de mine,
Şi urîtul calea-mi ţine.

Despre căsătorie, II, p. 226, 220.

338 • Că dragostea unde merge
Şi unde o priimesc,
Întristarea la toţi şterge
Şi toţi mulţumiţi trăiesc.

339 • Dragostea oriunde trece
Ş-unde pe ea o cinstesc,
Cu ei ca fraţii petrece
Ş-îi face de se unesc.

340 • Dragostea unde se duce
Şi unde o preţuiesc,
Viaţă dulce le aduce,
Ura din mijloc gonesc.

341 • Dragostea în or ce casă
Cînd o chem şi cînd o vor,
Stă ca o floare la masă
Şi zîmbeşte tuturor.

342 • Ca dragostea mai scump nume
Nu e pe acest pămînt
Ea e-mpărătească-n lume,
Ei toate supuse sînt.

343 • Dragostea nu se măreşte,
Nu se înalţă deloc,
Dragostea nu pizmuieşte
La al altuia noroc.
344 • Dragostea nu se mîndreşte,
Nu gîndeşte la al său,
Dragostea nu se trufeşte,
Nu voieşte altui rău.
345 • Dragostea nu se mînie,
Iartă orşice cuvînt,
Dragostea în prietenie
Este mare pe pămînt.
346 • Dragostea suferă toate
Fără a să supăra,
Dragostea rabdă cît poate,
Fără, a se micşora.

Versuri şi cîntece (Dragostea), I, p. 18–19.

DREPTATE

347 • Dreptatea iese ca untdelemnul deasupra apei.
348 • Oile grămadă merg
Iar caprele se aleg.
349 • Malura din grîu s-alege la rîu.
350 • Mai puţin cu dreptate,
Decît mult cu strîmbătate.
351 • Pînă nu apuci pe cel drept, cel strîmb nu iese.
352 • Dreptul de auzul rău (veste rea), nu se teme.

353 • Nu să poate nicidecum
Cînd frigi să nu iasă fum.
354 • Altuia pînă nu face
Nici lui altul nu i-o face.
355 • E drept ca lumînarea.

Despre viliuri, II, p. 25, 160–163.

DUȘMĂNIE

356 • Omul fără dușmani, nu-i plătește pielea nici un ban.

Despre iconomie, II, p. 322.

357 • Trăiesc ca cîinii cu porcii.
358 • Stau între nicovală și ciocan.

Despre ceartă, II, p. 285.

359 • Ziua și noaptea îmi roagă moartea.

Despre neunire, II, p. 259.

ECHITATE

360 • Nu face să nu ți se facă.

Despre săracul mîndru, II, p. 134.

361 • Ce ție nu-ți place, altuia nu face.

Arghir, III, p. 11.

362 • Nu face nici un lucru după care să fii dator a-ți cere iertăciune.

ECONOMIE

363 • Din lucru de nu-ţi prisoseşte,
Din dinţi mai opreşte.

Proverbe turceşti, II, p. 263.

364 • Or la unul, or la trei, tot o luminare arde.
365 • Celui cu iconomie
Suta îi este o mie.

Despre lăcomie, II, p. 319.

366 • Nu risipi meiul, c-anevoie se adună.
367 • Cînd însetează curtea ta, apa-n drum nu lepăda.
368 • Apa limpede pînă nu vei vedea,
Cea tulbure n-o lepăda.
369 • Strînge bani albi pentru zile negre.
370 • Cînd îţi intră paraua în mînă, leag-o cu nouă noduri.
371 • Fiece nebun ştie să cîştige bani, dar nu ştie să-i păstreze.
372 • Să ne cîrpim, că nu putem tot să ne-nnoim.

Despre iconomie, II, p. 320–322.

373 • Sînt bogat, decît
Pe cît am, pe-atît.

EDUCAŢIE

374 • Pomul lesne se-ndreptează,
De mic, cîn'se-ncovoiază.

375 • Cînd odată se strîmbează,
Anevoie se-ndreptează.

376 • Pămîntul pînă nu-l calcă,
Oale nu poate să facă.

Despre năravuri, II, p. 56.

377 • Cui i-e milă nuiaua să-şi frîngă,
El mai pe urmă copilul o să-şi plîngă.

Despre făgăduieli, II, p. 375.

EGOISM

378 • Fiecare trage spuză pe turta lui.

Despre cusururi, II, p. 12.

379 • Fiecăruia îi pare că copilul lui e mai frumos, d-ar fi cît de urîcios.

Despre cusururi, II, p. 12.

380 • Gîndeşte-n mintea adîncă
Numai el pîine mănîncă,
Ş-alţii mănîncă paie
Ca vitele din copaie.

Despre pedanţi, II, p. 15.

EXEMPLU

381 • Nu trebuie să imităm decît p-acei ce-i vedem făcînd bine.

Despre virtute, II, p. 155.

EXPERIENŢĂ

382 • Îşi încearcă gîndul său, or pe bine or pe rău.

Despre negoţ, II, p. 189.

383 • Lasă-i să-şi scoată ochii că ei o da seamă.

Despre amor, II, p. 208.

FAMILIE

384 • Toată pasărea îşi are odihna în cuibul ei.

Despre căsătorie, II, p. 264.

385 • Nu ştie bărbatul pe cît ştie satul.

Despre lucrare, II, p. 120

FAPTA BUNĂ

386 • Fă bine ş-îl aruncă-n drum.

387 • Fapta bună în viaţă
La norocire învaţă.

388 • Totdeauna fapta bună
Este tuturor mumă.

389 • Faptele bune în lume
Îţi las neamurilor nume.

Despre virtute, II, p. 154, 155, 155, 155.

FAPTĂ REA

390 • Cine face tot la rele,
El nu scapă de belele.

Despre vițiuri, II, p. 159.

391 • Făcătorul de rele
Cînd cu gîndul nu visează
El în cursă o să cază.
Și atuncea îl pisează
Și potecile-i scurtează.

Despre stăpîn, II, p. 163.

FAVORITISM

392 • Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.

Despre cusururi, II, p. 12.

393 • Nu mi-au nins ca să nu-mi degere, nici mi-au plouat ca să nu mă ud.

Despre negoț, II, p. 196.

FĂGĂDUINȚĂ

394 • Făgăduiala dată e datorie curată.

395 • Nu făgădui ce nu poți împlini.

396 • Un înțelept făgăduiește și un nebun trage nădejde.

397 • Trăiește, murgule, de Paști iarbă verde o să paști.

398 • Caprelor, mugurul ăla voi o să-l mîncați.
399 • Eu de făgăduieli am o ladă îndesată...
400 • La ianul, or armăsarul, or samarul.

Despre făgăduieli, II, p. 360.

FĂȚĂRNICIE

401 • Mîța blîndă zgîrie rău.
402 • La cuibul smeritului locuiește dracul.
403 • Lup îmbrăcat cu piei de oaie.
404 • Boala lui e sănătatea noastră.
405 • Cu cărbunele stins te mînjește,
Și la cel aprins te pîrlește.
406 • Este o floricică, cine-l miroase nasu-i pică.
407 • Cu trupul în biserică și cu gîndul la dracul.

Despre ipocrizie, II, p. 313–314.

FEMEIE

408 • Ascultă din zece vorbe și una a muierii.

Despre lucrare, II, p. 123.

409 • Nevasta nu e cîrpă, să o descoși și să o lepezi.

Despre căsătorie, II, p. 214, 228.

410 • Muierea rea încă
Bărbatul își mănîncă.

Calendarul lui Bonifatie, I, p. 7.

411 • Omul o nevastă și o pisică trebuie să aibă în casă.

412 • Muierea judecă pe dracul și-l scoate și dator.

413 • Decît să-și păzească nevasta, mai bine crîngul cu iepuri.

414 • Ceea ce săvîrșește muierea, nimenea nu poate săvîrși.

Despre virtute, II, p. 214, 221, 237, 217.

415 • S-a înzăbălat muierea
Și mă joacă cum e vrerea.

416 • De va fi să nu voiască
Muierea să plămădească,
Șade, cerne pînă mîine
Și tot nu frămîntă pîine.

Despre neunire, II, p. 257, 258.

417 • E mică și a dracului,
Sare-n cap bărbatului.

418 • Cu lăuta și cu toaba
Adusei în casă gloaba.

419 • Caută femeie să-ți placă ție, nu altora.

Despre căsătorie, II, p. 210, 214.

420 • Femeia înțeleaptă o bate cineva și-i e rușine să plîngă, iar muierea rea numai dintr-o vorbă ardică mahalaua în cap.

Despre înțeleaptă, II, p. 279.

421 • Decît să mănînc mămăliga cu unt și să mă uit în pămînt, mai bine pîine cu sare și să mă uit la ea ca la soare.

Despre virtute, II, p. 230.

FEMEIA INFIDELĂ

422 • Bărbatul s-aducă cu sacul, muierea să
scoată cu acul, tot se isprăveşte.
423 • Căţeaua pîn'nu pleacă prin mahala,
Cîinii nu se iau după ea.

Despre căsătorie, II, p. 226, 237.

424 • În focul lui c-a murit,
Ea în grab s-a căsătorit.
425 • Pîn-a nu muri bărbatul,
Ea a dat mîna cu altul.
426 • Lelea joacă, dănţuieşte,
Iar bărbatul pătimeşte.
427 • De focul bărbatului,
Joacă-n capul satului.
428 • Lelea joacă pînă-n noapte,
Iar bărbatu-i e pe moarte.

Despre amor, II, p. 202.

429 • Dama frumoasă şi vinul
Pot pe cineva să-l strice
Ca otrava şi veninul.

Despre negoţ, II, p. 191.

430 • Mă mir ce parte ai avut, bărbate,
Că toţi s-au înecat şi tu ai scăpat.

Despre amor, II, p. 200.

FOAME

431 • Foamea se uită la poarta omului muncitor şi nu îndrăzneşte să intre.

Despre lucrare, II, p. 124.

432 • Flămîndul codrii visează și vrabia mei.

Despre mîncare, II, p. 105.

433 • Pîine, la foame, udată
E cea mai dulce bucată.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 158.

434 • De foame i se lungesc urechile.

435 • De foame se învîrtește
Supt călcîi locul găurește.

Despre sărăcie, II, p. 107, 108.

FRAȚII

436 • Frate or nefrate, brînza tot pe bani este.

Despre lăcomie, II, p. 344.

437 • Nu este alt în viață
Decît bunul mai bun
Și din dulci mai cu dulci mai cu dulceață
Ca frații cînd se adun[ă].

Versuri și cîntece (Dragostea"), I, p. 28.

FRICA

438 • Frica păzește pepenii.

439 • Mai rău se sperie cineva de auzit decît de văzut.

Despre frică, II, p. 303.

440 • Fuga e rușinoasă, dar e și sănătoasă.

441 • Omul fricos totdeauna umblă cu gheaţa în sîn.

442 • N-are-mprejur biet nimica
De unde să-şi lege frica.

443 • Părul în cap i să sbîrleşte
De frică cînd povesteşte.

444 • Se sperie de toate buruienile.

445 • Parcă i-a dat cineva mătrăgună.

446 • Tremură de parcă îl găsesc toate năbădăile.

447 • I se face în cap părul măciucă.

448 • Stă pitit ca iepurele şi ciuleşte urechile.

449 • Fuge [de parcă-l] goneşte cu bici de foc.

450 • Apropie-te crîng, depărtează-te cîmp.

451 • Îşi face spaimă singur, [precum] calul de vînt.

452 • Fuge ca dracul de tămîie.

453 • La război în coadă şi la fugă în frunte.

454 • La plăcinte înainte şi la război înapoi.

455 • Cu curaj de găină moartă.

Despre frică, II, p. 302

456 • Îşi ia inima-n dinţi şi funia-n traistă.

457 • Se ştie cu cuiul la inimă.

458 • A-ngălbenit ca turta de ceară.

459 • I s-a făcut faţa ca pămîntul.

Despre minciuni, II, p. 38.

460 • Mulţi cînd zic „Eu n-am frică“,
Tot trupul li se furnică.

Fabule şi istorioare („Cinele lătrător“), I, p. 437.

461 • Bea niţică apă rece,
De sperietură-i trece.
462 • Babele cu sînge bătrîn
Se sperie şi scuipă-n sîn.
463 • De o umbră, de-o nălucă,
Frigurile îl apucă.
464 • Fuge ca cîinele cu coada-ntre picioare.

Despre frică, II, p. 203.

FRUMUSEŢE

465 • Ce e frumos poartă şi ponos.

Despre cusururi, II, p. 12.

466 • Ce e frumos la toţi place,
Dar nu ştie-n el ce zace.
467 • Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce îmi e frumos.

Despre căsătorie, II, p. 215, 221.

468 • Mai bine un dram de minte
Decît un car de frumuseţe.
469 • Zăpada albă o udă cîinii.
470 • Are chip frumos, cu dar,
Şi-i e vorba de văcar.
471 • Din afară măr frumos,
Şi-năuntru găunos.

Despre căsătorie, II, 215, 231.

472 • Bun ciocan te-a ciocănit
Că frumos te-a potrivit.

Despre cusururi, II, p. 10.

473 • Cînd vedeţi vrodată niscai frumuseţi,
Nu vă pierdeţi mintea în deşert şi-n vînt,
Căci fără de vreme veţi cădea-n mormînt.

Fabule şi istorioare („Leul amorezat"), I, p. 471.

GHINION

474 • Deşi biet n-a dormitat,
Dar tîrziu s-a deşteptat.

475 • Ţ[i]-a trecut baba cu colacii.

Despre neguţ, II, p. 179, 195.

476 • Toate d-a-ndărătelea îi curg.

Despre iuţeală, II, p. 277.

477 • S-a spart pricina-n sobor
Tot iarăşi în capul lor.

Despre cearlă, II, p. 286.

478 • A dat cu mîna-n foc.

Despre laude, II, p. 348.

479 • Era să-i cînte popa,
Dar a sărit groapa.

480 • Cînd a dat să fugă, atunci s-a sfîrşit pămîntul.

Despre sănătate, II, p. 382.

GÎLCEAVĂ

481 • Cu oamenii ce-s din fire
Iubitori de gîlcevire,

Nu te-nfinge la vorbire
Nici le sta cu-mpotrivire.

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 132.

GÎNDIRE

482 • Orice cu judecată, nu-l greșește niciodată.

483 • Omul dacă se gîndește,
Orice i se înlesnește.
Prejudecînd cele grele,
Le găsește ușurele.

Fabule și istorioare (Lupul, țapul, și varza"), I, p. 513

484 • Întîi să se gîndească
Și apoi să o croiască.

Despre căsătorie, II, p. 244.

GLUME

485 • De multe ori gluma înjură muma.

Despre iubire, II, p. 27.

486 • Glumele nevinovate
Sînt ca sarea în bucate.

487 • Cu rîsul și cu glumele
Se culeg toamna prunele.

488 • Glumește numai cu gura,
Iar nu și cu-mbrîncitura.

489 • Pe mulți prieteni în lume
Îi faci dușmani din glume.

490 • Unul ardică la glumă
Ş-altul te-njură de mumă.

Despre conversaţii, II, p. 269, 270.

491 • Cîteodată-n lume sînt primite şi glume.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, II, p. 173.

492 • Şi de este glumă, dar nu este bună.

493 • S-a îngroşat gluma.

Despre minciuni, II, p. 38–39.

494 • De-aceea glumele ţie
Să-ţi fie cu omenie
Întrebuinţînd cuvinte
Înţelepte şi cu minte.

Hristoitie („Pentru sfătuire"), I, p. 115.

495 • Glumele să-ţi fie ţie ca sarea-n bucate.

Despre vorbire, II, p. 27.

GRABĂ

496 • Toată graba strică treaba.

Arghir, III, p. 12.

497 • Cine se iuţeşte, curînd osteneşte.

498 • Cela ce se pripeşte, adesea se poticneşte.

499 • Nu te grăbi ca fata mare la argea şi văduva la măritat.

Despre iuţeală, II, p. 275, 278.

GREUTĂȚI

500 • Tot cîinele iese din iarnă dar numai pielea lui știe.

501 • Oricît de mică piatră e mai grea într-a sa vatră.

Despre sărăcie, II, p. 110.

502 • Orice cu bătaie de cap se dobîndește
Pe drumuri nu se găsește.

Despre învățătură, II, p. 141.

503 • E anevoie să cumperi orz de la gîște.

Despre economie, II, p. 321.

504 • Copaciul voiește
Să tot odrăslească,
Dar nu contenește
Bruma să-l lovească.

Despre stăpîn, II, p. 164.

GRIJĂ

505 • Cine umblă pe drum cu gîndul acasă își pierde căciula în tîrg.

506 • Cu vinul și cu somnul uită grijile omul.

Despre beție, II, p. 93–94.

GURĂ

507 • Gura aduce ura.

Despre vorbire, II, p. 30.

508 • Gura care e-mputită
Altui e nesuferită.
509 • Gura lumii numai pămîntul o astupă.

Despre cusururi, II, p. 10, 12.

510 • Gura mai lesne vorbeşte adevărul decît minciuna.

Despre fărădelegi, II, p. 366.

HARNICIE

511 • Furnica îşi strînge hrană
De cu vară pentru iarnă.
512 • Şoarecelui nu-i lipseşte,
Că din vreme-şi grămădeşte.
513 • Scoală-te de dimineaţă şi te culcă mai tîrziu.
514 • Cine pleacă de dimineaţă, departe ajunge.
515 • Un ceas al dimineţii plăteşte cît trei după prînz.

Despre lucrare, II, p. 121–122.

516 • Omul care este harnic, totdeauna are praznic.

Despre mîncare, II, p. 105.

517 • Nimenea nu întreabă de casa frumosului, ci de casa harnicului.
518 • Cine mînecă [1] de dimineaţă
El izbuteşte mai mult în piaţă.

Despre negoţ, II, p. 179.

[1] A mîneca = a se scula, a se ridica, a merge.

519 • Cine dă din mîini nu se îneacă.

Despre pricini, II, p. 289.

520 • Din piatră scoate banul.

Despre negoț, II, p. 195.

HOȚIE

521 • Omul de hoțul din casă nu se poate feri.

Despre căsătorie, II, p. 226.

522 • Cine fură azi o ceapă,
Mîine fură și o iapă.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, II, p. 168.

523 • Cine are mînă lungă, pierde și ce are-n pungă.

Arghir, III, p. 12.

524 • De n-ar fi hoții, n-ar fi nici pușcării.

525 • Drept este și prea firește
Că hoț cu hoț se-ntîlnește
Mai lesne în pușcărie
Decît în negustorie.

Despre năravuri, II, p. 63, 64.

526 • Pe muieri cunoști din ochi
Și pe hoți după ochi.

527 • Hoțul iese numai cu un păcat
Și păgubașul cu o mie încărcat.

528 • Mai bine să ceri decît să furi.

529 • Prinde hoțul cînd îți vine,
Pîn'nu te prinde el pe tine.

530 • Prilejul face pe toţi
Ca să fie hoţii hoţi.
531 • Hoţul zice c-a glumit
Cînd vede că l-a zărit.
532 • Vremea descoperă toate
Şi pe hoţi de faţă scoate.
533 • Hoţul de unul se prinde
Şi de o mie se-ntinde.

Despre viţiuri, II, p. 159 – 162.

534 • Hoţul fură şi jură.

Despre năravuri, II, p. 63.

HRANĂ

535 • Omul trăieşte cu ce bagă în gură.
536 • Pîntecele omului n-are fereastră ca să-i vezi ce a mîncat.
537 • Cine mănîncă puţin mănîncă de multe ori.
538 • Dintr-o ridiche patru feluri de mîncare se fac : rasă, nerasă, cute şi felii.

Despre mîncare, II, p. 105.

539 • Dacă n-ai să mănînci, munceşte.

Despre sărăcie, II, p. 110.

IERTARE

540 • Lesne a ierta, anevoie a uita.

Despre amor, II, p. 208.

541 • De este altu-ţi în contra rău, fii tu bun; că cu oţet şi cu fiere nu se face agurida miere.

Arghir, III, p. 13.

IGNORANŢĂ

542 • Carte nu ştie dar calcă popeşte.

Despre pricini, II, p. 290

543 • Nu te pricepi să împarţi un pai la doi boi.

Despre cusururi, II, p. 12

IMPOSIBIL

544 • Din orişice lemn îţi place,
Fluier nu se poate face.

545 • Din coada pisicii sită de mătase nu se poate face.

Despre prostie, II, p. 65, 67.

546 • Cioară în loc de privighetoare nu se poate vinde.

Despre căsătorie, II, p. 220.

547 • Fă om dintr-un lemn de tei
Şi îl botează Matei.

Despre prostie, II, p. 65.

548 • Murătură din mură nu se face.

Despre sărăcie, II, p. 109.

INCAPACITATE

549 • Din gura corbului decît „Cra“ auzi !

Despre nerozie, II, p. 79.

550 • Cine nu se află la nunta-i acasă,
Atunci altu-n locu-i joacă cu mireasa.
551 • E anevoie să tai pom şi să cioplești om.
552 • Toată musca nu face miere.
[Nu orice muscă face şi miere].
553 • Dacă-şi încurcă iţele, îşi pierde minţile.

Despre negoţ, II, p. 181.

554 • Cine nu-şi poate citi scrisoarea lui, măgarului se aseamănă.

Proverbe turceşti, II, p. 264.

555 • Cînd ai pisică bătrînă, şoarecii-n casă-ţi fac stînă.

Despre timp, II, p. 392.

556 • Singur se dă de gol,
Fără să-i dea ocol.

Despre beţie, II, p. 92.

557 • Îşi pune capul cel sec,
Cu-nţeleptul la întrec.

Despre nerozie, II, p. 36.

558 • Cîine surd dus la vînat,
Cal şchiop pus la alergat.
559 • Parcă are orbul găinilor.

Despre nevoiaş, II, p. 85.

INDIFERENȚĂ

560 • Cineva or de-l cinstește,
Or cu vorba-l ocărăște,
El una le prețuiește.

Despre obrăznicie, II, p. 290.

561 • N-o să cînte cocoșul meu pe gardul lui.
562 • Altu-i ce-i pasă de părul tău !

Despre ceartă, II, p. 286.

563 • Unde o ieși să iasă,
Or că tunsă, or că rasă.

Despre iuțeală, II, p. 275.

564 • Unul trage să moară,
Ș-altul joacă, se-nsoară.
565 • Țara piere de tătari și ea bea cu lăutari.

Despre căsătorie, II, p. 246, 220.

566 • Unii numai te întreabă
Ș-alții cască guri degeabă.

Despre negoț, II, p. 185.

567 • Culcă-te pe urechea aia.

Despre pricini, II, p. 293.

INDIVID

568 • Oaia retrasă din turmă,
Lupii o iau după urmă.

Despre neunire, II, p. 257.

569 • Fiecare ce face, pentru el face.

Despre virtute, II, p. 154.

570 • Singur cine îşi găteşte,
El mai cu poftă prînzuieşte.

Despre stăpîn, II, p. 165.

571 • Sînt firi după firi, de nu ştii cum să te miri.

Despre iuţeală, II, p. 275.

572 • Un armăsar nu poate
Să le ducă pe toate.

Despre pizmă, II, p. 283.

INFLUENŢĂ

573 • Cu ce dascăl lăcuieşte,
Aşa carte-alcătuieşte.

Despre cusururi, II, p. 12.

574 • Copaciul, cînd se sfarmă,
Şi pe alţii cu el darmă.

Despre stăpîn, II, p. 164.

575 • Omul este ca oaia, lesne se ia după altul, nu judecă nevoia.

Despre beţie, II, p. 96.

LICEUL „GHEORGHE LAZĂR" BIBLIOTECA BUCUREŞTI

INSUPORTABIL

576 • De nu l-aş vedea, parcă aş mai trăi.

Despre vizite, II, p. 267.

577 • Nici nu te lasă să te prăpădești,
Nici nu te lasă ca toți să trăiești.
578 • Nu vei scăpa de el ca de dracul.

Despre neunire, II, p. 258.

579 • Fie măcar aurit,
Nu-l voi, nu-mi este dorit.

Despre căsătorie, II, p. 231.

580 • O iubește ca sarea în ochi.
581 • Se uită la el ca dracul la popa.
582 • De drag ce-mi e, l-aș băga de păr în sîn.
583 • Mi-e drag ca tăciunele în nas.

Despre amor, II, p. 200.

584 • M-a îmbătrînit, mi-a scos peri albi.

Despre căsătorie, II, p. 258.

INTERES

585 • Fiecare se leagă unde îl doare.

Despre cusururi, II, p.12.

586 • Lac să fie, broaște multe.

Despre fățăduieli, II, p.371.

587 • Pe măgar la nuntă cînd îl poftește,
Acolo or lemne, or apă lipsește.

Despre nerozie, II, p. 77.

588 • Interesuri căutînd,
Trăim tot în neodihnă,

Şi ne hrănim griji păscînd,
N-avem un minut odihnă.

Adaos la Noul Erotocrit, I, p. 260.

INTRIGA

589 • Şi coada securii face rău pădurii.
590 • I-a luat turta de pe spuză.
591 • I-a suflat în lumînare.
592 • Îi taie iapa de la gard.
593 • A ştiut să-l potrivească.

Despre săracul mîndru, II, p. 133.

INUTIL

594 • La satul ce se vede, călăuză nu trebuie.
595 • În tigvă seacă cît să sufli, nu poţi să o umfli.
596 • Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziuă.

Despre prostie, II, p. 67–69

IPOCRIZIE

597 • Cu lingura îţi dă dulceaţă şi cu coada îţi scoate ochii.
598 • În gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.
599 • Cărbune cu cenuşă acoperit.
600 • Ochii porcului caută tot la pămînt,
Gene nebolind şi caută nepierzînd.

601 • Mîna care nu o poate mușca o sărută.
602 • Mănîncă sfinți și scuipă draci.

Despre ipocrizie, II, p. 313.

IRONIE

603 • Bate samarul să priceapă măgarul.

Despre căsătorie, II, p. 244.

604 • Haina asta streină a ta este ?

Despre negoț, II, p. 182.

ÎMPLINIRE

605 • Mi-am văzut visul cu ochii.

Despre făgăduieli, II, p. 368.

ÎMPRUMUT

606 Haina împrumutată nu ține de cald.

Despre lăcomie, II, p. 344.

607 • Dacă n-ai să mergi călare,
Nu umbla la-mprumutare.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 160.

608 • Sacul finului e tot nou.
609 • Tăgîrță ruptă te-mprumută și cere la soroc să-i dai sac nou în loc.
610 • O ceri rasă și-afînată,
O dai cu vîrf și-ndesată.

Despre laude, II, p. 354.

ÎNCREDERE

611 • Cine îşi ţine pîinea în sînul altuia, de multe ori este flămînd.

Arghir, III, p. 15.

ÎNDĂRĂTNICIE

612 • Omul îndărătnic toate de-a-ndărătelea le face.

613 • Nu mă plec, d-aş şti că m-aş tîrî cu inima pe pămînt.

614 • Tu umbli să-l îmblînzeşti
Şi mai rău îl îndrăceşti.

615 • Celuia ce înţelege, ţînţaru-i e trîmbiţar,
Iar celui ce nu-nţelege, tobe, surle-s în zadar.

616 • Mult mai lesne se învaţă un dobitoc simţitor
Decît să ia povaţă un neînţelegător.

Despre învăţătură, II, p. 279, 277, 149, 149.

617 • Omul îndărătnic şi pizmaş îşi mănîncă singur carnea.

Despre iuţeală, II, p. 277

ÎNGĂDUINŢĂ

618 • Fie şi un lup mîncat de o oaie.

Despre negoţ, II, p. 180.

ÎNTÎLNIRE

619 • Rara întîlnire
Este la toți cu iubire.
620 • Rărește-ți, zice, venitul,
Și-ntîlnirea cu iubitul,
Că deasa ta cercetare,
Aducîndu-i supărare,
I se va urî de tine
Și nu te va vedea bine.

Hristoitie („Cum se cuvine a se purta cu prietenii"), I, p. 161.

621 Cînd merg mai des să se vază,
Cinstea li să-mpuținează.

Despre vizite, II, p. 268.

ÎNTÎMPLARE

622 • De multe ori nu aduce anul ce aduce ceasul.
623 • De unde nu gîndești, de-acolo sare iepurele.

Despre lucrare, II, p. 122.

624 • Nu e pentru cine se gătește,
Ci pentru cine se nimerește.

O sezătoare la țară, III, p. 40.

625 • S-au întîlnit doi rătăciți
S-au hotărît a se duce,
Drumul încotro-i va duce.

Despre negoț, II, p. 184.

ÎNTRISTARE

626 • Cînd vezi pe om la întristare, nu-i mai da şi tu supărare.

Arghir, III, p. 12.

ÎNŢELEGERE

627 • Mai bine varză acră cu-nvoială,
Decît zahăr dulce cu cîrteală.

Despre amor, II, p. 200.

628 • Trăiesc împreună
Ca pîinea a bună.
629 • Nu vă scoateţi ochii unul altuia.

Despre căsătorie, II, p. 237, 250.

ÎNŢELEPCIUNE

630 • Cu o bute de miere mai multe muşte prinzi decît cu o bute de oţet.

Despre vorbire, II, p. 29.

631 • Ariciul cu meşteşug se prinde şi vrabia cu mei.
632 • Cu puşca seacă la vînat să nu pleci.

Despre căsătorie, II, p. 227, 228.

633 • Nu căuta înţelepciune,
Dacă n-ai unde o pune.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 186.

634 • Lucrul de seară nu-l lăsa pentru dimineaţă.

Despre mîncare, II, p. 105.

635 • Buturuga mică răstoarnă carul mare.
636 • Fă-te cu dracu tovarăș pînă treci puntea.
637 • În ţara orbilor cel cu ochi este împărat.

Despre pricini, II, p. 291

638 • Frumuseţea veștejește
Dar înţelepciunea creşte.

Despre timp, II, p. 390.

639 • Ascultă cucul cînd îţi cîntă.

Despre neguț, II, p. 181.

ÎNŢELEPT

640 • Ochii înţeleptului văd mai departe.
641 • Lumînarea se aprinde pentru cei ce văd nu pentru cei orbi.
642 • Cel înţelept își gătește
Încă pîn' nu-nflămînzește.

Despre lucrare, II, p. 120, 120,121.

643 • Pe omul înţelept
Lipește-l cît poţi de piept.
644 • Mai bine e să te bată un înţelept decît să te laude un nerod.

Arghir, III, p. 13.

645 • Omul înţelept își cumpără vara sanie și iarna car.

Despre ițonomie, II, p. 321.

646 • Picioarele-ţi să roadă pragurile înţelepţilor.

Despre învăţătură, II, p. 137.

647 • Îi caută învăţăturile (înţeleptului), primindu-le cu sete, ca cînd ai bea apă dintr-o fîntînă rece.

Arghir, III, p. 13.

ÎNVĂŢĂTURĂ

648 • Cît are omul în lume viaţă,
Tot mereu învaţă şi nu se învaţă.

Despre cusururi, II, p. 16.

649 • Tot învăţăm cît trăim
Şi neînvăţaţi murim.
650 • Ce înveţi la tinereţe,
Aceea ştii la bătrîneţe.
651 • Omul în copilărie
Lesne-nvaţă orice fie.
652 • Cine învaţă la tinereţe,
Se odihneşte la bătrîneţe.

Despre învăţătură, II, p. 137, 141.

653 • Vremea învaţă pe aceia ce n-au dascăl.
654 • La orice învăţătură
Nu grăbi peste măsură.

Despre învăţătură, II, p. 142, 151.

655 • Dacă pui untdelemn în candelă îţi va lumina.

Despre pricini, II, p. 290.

656 • Învățătura dată rău
Se sparge în capul tău.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 157.

657 • De multe-n lume am dat,
Și tot nu m-am învățat.

658 • Trăind omul, cînd și cînd,
Află ce nu-i dă prin gînd.

659 • Nimenea nu poate să zică : „acum le știu pe toate".

660 • Mult trăiești, mult pătimești, multe greșești, multe înveți.

Despre învățătură, II, p. 137, 141.

661 • Hoțu-nvață la hoție
Și bețivul la beție,
Înțeleptu-nțelepciune
Și cinstitul purtări bune.

Fabule și istorioare (Pin'ț-o ieși părul prin căciulă), I, p. 481.

662 • De-ți vine greu la o treabă,
Nu-ți pierde vreme degeabă,
Pe cît își poate natura,
Urmează învățătura.

Fabule și istorioare („Cofofana și prepelița"), I, p. 385.

JUDECATĂ

663 • Judecata e în capul omului.

664 • Cine plînge înaintea judecății își pierde lacrimile.

665 • Mai bine o învoială strîmbă, decît o judecată dreaptă.

666 • Prieteşugul judecătorului e pe genunche.
667 • Îl poartă pe la icoane [1].

Despre pricini, II, p. 289, 290.

668 • Judecata-i e oloagă
Că-i lipseşte-n cap o doagă.
669 • Lesne a judeca pe altul.

Despre cusururi, II, p. 14, 12.

670 • Pune-ţi căciula înainte şi te judecă singur.
671 • Judecătorul cînd îţi e protivnic, cu cine o să te judeci ?

Despre pricini, II, p. 289.

LĂCOMIE

672 • Cine aleargă după doi iepuri, nu prinde nici unul.

Despre negoţ, II, p. 195.

673 • Lăcomia de multe ori strică omenia.
674 • Ochii omului sînt din mare că se bucură tot la mare.
675 • Musca pentru puţină dulceaţă îşi răpune viaţa.
676 • Cine îmbrăţişează multe, adună puţine.
677 • Lacomului cît să-i dai, el nu zice ba.
678 • Două bătăi strică dar două mîncări nu.
679 • Lacomul cu puţin nu se mulţumeşte.

---

1 (Expr.). A duce cu vorba, a amăgi.

680 • Cine nu se mulţumeşte cu puţin, pierde cel mult.
681 • Cel nemulţumit trăieşte nefericit.

Despre lăcomie, II, p. 343.

682 • Cine mănîncă mult, mănîncă de puţine ori.
683 • Astăzi să mănînci cît un bou, mîine ceri să mănînci cît doi.

Despre mîncare, II, p. 105.

684 • Doi pepeni într-o mînă nu poţi ţinea.

Despre lucrare, II, p. 120

685 • Găina nu se poate cu două, cu pui şi cu ouă.

Despre căsătorie, II, p. 229.

686 • Cloşca care cuprinde ouă multe nici un pui nu scoate.
687 • Cămila vrînd să dobîndească coarne şi-a pierdut şi urechile.
688 • Şi din coş grăunţe
Şi din postavă tărîţe.
689 • Stă, îmbucă lăcomeşte,
Ca un lup cînd se pripeşte.
690 • Peştele din eleşteu
Umblă să-l înghiţă viu.
691 • A lins pînă a pus vasul cu fundu-n sus.
692 • S-a ospătat pîn-a crăpat.

Despre lăcomie, I, p. 318, 347.

693 • Şi-a plecat gura şi nasul,
Ca şi cînd să-mbuce vasul.

Despre ruşinare, II, p. 296.

694 • Porunceşte şi-i aduce.
Atît cît nu poate duce.

Despre beţie, II, p. 90.

695 • Vrînd să aibă armăsar, ajunge din cal măgar.
696 • Nu se mulţumeşte nici în car, nici în căruţă, nici în sanie, nici în teleguţă.
697 • Se închină pîntecelui.
698 • De la cinci pîini miezul şi de la nouă colaci coaja.
699 • Mănîncă pînă dă din el.
700 • Ţi-e drag cu doi peşti în oală şi cu coadele-n afară.
701 • Şoarecele nu-ncape pe gaură şi şi-a legat şi o tigvă de coadă.
702 • Lacom la bogăţie şi sărac la minte.
703 • D-aia n-are ursul coadă.

Despre lăcomie, II, p. 343.

704 • Vede că nu mai încape,
Şi toarnă pînă să crape.
705 • Toarnă, umple foalele,
Pînă-şi udă poalele.

Despre beţie, II, p. 104.

706 • La o pomană-nghesuit,
Băut, sătul a murit.
707 • A mîncat pînă încît
I-a venit pînă la gît.

Despre leneşi, II, p. 88.

LĂUDĂROŞENIE

708 • În urma războiului mulţi viteji se arată.

709 • Vulpea nu se sperie de cel de se laudă seara, ci de cel de mănîncă dimineaţa.

Despre frică, II, p. 301.

710 • Unde nu e pisică, şoarecii steag ridică.
711 • Găseşte sat fără cîini, umblă fără ciomag.

Despre năravuri, II, p. 62.

712 • Tot cocoşul pe gunoiul lui cîntă.

Despre sărăcie, II, p. 110.

713 • Lauda de sine pute,
Ca vinul rău din bute.
714 • Prepeliţa se ţine că-i cu coadă,
Şi ea îi e numai pîn'la noadă.

Despre săracul mîndru, II, p. 129, 130.

715 • Buţile goale mai mult sunet fac.

Despre negoţ, II, p. 188.

716 • La pomul lăudat cu sacul mare să nu te duci.
717 • Găina care cîntă seara, dimineaţa n-are ouă.
718 • Cine se laudă singur se ocărăşte pe sine.
719 • Cine are vecini răi se laudă singur.
720 • Tot ţiganul îşi laudă ciocanul.
721 • Cînd eram la mama şi eu ştiam să cos, că mama împungea şi eu trăgeam acul.
722 • Laudă-te gură, că pumnii cură.
723 • Ia-l de pe mine că-l omor.
724 • Pe mine cîţi cîini m-au lătrat, toţi au turbat.

725 • Lumea să te laude, cîinii lasă să te latre.

Despre laude, II, p. 348–349.

726 • Tu ştii una, două, eu ştiu pîn'la nouă.

Despre învăţătură, II, p. 137.

727 • L-a făcut ca pe dracu.
728 • L-a lăudat de i-a pus coarne.
729 • Plată dă la om anume
Ca să-l laude în lume.
730 • Găina cînd va oua,
Aude o mahala.
731 • Se laudă oala că va sparge căldarea.
732 • Tot cu laude trăieşte.

Despre săracul mîndru, II, p. 129–133.

733 • Mulţi zic : „Dezlega-voi sacul, vedea-vei pe dracul".

Despre frică, II, p. 301.

LENE

734 • Lenea e cucoană mare
Care n-are de mîncare.
735 • Leneşul fuge de danţ,
Ca şi cîinele de lanţ.

Despre leneşi, II, p. 87–88.

736 • Greierele în vremea agoniselii cîntă
Şi iarna cere să se-mprumute.
737 • La tinereţe cine nu lucrează,
La bătrîneţe rîiază.

738 • Cine șade, coada-i cade,
Cine mișcă, el tot pișcă.
739 • În casa trîndavului e sărăcie lucie.

Despre lucrare, II, p. 121, 124.

740 • Nevoiașul (leneșul) la toate
Zice că nu poate.

Despre nevoiași, II, p. 84.

741 • N-ai o para chioară și lenea te doboară.
742 • Întreabă pe leneșul să te învețe minte.

Despre făgăduieli, II, p. 370.

743 • La o treabă cînd se scoală
Parcă are ouă-n poală.
744 • Lenea cînd este mai mică
Tot știe și ea de frică.
745 • Vorbește cu mormăitură,
Parcă are mămăligă în gură.

Despre nevoiași, II, p. 84, 85.

746 • Umblă căscînd din pom în pom
Ca și căscatul din om în om.
747 • Pînă să zică bou breaz,
Vine soarele la amiaz.

Despre nerozie, II, p. 82, 79.

748 • A lipsit de acasă nouă ani și s-a întors cu doi bani.

Despre învățătură, II, p. 142.

749 • Umblă pe drumuri tăind frunză la cîini.

750 • Sărăcia de el se ține ca pulberea după cîine.
751 • Umblă cu capul între urechi, cască gură, pierde vară.
752 • Pică, pară, pică ; dac-ai pica, eu te-oi mînca, iar de nu, acolo ei ședea.
753 • Trăiește viață cîrpită cu ață.
754 • Într-un papuc și-o opincă, lipa-lipa nea Stănică.
755 • Rămîne în sapă de lemn.
756 • Cînd mălai are, sare n-are, cînd sare are, mălai n-are.
757 • Pînă se încalță, soarele se-nalță,
Pînă se gătește, soarele sfințește.
758 • Cînd fiertură în oală
Și cînd mămăligă goală.
759 • Vara-ntins la umbră doarme
Și iarna moare de foame.

Despre lucrare, II, p. 121–125.

760 • Ăst lucru l-aș face-ndată
Dar n-am cine să mă bată.
761 • Mamă, zi să vină nenea,
Ca să-mi scuture lenea.
762 • De vrei sfat la vreo treabă
Du-te pe leneș de-ntreabă.
763 • Leneșul are gură-mpiedecată,
Dar taina o spune-ndată.
764 • Joacă danț pe mămăligă
Și-i ajunge cît cîștigă.
765 • Mai bine ar tot mînca,
Decît ceva ar lucra.
766 • Așteaptă îmbucătura
Să i-o dea mură în gură.

767 • De lene și de urît,
Tocmai sub pat s-a vîrît.
768 • Parcă pentr-o vorbă vie,
Gura îi cere chirie.
769 • Toți pretutindenea sapă,
El duce cîinii la apă.
770 • I-e lene să și vorbească,
Dar încă să și muncească.
771 • De lene ochii-și închide
Și buzele își deschide.
772 • Parcă-i e gura-ncleștată
Și de iele luată.

Despre leneși, II, p. 87–88.

773 • Lenea face pe bogatul a i se urî,
Și pe săracul în nevoi a se tîrî.

Despre lucrare, II, p. 124.

LIMBĂ

774 • Limba oase n-are și oase sfărămă.
775 • De multe ori limba taie mai mult decît sabia.

Despre vorbire, II, p. 27.

776 • Limba taie ca foarfecele.
777 • Buzele cele mute vorbesc pe tăcute.

Despre săracul mîndru, II, p. 133.

778 • Limbile neînfrînate
Au pedepsi nenumărate.

Pentru convorbiri, I, p. 128.

779 • Limba îndulceşte, limba amărăşte.
780 • Şi boul are limbă mare dar nu poate să vorbească.

Despre vorbire, II. p. 27.

LINGUŞIRE

781 • Fugi de linguşitori şi de cei care te laudă în faţă şi îţi vorbesc pe plac, puindu-ţi la greşeli capac.

Arghir, III. p. 13.

782 • Nici te-ncredinţa vreodată
Celora ce se arată
Cu vorbe linguşitoare
Dulci şi înduplecătoare.

Hristoitie (Cum se cuvine a se purta cu prietenii), I. p. 155.

783 • Mulţi sînt care ne arată
Politică de prisos,
Dar ceremonia dată
Priveşte-n al lor folos.

Fabule şi istorioare (Teremonia unui bătrîn), I. p. 514.

LUME

784 • Lumea viermuieşte şi se grămădeşte.

Despre negoţ, II. p. 182.

MASĂ

785 • Mîncarea de dimineaţă e ca-nsurătoarea de tînăr.

Despre căsătorie, II. p. 247.

786 • A mînca nu e ruşine
(Cînd mănînci cum se cuvine).
787 • Omul la masă cînd şade,
Să mănînce cum se cade.

Despre ruşinare, II, p. 296.

788 • Ajungi la masa altuia, nu mănînci după cum ţi-e gustul.

Despre sărăcie, II, p. 110.

MEDIU

789 • Omul a intra în baie şi a nu se îmbăia nu se poate.

Despre beţie, II, p. 96.

790 • Dacă te prinzi în horă, trebuie să tragi danţul.
791 • Cine intră în cuşcă trebuie să cînte cocoşeşte.
792 • Ai dat un ban să te prinzi în danţ
Şi nu poţi scăpa, să dai un sfanţ.

Despre căsătorie, II, p. 213, 245.

793 • Răsur frumos înflorit
Şi-ntre spini a răsărit.

Despre învăţătură, II, p. 136.

MEGALOMANIE

794 • Ţiganul cînd a ajuns împărat,
Întîi pe tatăl său a spînzurat.

Despre pricini, II, p. 290.

MEŞERIE

795 • Meşteşugul la om e brăţară de aur.
796 • Orice fel de meserie
Nu e rău omul să ştie.
797 • Meşteşugul vreme cere,
Nu se-nvaţă din vedere.

Despre învăţătură, II, p. 141, 150, 150.

798 • Croitorul umblă cu haina desfăcută.
799 • Celui cu meşerii multe,
Casa-i este fără curte.

Despre lucrare, II, p. 120.

800 • Nici un meşteşug nu-i rău, ci oamenii sînt răi.

Despre învăţătură, II, p. 141.

801 • Meseria este bună
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stîrpeşte nărăvirea.

Despre năravuri, II, p. 56.

MILĂ

802 • Puţină milostenie de multe nevoi scapă.

Proverbe turceşti, II, p. 263.

803 • Să-ţi fie milă şi de vite, nu le pedepsi neomeneşte.
804 • Omul trebuie să aibă milă şi de un cîine, cu cît mai vîrtos cu care cîştigă pîine.

805 • Acela care n-are milă de dobitoc şi de om asemenea n-are milă de loc.

Arghir, III, p. 11.

MINCIUNĂ

806 • Cu minciuna ori prînzeşti, ori cinezi,
Pe amîndouă nu le închelbezi [1].
807 • Minciuna ca glonţul în apă se afundă
Şi îndată ca frunza iese în undă.
808 • Mincinos pe mincinos nu poate înşela.
809 • Minciuna poate pînă la un loc
Şi ea ca şi toate este cu soroc.
810 • A mînca usturoi şi gura a nu-ţi puţi nu se poate.
811 • O minciună bine ticluită plăteşte mai mult decît un adevăr.
812 • Cine se învaţă mincinos, cînd spune adevărul, se îmbolnăveşte.
813 • Dacă nu ştii să vopseşti, nu te pune să mînjeşti.
814 • Cu gogoşi de tufă nu se-nnegresc sprîncene.
815 • Cine poartă plosca cu minciunile nu o duce mult.
816 • Îşi mănîncă credinţa ca ţiganul biserica.
817 • Cu o minciună boierească treci peste graniţa nemţească.
818 • Cîte le zice omul sînt toate vorbe
Şi minciuna este vorbă.

[1] a închelba = a face, a realiza.

819 • Vei, nu vei, el cu d-a sila
Face musca cît cămila.

820 • Încornorează ţînţarul
De ţi-l face cît măgarul.
821 • Pentr-un şoarece se-nnoadă
Şi jură că n-are coadă.

Despre minciuni, II, p. 32, 33, 47, 49.

822 • Minciuna o are ca în palmă.

Despre stăpîn, II, p. 162.

823 • Cui i se descopere minciuna o dată, acela nu se mai crede altă dată, chiar de ar vorbi şi adevărul.

Arghir, III, p. 12.

MINTEA

824 • Mintea de ar creşte pe toate cărările, ar paşte-o şi măgarii.

Despre prostie, II, p. 69.

825 • Nimenea nu poate să dea minte şi noroc.
826 • Unde e minte multă e şi nebunie multă.

Despre căsătorie, II, p. 236, 240.

827 • De ani e mare şi minte n-are.

Despre timp II, p. 395.

828 • Minte am şi bani n-am.

Despre negoţ, II, p. 181.

829 • Barba lungă pînă-n burtă
Și minte pînă-n gît scurtă.

Despre nerozie, II, p. 72.

830 • Tot, tot am numai o minte,
De vară întîi să-mi fie,
Or de iarnă ? (Ce prostie !)

Despre proștie, II, p. 65.

831 • Iar, zic, care e lipsit de minte,
Este ca o piatră ce de loc nu simte.

Fabule și istorioare (Norocul și mintea), I, p. 453

MÎHNIRE

832 • Iar mîhnirea cînd apucă
Trupul, oasele usucă,
Sîngele învenînează
Și viața-n grab scurtează.

Adaos la Noul Erotocrit, I, p. 357.

MÎNDRIE

833 • Cine se mîndrește, rămîne scăpătat.

Proverbe turcești, II, p. 263

834 • Săracul mîndru se uită la ceilalți ca la niște muște.
835 • Ca păunul se mîndrește.
836 • Sare precum capra neagră din cloțan în cloțan să meargă.

837 • S-a-nfoiat ca varza şi s-a-ngîmfat ca barza.

838 • Mielul după ce e slab are şi coadă lată.

839 • Şi sărac şi nesupus
Umblă cu nasul pe sus.

840 • De rîie coada îi pică
Şi ea tot sus o ridică.

841 • Se răsfaţă-n haine lungi,
Ca un ban în două pungi.

842 • După ce n-are cercei în urechi,
Umblă să cumpere şi două perechi.

843 • Pe uliţă Chiriţă
Ş-acasă chisăliţă.

844 • Se umflă în sprîncene
Ca curcanul în pene.

845 • Ca cocoşul se roteşte
Între găini cînd se priveşte.

846 • Se încearcă la zbor
Ca puii de cocor.

847 • După ce are chelie,
Mai are şi fudulie.

848 • Pe drum umblă cu alai
Şi-acasă n-are mălai.

Despre săracul mîndru, II, p. 128—129.

849 • Umblă cu floare la urechi.

Despre căsătorie, II, p. 224.

850 • Nu fi mîndru şi nebăgător de seamă, ci cercetează-ţi vecinii şi amicii sau prietenii.

Arghir, III, p. 13.

MÎNIE

851 • Cine se iuțește la mînie pentru orice fie, e dobitocie.

852 • Focul care se încinge
Anevoie se stinge.

Despre iuțeală, II, p. 278, 275.

853 • La cuptorul cald puține lemne trebuiesc.

Despre făgăduieli, II, p. 264.

854 • Nu umbla cu țîfna-n nas.

855 • Văcarul care s-a mîniat pe nevastă și nasul și-a tăiat.

856 • S-a mîniat rău pe sat și trei zile n-a mîncat.

857 • El chiar singur a stricat
Și iar el s-a mîniat.

858 • Cine se oțetește, să bea oțet să-i treacă.

859 • Cînd se necăjește, tună și fulgeră.

860 • Își pierde și cumpătul și umbletul.

861 • Pentru o muscă își dă palme.

862 • Pentru un purice își arde plapoma.

Despre iuțeală, II, p. 275–279.

863 • Mînia ta iarăși nu grăbi să o verși asupra cuiva ca să nu te căiești.

864 • Nu turna spirt peste foc, ci mîngîie-l de ai vreun mijloc.

Arghir, III, p. 12.

MOARTE

865 • Mîngîierea săracului e moartea.
Despre făgăduieli, II, p. 367.

866 • Tot omul are şi moarte şi viaţă.
Despre timp, II, p. 379.

867 • O dată o să mor, n-o să mor de două ori.
Despre făgăduieli, II, p. 367.

868 • În deşert sînt toate
Dacă este moarte.

869 • Omul cît de rău să trăiască, tot nu se îndură să moară.
Despre sănătate, II, p. 381.

870 • Moartea nu vine la om atuncea cînd o cheamă,
Ci aleargă la dînsul cînd nu-i e teamă.
Despre timp, II, p. 397.

MODERAŢIE

871 • Nici prea iconom, nici prea galanton.

872 • Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte.
Despre cumplitate, II, p. 325.

MUNCĂ

873 • Găina care cloceşte, niciodată nu e grasă.
Despre învăţătură, II, p. 142.

874 • Munca e comoară.

Despre negoț, II, p. 196.

875 • Dintr-o muncă cît de mică,
Dacă nu curge, tot pică.
876 • Acul este mic, dar scumpe haine coase.
877 • Vara cine își cîștigă,
Iarna nu se încîrligă.
878 • Are ochi, mîini și picioare,
Poate munci cu sudoare.

Despre sărăcie, II, p. 110–111.

879 • Dă din mîini, dacă vrei să ieși la liman.
880 • Arvunează din vreme pe fericita muncă.
881 • Munca e blagoslovită,
Cînd te ții de ea ai pită.

Despre lucrare, II, p. 121–122

NAIVITATE

882 • Găina curătură visează și vrabia mei.

Despre sărăcie, II, p. 109.

883 • Cine ține pîinea în sînul altuia de multe ori rabdă de foame.
884 • Cine bea apă din pumni streini, nu se satură niciodată.
885 • Cine se razimă de umbră, dă-ndată peste cap.

Despre stăpîn, II, p. 168, 175.

886 • Vinde pielea ursului în tîrg și ursul în pădure.

Despre negoț, II, p. 179.

887 • Melcii îi frig pe cărbuni
Şi ei cîntă ca nebuni.

Despre sărăcie, II, p. 109.

888 • A visat că s-a-nghimpat
Şi umblă la picior legat.

Despre nevoias, II, p. 85.

NĂDEJDE

889 • Cine trăieşte nădăjduindu-se, moare jinduindu-se.

Despre iconomie, II, p. 322.

890 • Tragi nădejde ca spînul la barbă.

Despre făgăduieli, II, p. 360

891 • Cu nădejdi ne mîngîiem
Şi ne îndulcim amarul.

Adaos la Noul Erotocrit, I, p. 260.

NĂRAV

892 • Omul cel nărăvit rău
Tot la rău e gîndul său.

Despre vicliuri, II, p. 159.

893 • Nărăvirea făcînd fire
Nu mai are lecuire.

Poveşti sau anecdote, III, p. 222.

894 • Precum îi este firea,
Aşa şi nărăvirea.

Despre căsătorie, II, p. 236.

NEATENȚIE

895 • Cel cu mintea ne-nțeleaptă
Tocma-n urmă se deșteaptă
Și atunci face-ntrebare :
„Ce vă era vorba oare ?“

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 136.

NEBUNIE

896 • Nebunul pe mai marele său nu-l cunoaște.

Despre căsătorie, II, p. 220.

897 • Cine se apucă să învețe pe nerodul, nu se osebește de nebun.

898 • Cu nebunul să nu te pui nici în clin nici în mînecă.

899 • Nebunul nu asudă nici la vale, nici la deal.

900 • Cine își pune mintea cu nebunul, este mai nebun.

Despre prostie, II, p. 69.

901 • Și un nebun mănîncă nouă pîini, dar e mai nebun cine i le dă.

Despre mîncare, II, p. 105.

902 • De nebun și de femeia rea fiece înțelept fuge.

903 • Omul la rău aleargă cu armăsarul și la bine merge cu carul.

Despre virtute, II, p. 155.

904 • Vaca răstoarnă găleata după ce o umple cu lapte.
905 • Un nebun aruncă o piatră în gîrlă şi o mie de înţelepţi nu pot să o scoată.

Despre făgăduieli, II, p. 360.

906 • De nu poate strica altui, îşi strică luişi.
907 • După moarte, cal de ginere.
908 • Lasă să arză şi moara,
Numai şoarecii să moară.

Despre iuţeală, II, p. 279, 277, 277.

909 • Vinde via şi cumpără stafide.

Despre negoţ, II, p. 180.

910 • Nu-şi mai pune mintea cu nebunul.

Despre săracul mîndru, II, p. 135.

911 • Pe nebun nu-l aduci la cunoştinţă.
912 • Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul.

Despre prostie, II, p. 69.

913 • S-a mai îngrozit o toană.
914 • În necaz că i-a zis neroadă,
Şi-a tăiat din rădăcină coada.

Despre iuţeală, II, p. 279.

915 • Că a greşit croitorul
S-a spînzurat spoitorul.

Despre căsătorie, II, p. 220.

NECAZ

916 • Omul pînă nu pătimeşte
Niciodată nu se-nţelepţeşte.

O şezătoare la ţară, III, p. 34.

917 • Marea e plină de talazuri
Şi lumea cu feluri de necazuri.
918 • Nimenea nu se vaită de gras.
919 • Totdeauna desfătarea
Are soră pe-ntristarea.
920 • De nevoie trebuie să se înveţe
Să mănînce şi pere pădureţe.
921 • La nenorociri săracul
Răbdarea îi este leacul.

Despre nenorociri, II, p. 117.

922 • Pe tot omul în viaţă
Patimile îl învaţă.
923 • Cine a mîncat papară
Ştie dulce-i or amară

Despre învăţătură, II, p. 150.

924 • La măseaua care doare, limba atinge (totdeauna).

Despre vizite, II, p. 264.

925 • După nor şi ploaie, răsare şi soare.

Despre ceartă, II, p. 286.

926 • Tot obrazul îşi are necazul.
927 • Fiecare singur ştie unde îl strînge opinca.
928 • Corabia mare şi valuri mari o bat.

Despre economie, II, p. 320.

929 • După întristare vine bucurie.
930 • Necazul e de la dracul.

Despre făgăduieli, II, p. 365.

931 • Tot la noi în şatră
Bate vînt şi piatră.

Despre viţiuri, II, p. 159.

932 • De multe în lume am dat,
Şi tot nu m-am învăţat.

Despre învăţătură, II, p. 150.

933 • Nu ne ajung c-avem două
Şi ne vin şi alte nouă.
934 • Un necaz abia îl trece
Şi vin în locul lui zece.
935 • Îi dă necazul de nod.
936 • Iepuroaica fată
Şi iepurele de inimă se vaită.
937 • Se plînge şi ăl de are
Se plînge şi ăl de n-are.

Despre nenorociri, II, p. 117

938 • Unii de necaz cînd dau
Pierd mintea cîtă o au,
Iar alţii de el nu mai scap
Şi tot au simţiri în cap.

Fabule şi istoricare (Cărăuşul şi furia), I, p. 118.

NECESITĂŢI

939 • Boului coarne, păsării aripi povară nu sînt.

Proverbe turceşti, II, p. 264.

940 • Unde se găseşte frîul, se cere şi calul.

Despre năravuri, II, p. 62.

941 Unde n-am trebuinţă, nici nu vînd, nici nu cumpăr.

Desp e negoţ, II, p. 180.

NEDREPTATE

942 • Cine poate, oase roade, cine nu, nici carne moale.

943 • Cine are, bea şi mănîncă, cine nu, stă şi se uită.

Despre mîncare, II, p.105.

944 • Mai bine să mori de foame decît să iei pîinea săracului.

945 • Acel cu pricină şade-n odihnă
Şi cel fără vină plînge şi suspină.

946 • Unul face ş-altul trage.

Despre viţiuri, II, p. 161.

947 • Cine strînge nu mănîncă.

Despre cumplitate, II, p. 325.

948 • Unul umblă şi străbate
Şi pe alt fericea bate.

Despre stăpîn, II, p. 165.

949 • Umblă după secerat
Pe unde n-a semănat.

Despre viţiuri, II, p. 160.

NEGUSTORIE

950 • Negustorul fricos nici nu cîştigă, nici nu păgubeşte.

951 • Tîrgul se face cu bani şi nunta cu lăutari.

952 • Cine cumpără ouă de la cocoş, îl găseşte fără gălbinare.

Despre negoţ, II, p. 194, 179, 182.

953 • Curg muşterii, bolta geme,
Unii tîrziu, alţii devreme.

954 • Cîţi merg la tîrg, toţi nu cumpără.

955 • A rupt inima tîrgului.

956 • E lesne de vîndut şi anevoie de cumpărat.

957 • Dă c-o mînă, ia cu alta.

958 • Uneori curge, alteori pică.

959 • A ajuns la spartul tîrgului.

960 • Prăvălie cu chirie şi marfă în datorie.

961 • De azi pînă mîine numai pentr-o pîine,
Ca să-i zică doar „Jupîne".

962 • Nu se alege cîştigul din pagubă.

963 • Cumpără de-o para două şi le dă la o lescaie nouă.

964 • An n-am cîştigat, estim (anul acesta) am păgubit, la anul trag nădejde.

965 • Cu un chior de bragă negustorie întreagă.

966 • Negustor greu ca fulgul pe apă.

967 • Negustor mare de piei de cloşti.

Despre negoţ, II, p. 179, 183, 194.

968 • Aşa am cumpărat-o, aşa o vînd.

Despre amor, II, p. 208.

969 • Decît să dai cu mîinile și să alergi cu picioarele, mai bine să te uiți cu ochii la marfă.

Despre negoț, II, p. 195.

970 • Să nu cumperi de la cineva vreun lucru fără tocmeală, ca [atunci] cînd vei sta să plătești să n-aibi amețeală, și să nu pierzi și ale tale pentru ale sale.

Arghir, III, p. 11.

NEÎNȚELEGERE

971 • Eu zic tunsă și el rasă,
Nu știu la ce o să iasă.
972 • Nu ne putem înțelege
Un fel nu ni se alege.

Despre neunire, II, p. 238.

973 • Nu se pot de loc uni
Într-un loc a locui.

Despre rușinare, II, p. 295.

NEMULȚUMIRE

974 • Nemulțumitului i se ia darul.
975 • De puțin nu se mulțumește,
Nici de mult nu se învrednicește.

Despre făgăduieli, II, p. 369.

976 • Omul nemulțumit fuge de bine și dă peste mărăcine.

Despre lăcomie, II, p. 347.

NENOROCIRE

977 • Cui i să croieşte rău,
Rău îi merge tot mereu.
978 • După ce pe pom îl bate grindina,
Îl bate şi omul, dîndu-i cu prăjina.
979 • Cînd e omului să-i vie
Vreun rău fără să-l ştie,
Or zăboveşte pînă-l soseşte,
Or dă fuga să-l ajungă.
980 • Cine n-a gustat amarul,
Nu ştie ce e zaharul.
981 • Pe mulţi cai (de cei buni încă)
Hamurile îi mănîncă.
982 • Capul pînă nu se sparge,
Creierii nu se văd.
983 • Cînd eşti în luciul mării şi tună,
Anevoie scapi de furtună.

Despre nenorociri, II, p. 116 – 117.

984 • Lupul mănîncă şi din oile numărate.
985 • De cîte ori se bolnăveşte, omul nu moare.

Despre negoţ, II, p. 196.

986 • Să nu mai dea rele Domnul
Cît poate suferi omul.
987 • Plîngînd c-a rămas cu una,
Pierde şi pe cea din mînă.
988 • Noi unele adăstăm
Ş-altele întîmpinăm.
989 • Se plîngea de-o întîmplare
Şi-a dat peste mai mare.

990 • A vrut să fugă de Stana,
Şi a dat peste Satana.
991 • Fuge de aoleu,
Şi dă peste oleoleu.
992 • În loc să-l scoată din undă,
În vîltoare îl afundă.

Despre nenorocire, II, pl. 16.

993 • Încotro şova [1] tot de belea dai.

Despre năravuri, II, p. 63.

NEPĂSARE

994 • Bolnavul multe zice şi sănătosul face ce ştie.

Despre pricini, II, p. 293.

995 • Ce-am avut şi ce-am pierdut.

Despre făgăduieli, II, p. 365.

996 • Ce o face lumea să facem şi noi.

De pre virtute, II, p. 154.

997 • Astăzi, cînd are parale, mănîncă zaharicale.

Despre mîncare, II, p. 106.

NEPOTRIVIRE

998 • Mulţi mari lucruri socotesc
Şi nici mici nu isprăvesc.

Fabule şi istorioare (Planul simigiului), I, p. 424.

---

[1] Şovai = cuvînt ţigănesc, a cărui etimologie nu se cunoaşte cu exactitate; te îndrepţi, te orientezi.

999 • Unii trăiesc muncind
Ş-alţii vorbe potrivind.

Fabule şi istorioare (Ţiganul şi călătorul), I, p. 441.

1000 • Mărgăritarul stă în fundul mării şi mortăciunea pluteşte deasupra apei.

Despre negoţ, II, p. 189.

1001 • Moarte fără rîs şi nuntă fără plîns nu se poate.

Despre căsătorie, II, p. 247.

1002 • Cînd se vorbeşte de rîs, nu se spune pentru plîns.

Despre conversaţii, II, p. 269.

1003 • Cînd mălai are, sare n-are ; cînd sare are, mălai n-are.

Despre făgăduieli, II, p. 370.

1004 • După ce e carnea grasă, mai pune şi seu.

Despre iconomie, II, p. 321.

1005 • Inima mea plînge şi el rîde.

Despre căsătorie, II, p. 247.

1006 • Toate străchinile nu sînt pentru ciorbă. [Nu toate străchinile sînt pentru ciorbă].

Despre învăţătură, II, p. 142.

1007 • Cînd aveam cu ce, n-aveam în ce şi cînd am în ce, n-am cu ce.

Despre negoţ, II, p. 181.

1008 • Unul cască ş-altul înghite.

Despre lucrare, II, p. 133.

1009 • Tu îl trimiţi la foc şi el îţi aduce busuioc.
Tu îl trimiţi la surcele şi el îţi aduce floricele.

1010 • Unde dai şi unde crapă.

Despre prostie, II, p. 70.

1011 • Să vorbească şi nea Chilom, că şi el e om.

Despre beţie, II, p. 30.

1012 • Nici în cap ce nu-ţi pocneşte
A vorbi se pomeneşte.

Despre leneşi, II, p. 14.

1013 • Trînteşte cuvîntul tronc,
Ca cloşca cînd face „clonc".

Despre cusururi, II, p. 10.

1014 • Multe un fel să gîndesc
Şi alt fel se potrivesc.

Fabule şi istorioare (Călătorul şi slejarul), I, p.392.

1015 • Întrebi pe bolnav : „vrei să-ţi dau pernă ?"

Despre făgăduieli, II, p. 368.

1016 • Umblă la grădinar castraveţi să vînză
Şi lui îi este arsă rînza.

Despre minciuni, II, p. 33.

1017 • Unde chiorăşte şi unde loveşte.
1018 • Na-ţi-o frîntă că ţi-am dres-o.

Despre pedanţi, II, p. 15.

1019 • Hondorog, tronc ! Ca o roată
1019 • Hondorog, tronc ! Ca o roată

Despre cusururi, II, p. 14.

NERĂBDARE

1020 • Pîn-a se găti mireasa,
Ochii ginerelui iasă.

Despre nevoiaş, II, p. 84

NERECUNOŞTINŢĂ

1021 • Fă bine ca să-ţi auzi rău.

Despre negoţ, II, p. 195.

1022 • Pe tot nerecunoscătorul
Şi pe tot nemulţămitorul
Să nu-l ajuţi niciodată
De ai în cap judecată,
Nici să aibi cu aşa fire
În viaţă-mprietenire.
1023 • Nu lovi p-ajutătorul
Ca p-un vas gol cu piciorul.
Căruia tu mai-nainte
Te plecai şi îi dai cinste
Cînd era plin de bucate
Şi de altă bunătate.

Hristoitie (Cum se cuvine a să purta cu prietenii), I, p. 160.

1024 • Nu smuța cîinele cui ai mîncat pîinile.

Despre stăpîn, II, p. 169.

NESTATORNICIE

1025 • Piatra care se rostogolește din loc în loc nu prinde mușchi.

1026 • Cine schimbă stăpînii, slugă îmbătrînește.

1027 • La multe cine gîndește, nici una nu isprăvește.

Despre negoț, II, p. 194–195.

1028 • Nu e desfătare
Pe acest pămînt
Fără întristare
Zic în scurt cuvînt.

Versuri sau cîntece, I, p. 25.

NEȘTIINȚĂ

1029 • Ar fi vrut să facă și el
Dar nu știe în ce fel.

Despre pedanți, II, p. 15.

NEVOIE

1030 • (Nevoia)-nvață pe orice prost.

Fabule și istorioare („Carul frînt"), I, p. 383.

1031 • Nevoia învață pe om și nuiaua pe copil.

1032 • Ursul nu joacă de voie ci de nevoie.

Despre învăţătură, II, p. 142.

1033 • Omul la nevoie miroase şi ce nu-i este voia.

Despre lăcomie, II, p. 344.

1034 • Cînd vede omul nevoia, vorbeşte ce nu-i este voia.

Despre minciuni, II, p. 49.

1035 • Setosul bea apă din orice loc.

Despre virtute, II, p. 155.

1036 • Cîrpaciul cu cureaua de gît
Îi pune pingeaua numaidecît.

Despre stăpîn, II, p. 162.

1037 • Vremea vinde paiele şi nevoia le cumpără.

Despre negoţ, II, p. 181.

1038 • La vreme de nevoie, fiecare băutură stinge focul.

Despre căsătorie, II, p. 231.

1039 • Omul cînd are culege,
Iar cînd n-are nu alege.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 176.

1040 • Nevoia îl face să trăiască ca viţelul la oraş.

Despre iconomie, II, p. 321.

1041 • Umblarea-i e-nconvoiată,
Ca la pisica plouată.

1042 • Umblă parcă treieră la mărăcini.
1043 • Te uiți la dînsul și parcă
Tot prin străchini goale calcă.
1044 • Cînd umblă pe poticele,
Parcă e luat de iele.

Despre nevoiaș, II, p. 84.

1045 • Se dă încoaci încolo, se lovește de tînjală, ș-apoi vine singură la ham.

Despre amor, II, p. 201.

1046 • Ea (nevoia) arată să începi
La orice nu te pricepi.
1047 • Nevoia, copilul meu,
Ea știe ce nu știu eu.

Fabule și istorioare („Carul frînt"), I, p. 384, 383.

1048 • Mulți cînd dau peste nevoie
Se frîng și se încovoaie,
Zicînd : „de azi înainte
Asta mă învață minte" !
Apoi răul dacă trece
Și-n ceva bine petrece,
La trecut nu mai gîndește,
D-următor nu se ferește.

Fabule și istorioare („Cîinele"), I, p. 340.

NOROC

1049 • Cînd va vrea norocul să-și ducă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul.

Povești sau anecdote, III, p. 203.

1050 • Numai cu o floare nu se face primăvară.

1051 • I-a ouat găina-n căciulă.

1052 • Îl ţine norocul de păr.

1053 • I-a bătut ceasul norocului.

1054 • I-a venit apă la moară.

1055 • Îi umblă plugul bine.

1056 • I-a cîntat cocoşul astăzi.

Despre negoţ, II, p. 179, 184.

1057 • Iar Mintea se trase lăsînd pe Norocul
Şi rămase prostul mai ca dobitocul.

Fabule şi istorioare („Norocul şi Mintea"), I, p. 453.

1058 • Fă-mă, de poţi, prooroc,
Ca să te fac cu noroc.

Despre căsătorie, II, p. 215.

1059 • Vai de acela ce umblă
Într-a norocului umbră,
Fără nici o socoteală,
Negîndind la poticneală.

1060 • Că norocul e părere,
Umblă orb, fără vedere,
Şi niciodată nu are
Într-un loc temei (cu) stare.

1061 • De aceea trebuieşte
Cineva cînd dobîndeşte
Măcar dram de norocire,
Să se poarte cu simţire.

Versuri şi cîntece („Norocirea"), I, p. 25.

OASPETE

1062 • Nepoftitul n-are scaun.

1063 • Cînd eşti poftit la o masă, pleacă sătul de acasă.

Despre laude, II, p. 348.

1064 • Oaspetele nu mănîncă ce gîndeşte, ci mănîncă ce găseşte.

Proverbe turceşti, II, p. 264.

OBICEI

1065 • Năravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.

1066 • Buba cap nu face
Pînă nu se coace.

1067 • Rana dacă se deschide,
Anevoie se închide.

1068 • Din zgăibuliţa mică
Bubă mare se ardică.

1069 • Firile cînd se încurcă,
Anevoie se descurcă.

1070 • Lupul părul îşi leapădă, dar năravul nu şi-l lasă.

Despre năravuri, II, p. 55, 62.

1071 • Calul bătrîn nu se învaţă în buestru.

Despre învăţătură, II, p. 141.

1072 • Năravul din fire n-are lecuire.

Fabule şi istorioare („Păduchele şi purecele"), I, p. 390.

1073 • Învăţul are şi dezvăţ.

Despre iconomie, II, p. 321.

1074 • E ros ca ceafa boului de jug.

Despre nenorocire, II, p. 117.

1075 • Dă-i să nu se nărăvească,
Nu-l lăsa să se sfinţească.

Despre năravuri, II, p. 55.

1076 • Omului rău nărăvit
Şi la-nşelăciuni pornit
Să nu-i daţi, zic, crezământ
Nici cînd face jurământ.

Fabule şi istorioare („Păduchele şi purecele"), I, p. 390.

OBRĂZNICIE

1077 • Obraznicul are ceas cînd să ia ruşinea-n nas.

1078 • Celui fără ruşinare,
De-i dai ceva obraz, sare
Să ţi se urce-n spinare.

Despre ruşinare, II, p. 296

1079 • Orişice obrăznicie
Curge tot din mojicie.

1080 • Cu obraz gros şi semeţ
Şi cu gură de orbeţ.

1081 • Îngroaşe obrazul ;
Ia ruşinea-n nas în fiece ceas.

1082 • Nu-ți mai caută-n obraz,
Îți dă cu luleaua-n nas.
1083 • Porcului aci îi dai bice,
Și el se-ntoarce și zice :
Anterț mă bătea p-aice.
1084 • Obrazniculuí [...] orice o fi nu-i pasă,
Unde o ieși să iasă.
1085 • Lasă-mă supt pat, lasă-mă în pat.
1086 • Ca porcul dă năvală.
1087 • Omul calic și obraznic
Merge nepoftit la praznic.

Despre obrăznicie, II, p. 297, 299.

1088 • De certare nu se rușinează,
De bătaie nu se-nfricoșează.
1089 • Își găsește fără voie
Lungul nasului să-i moaie.
1090 • I să moaie nițel nasul cel de oțel.
1091 • Găsim om meșteșugos a-i ciopli obrazul gros.

Despre rușinare, II, p. 296.

ODIHNĂ

1092 • Cine este liniștit se odihnește.

Proverbe turcești, II, p. 263.

OM

1093 • Omul sfințește locul, iar nu locul pe om.

Despre învățătură, II, p. 142.

1094 • Omul de treabă nu iese din casă cu mîna goală.
1095 • Omul de ce-i place, d'ceia se-ngraşe.
1096 • Niciodată de tot pomul
Nu se poate-ngrăşa omul.

Despre negoţ, II, p. 189.

1097 • Omul trage la om şi dobitocul la dobitoc.

Despre făgăduieli, II, p. 372.

1098 • Pe om la mari drăcii îl taie capul.
1099 • Să fii altfel nu se poate
Ci ca omul întru toate.
1100 • Omul şade lîngă gard şi tot mătură împrejur.

Despre căsătorie, II, p. 226, 246.

1101 • Este grădină de om.

Despre conversaţii, II, p. 270.

PACE

1102 • Nimica nu e ca pacea mai bun.

Calendarul lui Bonifatie Setosul (Pacea), I, p. 7.

PAGUBĂ

1103 • Unde e marfă, trebuie să fie şi pagubă.

Despre negoţ, II, p. 188.

PARVENITISM

1104 • Măgarul se vinde tot în oborul armăsarilor.

Despre căsătorie, II, p. 220.

PĂRINȚI

1105 • Nici un părinte nu-și înecă copiii.

1106 • Blagoslovenia părinților
Întărește casele fiilor.

Despre căsătorie, II, p. 213.

1107 • Tatăl zece fii hrănește
Și le împlinește toate,
Dar pe el de (sărăcește)
Un fiu a-l hrăni nu poate.

Despre stăpîn, II, p. 164.

1108 • Tată avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.

Despre cusururi, II, p. 10

1109 • Nerodul
Toată a lui nerozie
E de la părinți moșie.

Despre nerozie, II, p. 76.

1110 • Cinstește pe părinții tăi și pe cei bătrîni, căci și tu poți fi bătrîn.

Arghir, III, p. 11.

PĂŢANIE

1111 • După ce răstoarnă carul, atunci vede drumul.

Despre negoţ, II, p. 188.

1112 • Unde nu e cap, vai de picioare.

Despre pricini, II, p. 293.

1113 • Cine e mursicat de şarpe se păzeşte şi de şopîrlă.

1114 • Cine cade în gîrlă, el de ploaie nu se mai fereşte.

Despre căsătorie, II, p. 236.

1115 • Capul face, capul trage.

1116 • Cine face ca mine, ca mine să păţească.

Despre pricini, II, p. 293.

PEDEAPSĂ

1117 • Toată pasărea pe limba ei piere.

1118 • Limba vacii este lungă
Dar la coada-şi tot n-ajungă.

Despre vorbire, II, p. 30, 18.

1119 • Fuge de ploaie şi dă de noroaie.

Despre năravuri, II, p. 62, 63.

1120 • Îşi găseşte tigva capacul.

1121 • Îşi nimereşte sacul peticul.

Despre căsătorie, II, p. 237.

1122 • Ochii au văzut, ochii să-i sară.

Despre neguț, II, p. 182.

1123 • Dulce i-a fost la mîncare,
Dar acru la scărpinare.
1124 • Plătește cu pielea, ca lupul,
Îi pune-n saramură trupul.
1125 • A scăpat ca din gura lupului.
1126 • Cînd cu gîndul nu gîndește,
Îl prinde ș-îl ciomăgește.
1127 • I s-a dus pe gît cu noduri.
1128 • Îl leagă la umbră (în temniță).
1129 • Îi scurtează ghearele lungi.

Despre viținri, II, p. 160–163.

1130 • Este ac și de cojocul lui.

Despre năravuri, II, p. 62.

1131 • Își sparge dracu opincile.
1132 • A umblat cît a umblat,
Dar acum i s-a-nfundat.

Despre minciuni, II, p. 49, 33.

1133 • Tigva nu merge de multe ori la apă, or i se rup baierile și scapă, or se lovește de ceva și crapă.

Arghir, III, p. 13.

PERSEVERENȚĂ

1134 • Cu vremea și cu încetul
Se face tare oțetul.

1135 • Lucrul bun care îți place,
Nu-ntrebi în cît timp se face.

Despre învățătură, II, p. 151.

1136 • Bate fierul cît e cald.

1137 • Bate și ți se va deschide, cere și ți se va da, caută și vei afla.

Despre stăpîn, II, p. 169, 161.

PIERDERE DE TIMP

1138 • Zile-nșirate, fire încurcate,
Pînză rău țesută și vreme pierdută.

Despre pedanți, II, p. 15.

PIZMĂ

1139 • Cine va umbla cu pizma
Își va sparge singur cizma.

Despre pizmă, II, p. 285.

1140 • Cine are ochi pizmaș, luișî singur e vrășmaș.

Arghir, III, p. 12.

1141 • Cu pizma nu o scoate nimenea la căpătîi.

Despre pizmă, II, p. 285.

PLANURI

1142 • Noi într-un fel le gîndim
Și în alt fel le brodim.

Despre nenorocire, II, p. 117.

POSAC

1143 • Şade posac şi tăcut,
Parcă este surd şi mut.
1144 • Parcă i s-au înecat corăbiile.
1145 • Parcă toată lumea i-e datoare.
1146 • Parcă mi-a tors şi nu i-am plătit.
1147 • Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
1148 • Parcă tot îi plouă şi îi ninge.
1149 • Parcă i s-a tăiat lefeaua.
1150 • Parcă i-am tăiat apa la moară.
1151 • Parcă i-am tăiat iapa la gard.
1152 • Parcă îşi jeleşte părinţii.

Despre iuţeală, II, p. 275–276.

PREFERINŢE

1153 • Gustul dispută n-are.

Despre căsătorie, II, p. 220.

1154 • Omul nu poate să facă
Un lucru la toţi să placă.

Năzdrăvăniile lui Nastratin, III, p. 165.

1155 • Mai mulţi se uită la mireasă decît la ginere.
1156 • Mai mulţi întreabă de mama decît de tata.
1157 • Unul gustă, zice : „dulce“ ; altul gustă, zice : „acru“.
1158 • În hatîrul prietenului său s-a spînzurat.

1159 • În hatîrul dumneavoastră
Iaca m-arunc pe fereastră.
1160 • E destul să-ţi placă ţie.
1161 • După gustul altuia să nu-ţi alegi nici materie (marfă), nici nevastă.
1162 • Unuia îi place popa, altuia preoteasa şi altuia fata popii.

Despre căsătorie, II, p. 220, 231, 247, 249.

PREVEDERE

1163 • Şarpele pînă nu-l calci pe coadă, nu se-ntoarce să te muşce.

Despre vorbire, II, p. 30.

1164 • Rumegă vorba ca oaia iarba.

Despre leneşi, II, p. 88.

1165 • Gîndeşte de astăzi şi pentru mîine.
1166 • De ai venituri mititele, mai opreşte din măsele.
1167 • Fii la orce în fereală,
Nu da loc la bănuială.

Despre mîncare, II, p. 105.

1168 • Nu vinde ce nu-i al tău,
Să nu-ţi vie-n urmă rău.
1169 • Pînză şi nevastă noaptea să nu-ţi alegi niciodată.

Despre negoţ, II, p. 180, 182.

1170 • Cum îşi aşterne, aşa va dormi.

Despre amor, II, p. 207.

1171 • Cu funia altuia nu te lăsa în puț.

Despre căsătorie, II, p. 220.

1172 • Nu călca șarpele care doarme.

Proverbe turcești, II, p. 264.

1173 • Măsoară de multe ori și croiește o dată.

Despre iuțeală, II, p. 275.

1174 • Nu te juca cu coada ursului.

1175 • Nu da ciomag cui nu ești drag,
Ca să nu ți se-ntoarcă-n cap.

Despre pizmă, II, p. 283, 284.

1176 • Cine are minte întreagă
'n cearta altor nu se bagă.

Despre ceartă, II, p. 287.

1177 • Spărtura pînă e mică trebuie cîrpită.

1178 • Leagă sacul pînă e rotund, nu cînd ajunge la fund.

1179 • Pînă nu vei vedea pe cel bun, nu lepăda pe cel prost.

Despre iconomie, II, p. 320–321.

1180 • Ține minte în tot veacul
Și nu-ți lega-n cîrd cu dracul.

Despre ceartă, II, p. 286.

1181 • Lasă să ningă, să plouă, numai vremea rea să nu se facă.

Despre căsătorie, II, p. 249.

1182 • Deschide ochii-n patru.

Despre negoț, II, p. 180.

1183 • Nu gîndește urma, iasă unde o ieși.

Despre năravuri, II, p. 62.

1184 • Vezi-ți de furcă și de cîlți.

1185 • Joacă ursul la cumătru, vezi să nu vie și la noi.

Despre făgăduieli, II, p. 364.

1186 • Dacă nemaiputirința, ce mai chichirezi (continui) gîlceavă ?

Despre beție, II, p. 104.

1187 • Gîndește la viitoare
Și la cele-ntîmplătoare.

Fabule și istorioare (Copaciul și dovleacul), I, 387.

1188 • Nici un lucru nu vinde,
În mîini pînă nu-l vei prinde,
Nici bea cu tocmeală bună
Adălmașul împreună.

Fabule și istorioare („Vînătorul"), I, p. 426.

1189 • Asemenea îngrijește
Și pe cît poți ferește
De lucruri fără de minte
Ce pricinuiesc necinste
Și care aduc rușine
Între persoane streine.

Hristoitie (Pentru băgare de seamă în convorbiri), I, p. 85.

1190 • Cînd vrei să vorbeşti, la gură
Să aibi lacăt cu măsură.

Despre cusururi, II, p. 9.

1191 • Pricina aceea care
Dă altora supărare
Nu o vorbi niciodată
Poartă-te cu judecată.

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 85.

1192 • Decît să dai cu mîinile şi să alergi cu picioarele, mai bine să te uiţi cu ochii la marfă.

Despre negoţ, II, p. 195.

1193 • Nu te lua cu nimenea-n pizmă,
Că pizma scoate băşici,
Ca picioarele de-opinci.

Despre pizmă, II, p. 283.

PRICEPERE

1194 • Nu e meşteşug a găti mîncare, ci e meşteşug a potrivi din sare.

1195 • Cu rîma mică se prinde peştele mare.

Despre vorbire, II, p. 27.

PRIETENIE

1196 • Cine a aflat în lume prieten adevărat
El o comoară bogată-n viaţă a cîştigat.

1197 • Prieteni ai mesei iar nu ai nevoii.

1198 • Niciodată pentru un prieten nou cîștigat, nu lepăda pe cel vechi.

1199 • Prietenul cel vechi este ca vinul, care pe cît se învechește, pe atît mai cu gust se bea.

1200 • Prieten adevărat este acela care te sfătuiește spre bine, nu cel care-ți laudă nebuniile.

1201 • Dacă din nenorocire ai prieten nerod, fii tu înțelept.

1202 • Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mănînci tot.

1203 • Prietenul la nevoie se cunoaște.

Despre amiciție, II, p. 281–282.

1204 • Cu vre'un prieten vr'odată
De vei avea judecată [...]
Ia seama, te stăpînește,
Nu-i răspunde vrășmășește [...]
Uitînd în acea minută
Prietenia avută.

1205 • Pe prieten azi să-l iubești
Ca cînd mîine o să-l urăști
Și iar azi așa să-l urăști
Ca cînd mîine o să-l iubești.

1206 • Pentru data împutare,
Dojenire și mustrare,
Nu strica prietenia
Au iubirea și frăția.

1207 • Iar care nu dojenește
Pe prieten, cînd greșește,
Ci orice lucruri va face
Le suferă și le tace,
Acel n-are niciodată
Dragoste adevărată,
Ci a sa prietenie
Este o fățărnicie.

1208 • (...) să nu-ți faci ție
Prieten orce om fie,
Nici te grăbi vreodată
Fără vreme-ndelungată
Să dai mîna c-oarecine
Pînă nu-l cunoști bine.

1209 • Să n-aibi în socotință
Că vei face folosință
De la prietenii care
Îi vei face-n număr mare.

1210 • Prieteșugul, din toate,
Niciodată nu să poate
În viață să se ție
Singur cu statornicie,
De nu-și va potrivi firea,
Cugetul și năravirea.

1211 • Caută să-ți faci ție
Prieteni cu omenie,
Adecă-nvățați, cu minte,
Și cu-nțelepte cuvinte,
Iar nu slăviți, cu avere
Și dați într-a lor plăcere.

1212 • Prieten bun cu credinţă
Şi drept cu credinţă,
E acela ce-ţi arată
Dragoste adevărată.

1213 • Prieten bun este care
Are într-însul răbdare
Şi suferă supărare
Au necaz, după-ntristare.

1214 • Acel prieteşug care
E prea cu dragoste mare
De multe ori prin urmare
Naşte şi ură iar mare.

Hristoitie („Cum se cuvine a se purta cu prietenii")
I, p. 153, 156, 157, 159, 160 163–164, 166.

1215 • Mult plăteşte un prieten credincios,
Că de la dînsul neşcine poate s-aştepte folos.

Noul Erotocrit, I, p. 185.

PROFIT

1216 • Unde este stîrvul, acolo se adună cioarele.

1217 • Lac să fie, broaşte multe.

1218 • Au tăbărît ca furnicile la stejar.

Despre negoţ, II, p. 182, 195.

LICEUL BIBLIOTECA BUCUREŞTI

PROMISIUNE

1219 • Cînd vei da făgăduinţă
Pentru vrun ce, din voinţă,
Trebui fără prelungire
Să-i dai acea împlinire.
1220 • Făgăduinţa dată
E datorie curată
Şi trebui să se plătească
Fără să se prelungească.

Hristoitie („Pentru convorbiri..."), I, p. 133.

PROSTIE

1221 • Cu nerodul cînd vorbeşti
Bastonul să-ţi pregăteşti.
1222 • Unde-s ochii înţeleptului
Este mîna nebunului.
1223 • Nu-ţi încerca vadul cu nerodul.
1224 • Nerozia are cheltuială mare.

Despre nerozie, II, p. 76, 77, 79.

1225 • Prostia şi nerozia
Se rudesc cu nebunia.
1226 • Prostul uită din natură
De la mînă pîn' la gură.
1227 • Or gura, or văgăuna,
Prostului este tot una.
1228 • Prostu-nvaţă barberie la capul său.
1229 • Îi dai un ban să te ază şi doi să te lase.
1230 • Prostul face ce vede şi ce aude crede.

Despre prostie, II, p. 65–66, 69.

1231 • Nerodu-ntîi croiește
Ș-în urmă să socotește.
1232 • Nerodul la orice fie
Pe loc zice că îl știe.
1233 • Nerodului i se pare
Că toate-n palmă le are.

Despre nerozie, II, p. 72.

1234 • Cuiul cel nou scoate pe cel vechi afară.

Despre amicie, II, p. 281.

1235 • Copaciul mare dintr-o aşchie nu se taie.

1236 • Două pietre tari nu pot măcina bine.

Despre iuțeală, II, p. 278.

1237 • Olarului unde-i place, acolo pune mînușa.

Despre pricini, II, p. 291.

1238 • Știe precum calul prost
Să ia hamul de rost.
1239 • E bătut la cap
Tocmai ca un țap.

Despre cusururi, II, p. 15.

1240 • Umblă drumurile-n rînd,
Podinile numărînd.

Despre leneși, II, p. 87.

1241 • Gură are de vorbit
Și cap n-are de gîndit.

1242 • Strigă de la munte să-l audă
Şi de la Dunăre să-i răspunză.
1243 • Zi-i tu lui or cît îţi place
Că el tot ce ştie face.
1244 • Nerodul cînd e-ntrebat
Cine e mai mare-n sat,
El pe loc răspunde : „Eu !
Că-ntărît ciinii mereu".
1245 • În mîna-i ce pică
Sparge tot şi strică.
1246 • Umblă gură-cască
Pînă să-ţi vorbească.
1247 • La orice îi sare glasul
Şi rîde nebun cu ceasul.
1248 • Face ceva nerozeşte
Şi fluierînd îl priveşte.
1249 • Negîndind, nici socotind,
Se pomeneşte vorbind.

Despre nerozie, II, p. 76, 77, 82.

1250 • De-ar muri moşu să-i apuc toiagul.

Despre nevoiaşi, II, p. 85.

1251 • Nu i-e destul că-i cu mintea neroadă,
A luat şi purceaua de coadă.

Despre beţie, II, p. 91.

1252 • Prea e tînăr, n-are minte,
I-o creşte d-aci-nainte.
1253 • Umblă ca să prinză roiul
Ş-îşi întoarce înapoiul.
1254 • Cată traistă să găsească
Vrînd desagii să-şi golească.

1255 • Se căznește d-adineaură
Să facă în nisip gaură.
1256 • Nu știe unde-l mănîncă
Și el zice : „Scarpină încă“ !
1257 • Tocma cînd s-a repezit
Și lumea s-a isprăvit.
1258 • Ține capra ș-îl împunge
Iar altul stă și o mulge.
1259 • El poartă ponosul
Ș-altul roade osul.
1260 • Lumea prin tîrg o vorbește
Și el taină o gîndește.
1261 • Prostul își zice singur :
„Și altul are cap, da,
Dar ca al meu, ba-ba-ba !“
1262 • Cap d-avea, n-avea, el știe,
Dar ș-a cumpărat tichie.
1263 • El nu știe ce e lae, nici ce e bălae.
1264 • Tu îi faci cu ochiul, el îți face cu capul.
1265 • Caută Nan iapa, și el călare pe ea.
1266 • N-au ajuns la rîu și ș-a rădicat poalele la brîu.
1267 • Nu-l primise în sat și el întreba de casa pîrcălabului.
1268 • Îi pare că cîte zbor se mănîncă.

Despre prostie, II, p. 65–69.

1269 • Eu îi cer ca să-mi dea mie
Și el îți întinde ție.
1270 • Cîte le gîndește
Rău le isprăvește.

1271 • Tu stai să-l înveți de bine
Și el te-nvață pe tine.
1272 • C-o țiu de coarne se uită
Și tot strigă că e ciută.
1273 • Pe nerod la treabă-l mînă,
Dar s-aibi zburătura-n mînă.
1274 • Și-n pat și c-ochii pe foc
I se pare tot un loc.
1275 • Este tare de urechi
Că n-are două perechi.
1276 • Eu îl lau și el se rade.

Despre nerozie, II, p. 72, 76, 79.

1277 • Prost din prost care se naște,
E ca vita, doar nu paște,
Prost trăiește, fără nume,
Prost se duce și din lume.
1278 • Prostul este ca orbul cînd dă de perete, tocmai aci socotește că lumea se isprăvește.

Despre prostie, II, p. 65, 66.

RĂBDARE

1279 • Din aguridă miere se face. — Cu ce? — Cu răbdare!
1280 • Răbdarea e mîntuire.

Proverbe turcești, II, p. 263.

1281 • Încet, încet, departe ajungi.
1282 • Cu încetul se face oțetul.

Despre iuțeală, II, p. 277, 278.

1283 • Răbdare dar trebuieşte
Prieteni cine voieşte.

Hristoitie (Cum se cuvine a se purta cu prietenii), I, p. 164.

1284 • Cînd n-are cu ce săracul,
Răbdarea îi este leacul.

Despre sărăcie, II, p. 109.

1285 • Rabdă inimă şi taci, că n-ai altă ce să faci.

Despre neunire, II, p. 259.

1286 • Pe-a virtuţilor livede trebuie în căpătîi,
Pomul cel scump al răbdării să se afle mai întîi.

Despre nenorocire, II, p. 118.

RĂSFAŢ

1287 • Pisica odată rîzgîită nu prinde şoareci niciodată.
1288 • Copilul nepedepsit rămîne neprocopsit.
1289 • Copilul rîzgîiat rămîne neînvăţat.

Despre învăţătură, II, p. 142.

RĂSPLATĂ

1290 • Rău faci, rău găseşti.

Despre năravuri, II, p. 62.

RĂU

1291 • Răul din bun se gonește.

Despre virtute, II, p. 155.

1292 • Foc după foc, rău după rău.

Despre năravuri, II, p. 55.

1293 • Răul ce și-l face omul singur, nimenea altul n-ar putea să i-l facă.

Despre iuțeală, II, p. 277.

1294 • Orice la nevoile tale
Cu răul nu-l scoți din cale.

1295 • Răul lesne îl face omul, dar binele anevoie.

Despre virtute, II, p. 154.

1296 • Piatra care nu e bună
Rău macină totdeaună.

1297 • Omul rău ca toți să-l vază,
Dumnezeu îl însemnează.

Despre viițuri, II, p. 159.

1298 • Fierul rău cît să-l bați, e degeabă.

1299 • Cine de cuvînt nu înțelege, nici de ciomege.

1300 • Oțetul tare, vasul său și-l strică.

Despre iuțeală, II, p. 277.

1301 • De omul rău să fugi mîncînd pămîntul.

1302 • Parcă îi șoptește dracu la ureche.

Despre săracul mîndru, II, p. 133, 134.

1303 • Rău este cu rău, dar mai rău fără rău.

Despre căsătorie, II, p. 217.

RĂZBUNARE

1304 • Furnica cît e de mică şi tot, dacă o calci pe picior, capul îşi rîdică şi te pişcă.

Despre vorbire, II, p. 30.

1305 • De te latră un cîine, astupă-i gura cu pîine ; n-arunca în el cu piatră, că atunci mai rău te latră.

Arghir, III, p. 13.

1306 • D-ar da vrun măgar în mine,
Zi, ce-nveţi că se cuvine,
S-ardic piciorul ca dînsul,
Ca să dau şi eu într-însul ?

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 135.

RECUNOŞTINŢĂ

1307 • Că de-ntorci făcutul bine
Te iubeşte fieşcine,
Iar de-l laşi în dar să fie
Îi faci pe toţi vrăjmaşi ţie.

Hristoitie (Cum se cuvine a se purta cu prietenii), I, p. 154.

1308 • Fii recunoscător făcătorilor tăi de bine în timpul cînd ai avut trebuinţă de dînşii şi nu-i uita în timpul fericirii tale.

Arghir, III, p. 11.

REGRET

1309 • Căinţa cea din urmă e totdeauna cu pagubă.

Arghir, III, p. 12.

REPUTAŢIE

1310 • Decît să-ţi iasă nume rău, mai bine să-ţi iasă ochii din cap.

Despre beție, II, p. 96.

RETRIBUŢIE

1311 • Lucrează şi pe mult şi pe puţin.
1312 • Mai bine ceva decît nimic.

Despre lucrare, II, p. 122.

1313 • Boul nu treieră cu gura legată.

Despre pricini, II, p. 291.

1314 • Te tocmeşte duşmăneşte şi plăteşte omeneşte.

Despre negoț, II, p. 195.

RISIPĂ

1315 • Găina cînd să vede în grămadă rîcăie cu picioarele.

Despre mîncare, II, p. 105.

1316 • Cine își mănîncă sămînța de in își mănîncă cămașa.

Despre lăcomie, II, p. 319.

1317 • Cine cheltuiește peste ce cîștigă n-are-n casă mămăligă.

1318 • De unde tot iei și nu pui, curînd se isprăvește.

1319 • Cine nu cruță paraua, nici de galben nu-i e milă.

Despre iconomie II, p. 320–322.

1320 • Ca feciorul lui bani gata,
Răsipește cu lopata.

1321 • Banii din mînă îi scapă,
Ca ciurul cum ține apă.

1322 • Azi întinde pîn-o rupe,
Mîine n-are s-o astupe.

1323 • A îmbrăcat pe dînsul haine moi
Și-a ținut de joi pînă mai apoi.

Despre lăcomie, II. p. 318.

RÎS

1324 • Cine rîde gura-și întinde.

Despre fățăduieli, II, p. 370.

1325 • Rîde om de om și dracu de toți.

1326 • Dracu rîde de porumbe negre și pe sine nu se vede.

Despre cusururi, II, 2.

ROADE

1327 • Toți copacii înfrunzesc,
Dar mulți din ei nu rodesc.
1328 • Plopul e destul de mare,
Dar pe dînsul poame n-are.
1329 • După cum a fost sădit,
Astfel a și răsărit.

Despre leneși, II, p. 87.

1330 • La copaciul fără poame nimenea nu aruncă piatră.

Despre căsătorie, II, p. 228.

1331 • Ceea ce semeni seceri, ceea ce faci găsești.
1332 • Din frunza de dud, atlaz se face.

Proverbe turcești, II, p. 263, 264.

1333 • Pomul se cunoaște după roadă
Și omul din mintea neroadă.

Despre pedanți, II, p. 14.

1334 • Ce iese din pisică, șoareci mănîncă.
1335 • Peștele de la cap se împute.
1336 • Poama nu cade departe de tulpina ei.

Despre năravuri, II, p. 62.

1337 • Ziua bună de dimineață se cunoaște.
1338 • Vițelul după baligă se cunoaște ce bou o să se facă.
1339 • Puica pe creastă se cunoaște ce neam o să iasă.

Despre prostie, II, p. 69.

1340 • Poama bună o mănîncă porcii.

Despre căsătorie, II, p. 213.

1341 • Dintr-un răsur ieşi şi trandafir şi mărăcine.

Despre năravuri, II, p. 62.

1342 • La toate urma alege.

Despre negoţ, II, p. 196.

RUDE

1343 • Cu rudele să bei şi să mănînci, daraveră să n-aibi.

Despre făgăduieli, II, p. 372.

RUŞINE

1344 • Omul cu ruşine piere.
1345 • Toate-s cu timp şi soroc
Şi ruşinea l-al ei loc.
1346 • Să aibă cineva ruşine
Pînă unde să cuvine.
1347 • Îmi crapă obrazul de ruşine.
1348 • Parcă mi-e ruşine mie
Că nu ţi-e ruşine ţie.
1349 • Mi se pare de ruşine
Că pică cerul pe mine.
1350 • Parcă n-are nas să ne dea obraz.
1351 • S-a învăţat dezbrăcat
Şi i-e ruşine-mbrăcat.

1352 • Îi este rușine să mănînce bine.

Despre rușinare II, p. 295–296.

SĂNĂTATE

1353 • Sănătatea face banii și banii sănătatea.

Despre economie, II, p. 322.

1354 • E mai bună sănătatea
Decît toată bogătatea.

1355 • Nimic nu e ca sănătatea.

1356 • Cînd ești sănătos, bărbat,
Ești îndestul de bogat.

Despre sănătate, II, p. 379, 382, 382.

SĂRĂCIE

1357 • Sărăcia la om e stană de piatră.

Despre negoț, II, p. 196.

1358 • Într-un hambar gol, și șoarecele să cază,
capul o să-și spargă.

1359 • Arzînd numai doi tăciuni,
Nu se pot face cărbuni.

1360 • Numai dintr-un tăciune
Nu se face mămăligă.

1361 • Herghelie de o iapă ciufă
Și branițte numai de o tufă
Nu se poate niciodată.

1362 • Sărăcia învață pe om să fie econom.
1363 • Dăscălița sărăcie-nvață pe om meserie.
1364 • Din pumni streini nu te saturi cînd bei apă.
1365 • Mîna altuia nu te scarpină cum îți place.
1366 • Dacă nu te saturi mîncînd, dar lingînd, niciodată.
1367 • La neplouare e bună și grindina.

Despre sărăcie, II, p. 108–110.

1368 • Decît bogat și bolnav, mai bine sărac și sănătos.
1369 • Cînd n-ai, cămila de un ban e scumpă.

Despre negoț, II, p. 196, 181.

1370 • Nu e mai grea boală decît punga goală.

Despre iconomie, II, p. 321.

1371 • Sărăcia pretutindenea
Se întinde ca pecinginea.

Despre sărăcie, II, p. 107.

1372 • De la un calic nu afli nimic.
1373 • Sărăcia îi roade urechile.
1374 • Umblă gol ca un pistol.
1375 • Se-mbracă numai pe dinlăuntru.

Despre lucrare, II, p. 120, 125.

1376 • Cu un rac, tot sărac, cu un lucru mic, tot nimic.

Despre negoț, II, p. 196.

1377 • N-are nici ce să îmbrace,
Și șade, sărbători face.

1378 • De sărăcie nu scapă,
N-are după ce bea apă.
1379 • De sărac, nici unghii n-are
La vreme de scărpinare.
1380 • N-are cer, n-are pămînt,
Şade ca într-un mormînt.
1381 • E îmbrăcat ca un nap
Din călcîie pîn' la cap.
1382 • Mai mult ață decît față.
1383 • N-are casă, n-are masă.
1384 • Unde înserează, acolo doarme.
1385 • Casa săracul o are
Toată ca melcu-n spinare.
1386 • N-are în lume săracul
Unde să-şi plece nici capul.
1387 • S-a ars, s-a stins într-un ceas,
Numai cu deştul a rămas.
1388 • S-a luat sărăcia după urmă
Ca o oaie rătăcită de turmă.
1389 • I-ai luat apşoara, a stătut şi moara.
1390 • Îi smulgi aripioara, d-aci nu mai zboară.
1391 • Se strînge ca melcul în coaja lui.
1392 • Cînd îmbrăcat, cînd dezbrăcat.
1393 • Înghite la noduri cît pumnul
Şi sufere în nas fumul.
1394 • După toată sărăcia, îl mai mănîncă şi rîia.
1395 • E destul de rău dacă n-ai al tău.
1396 • Te răsfață într-al tău ca ariciu-n cuibul său.
1397 • Nu văita pe sărac de traistă şi sac.

Despre sărăcie, II, p. 107–110.

1398 • Bună e mîneca lungă,
Dar pînza nu va s-ajungă.

Despre săracul mîndru, II, p. 129.

1399 • Să fii cît de sărac, numai să ai bani mulţi.

Despre cei ce se plîng de copii, II, p. 355.

1400 • Ziua cea mai lungă este atunci cînd lipseşte omului atît mîncarea cît şi băutura.

Calendarul lui Bonifatie Setosul, I, p. 6.

1401 • Decît toată bogăţia
E mai scumpă sărăcia,
Că pînă nu-şi va da toate
Să o capete nu poate.

Despre sărăcie, II, p. 107.

SĂRBĂTORI

1402 • Dacă des sărbători faci
N-o să ai ce să îmbraci.

Despre lucrare, II, p. 121.

SCRUPULOZITATE

1403 • Dacă vom socoti noi
Cît intră-n plăcintă foi, niciodată nu mîncăm.

Despre negoţ, II, p. 189.

SECRETE

1404 • Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

Despre vorbire, II, p. 26.

1405 • În oală acoperită nimenea nu știe ce fierbe.

Despre negoț, II, p. 189.

1406 • În șoaptă trebuie să fie și vreo diaudie (ascunziș, taină).

1407 • Își pune lacăt la gură.

Despre săracul mîndru, II, p. 134.

1408 • Taina cea prietenească
Trebuie să se păzească
Totdeauna cu credință
Și cu mare socotință.

1409 • Dimpotrivă nu e iară
Alt mai vrednic de ocară
Decît acel ce nu ține
Taina ascunsă în sine.

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 132.

SFAT

1410 • Sfatul muierii, muierilor folosește.

Despre lucrare, II, p. 123.

1411 • La orice treabă, pe Stan pățitul întreabă.

1412 • Cine întreabă nu greșește.

1413 • Nu cere de la prost învăţ şi de la bătrîn băţ.

1414 • Orb pe orb povăţuind, cad amîndoi în groapă.

1415 • Orbul cu întrebarea a nimerit Brăila.

1416 • Ca să asculţi, bine este,
Şi sfatul unei neveste.

Despre învăţătură, II, p. 141.

1417 • Ştie sfătuiri să dea,
Cît ştie şi baba mea.

Despre pedanţi, II, p. 15.

1418 • El altuia dă povaţă.
Dar pe sine nu se-nvaţă.

Despre căsătorie, II, p. 236.

1419 • Orcare ce lui îi place
Te şi învaţă a face.

Fabule şi istorioare (Pîn' ţ-o ieşi părul prin căciulă), I, p. 481.

1420 • Învaţă pe dracu să dea cu puşca.

Despre făgăduieli, III, p. 369.

1421 • Înţelege şi om din oameni alege,
Prejudecă-i întîi faţa,
Şi-i primeşte povaţa,
De vrei să dobîndeşti minte
Şi în lume să ai cinste.

1422 • Cînd vrem să dăm sfătuire
Şi cuiva povăţuire,

Mai întîi ni se cuvine
Ca să ne socotim bine,
Că cu ce fel de urmare
Să o punem în lucrare.

1423 • Deci dar și cînd dăm povață
Trebuie să socotim fața,
Și dup-a lui vrednicie
Sfătuirea să ne fie.

1424 • Iară cînd din întîmplare,
De către alt oarecare
Ni se dă nouă povață,
Între cineva de față,
Atunci avem datorie
S-o luăm cu bucurie
Cum și să-i dăm mulțumire.

Hristoitie (Pentru sfăluire), I, p. 110.

1425 • Unde sînt moașe mai multe
Rămîne bietul băiat
Cu buricul netăiat.

Despre negoț, II, p. 185.

1426 • Sfătuiește-te cu cel mic și cu cel mare
și pe urmă hotărăște tu însuți.

Despre timp, II, p. 368.

SIGURANȚA

1427 • Ce e în mînă nu e minciună.

Arghir, III, p. 12.

1428 • Decît o mie de vrăbii pe gard, mai bine una-n mînă.

1429 • Decît în faţa ariei, mai bine în capul locului.

1430 • La oraşul ce se vede, călăuză nu trebuie.

Despre făgăduieli, II, p. 360, 368.

1431 • Cine are la mînă carte, are şi de dreptul său parte.

Arghir, III, p. 12.

1432 • Pînă nu m-oi vedea cununată, nu mă ţin că-s măritată.

Despre făgăduieli, II, p. 360.

SLĂBICIUNI

1433 • Şi moşului îi plac toate, dar să le roază nu poate.

1434 • Rău la vale, greu la deal.

Despre iconomie, II, p. 321.

SPECULĂ

1435 • Din grăunţe mărunţele se fac grămezi mai multe.

1436 • Cumpără cîte două şi vinde cîte nouă.

Despre negoţ, II p. 179, 189.

STĂPÎNIRE

1437 • Voia este la tine.
1438 • Eşti stăpîn pe capul tău,
Or pe bine, or pe rău.

Despre căsătorie, II, p. 249.

1439 • Ştiind cum că oarecine
A se birui pe sine
Este prea înţelepţeşte
Şi om cinstit se numeşte.

Hristoitie (Pentru convorbiri), I, p. 134.

STÎNGĂCIE

1440 • Ţiganul cînd a ajuns la mal, atunci s-a înecat.

Despre negoţ, II, p. 195.

STRĂIN

1441 • Dacă-ţi este casa mare,
Bagă în ea mărăcine,
Decît pe fieştecine.
1442 • Cine are strein, are în casă spin.

Despre negoţ, II, p. 189.

SUFLET

1443 • Din cîte părţi omul are
Sufletul este mai mare.

1444 • Şi să ne punem silinţa
Pe cît ne este putinţa,
Să-i ştergem prin îndreptare
Şi-orcîte greşeli are.
1445 • Asemenea ş-o greşeală
Dă sufletului negreală,
Şi-l face urît în lume
De poartă în veac rău nume.

Hristoitie (Prefaţă), I, p. 81. 82.

SUPERFICIALITATE

1446 • Cap fără griji la bostan creşte.

Proverbe turceşti, II, p. 263.

1447 • Ştie ce e în carte : slove negre pe hîrtie albă.
1448 • Îţi citeşte ca-n palmă.
1449 • Numai pe deşte
Orce-ţi socoteşte.
1450 • Pe cît poate pîinea-şi scoate.

Despre învăţătură, II, p. 136–137.

1451 • Puţin sapă, neted sapă, după statu-ţi sapă.

Proverbe turceşti, II, p. 263.

1452 • Bărbatul meu zace mort în casă şi mă făcuşi de rîsei.
1453 • Inima-mi crapă de foc
Şi lui îi arde de joc.

Despre conversaţii, II, p. 269.

ȘCOALĂ

1454 • Școala face [. . .] omul om
Și altoiul [. . .] pomul pom.
1455 • Toată lumea este școală.

Despre învățătură, II, p. 137, 142.

SIRETENIE

1456 • Șiretul, fără greșeală,
Pe prost lesne-l înșeală.

Fabule și istorioare (Doftoria de păduchi), I, p. 423.

1457 • Pune-l să stea să-ți vorbească
De vrei să te păcălească.

Despre prostie, II, p. 65.

ȘTIINȚĂ

1458 • Științele sînt uși, iar cheile lor sînt cercetările.

Despre timp. II, p. 398.

1459 • Multe știe, multe croiește
Și nici una nu isprăvește.

Despre lucrare, II, p. 120.

TĂCERE

1460 • Tăcerea este ca miere,
La cea mai amară fiere.

Fabule și istorioare (Tăcerea e ca mierea). II, p. 505.

1461 • De multe ori tăcerea e mai bună decît răspunsul.

Despre făgăduieli. II, p. 365.

1462 • L-adunare cine tace,
El la nimenea nu place.
1463 • De multe ori la-ntrebare
Şi tăcerea răspuns are.
1464 • Or zi ceva mai bun decît tăcerea, or taci.

Despre conversaţii. II. p. 270.

1465 • Tăcerea ţ-a-ndulcit traiul
Şi a contenit vătraiul.

Fabule şi istorioare (Tăcerea e ca mierea), II, p. 505.

TEAMA

1466 • Mama celui omorît doarme, iar ucigaşul priveghează.

Despre stăpîn, II, p. 162.

1467 • Lapte fiert l-a opărit,
Suflă şi-n cel covăsit.

Despre învăţătură, II, p. 150.

TINEREŢEA

1468 • Junele nensurat e ca un împărat.

Despre căsătorie, II, p. 244.

1469 • Este tînăr între tineri și bătrîn între bătrîni.

1470 • Nu poate omul să fie cu două și tînăr și cuminte.

Despre timp, II, p. 390.

TOVARĂȘ

1471 • Că fieștecare cu cin' se-nsoțește,
Ca el prin urmare lumea-l prețuiește.

Despre pedanți, II, p. 17.

1472 • C-o ceapă și c-o ridiche nu se face grădină.

1473 • Mulți tovarăși totdeauna,
Fac mai mulți decît o mînă.

1474 • Cine are cal ticălos,
Jumătate umblă pe jos.

1475 • Cine are tovarăș nerod,
Ajunge din pod în glod.

Despre negoț, II, p. 184–185.

1476 • Spune-mi cu cin' te-nsoțești, ca să-ți spun cine ești.

1477 • În tărîțe cine se amestecă încă,
Porcii îl mănîncă.

1478 • Mai bine cu un înțelept să cari pietre la o casă,
Decît cu un nerod și nebun să ședzi la masă.

1479 • Mai bine cu un vrednic la pagubă decît cu un nevoiaș la cîștig.

Arghir, III, p. 13.

1480 • Cu puşcă seacă la vînat să nu pleci.
Despre căsătorie, II, p. 228.

1481 • S-a-ntovărăşit rîiosul
Cu chelul şi păduchiosul.
1482 • Praful nu se alege de amîndoi.
1483 • Tovarăş la cîştig,
La pagubă pune cîrlig.
Despre negoţ, p. 184, 185, 189.

1484 • Adună-te totdaună
Şi te plimbă împreună
Cu oameni buni şi cu minte,
Carii se poartă cu cinste.
1485 • Şi te depărtează tare
Să nu aibi amestecare
Cu oamenii ce sînt din fire
Cu urîtă nărăvire.
Hristoitie (Pentru buna rînduială), I, p. 123.

TRĂDARE

1486 • În loc să te scoaţă-n undă,
La mai adînc te afundă.
Despre negoţ, II, p. 185.

TREABĂ [A SE AFLA ÎN]

1487 • Ursul cînd n-are de mîncare îşi muşcă din labe.
Despre înţeleaptă, II, p. 279.

UITARE

1488 • Ochii care nu se văd se uită.

Despre făgăduieli, II, p. 366.

UNIRE

1489 • Boii uniți la păsune
Lupul nu-i poate răpune.

1490 • O nuia în mînă lesne se-ncovoaie,
Dar cînd sînt mai multe se frîng
anevoie.

Despre neunire, II, p. 257.

1491 • Zece mîrțogi pot duce pe un armăsar.

1492 • Zece gîște cînd se pornesc,
Pe un cîine îl biruiesc.

Despre pizmă, II, p. 283.

1493 • Oaia retrasă din turmă
Lupii o iau după urmă.

1494 • Vai de acea însoțire
Unde nu este unire.

1495 • O, amărîții de noi,
Nu ne unim amîndoi !

Despre neunire, II, p. 257.

URÎȚENIE

1496 • Mai multă înțelepciune găsești în fetele urîte decît în cele frumoase.

1497 • Nu te uita-n pocitura-i,
Ci vezi ce iese din gura-i.

Despre căsătorie, II, p. 240.

1498 • După ce e neagră, o cheamă şi Neagă !
După ce e mută, apoi e şi slută.
1499 • Urît meşter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o.
1500 • Urît tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.

Despre cusururi, II, p. 10.

1501 • Cine n-a văzut pe dracu, să se uite la tine.
1502 • Eşti dracul împieliţat.
1503 • După ce e urît, bea şi tutun.
1504 • Parcă e lovit în obraz cu leuca.
1505 • L-a băgat mumă-sa în ladă şi l-au mîncat moliile.

Despre căsătorie, II, p. 225.

URMAŞI

1506 • A[u] mîncat aguridă părinţii
Şi şi-au strepezit copiii dinţii.

Despre negoţ, II, p. 189.

VALOARE

1507 • Calul bun din grajd se vinde
Şi mai bun preţ pe el prinde.

Despre amor, II, p. 221.

1508 • Calul cunoaște ce om îl încalecă, pe fiecine trîntește.

1509 • Osul gol nici cîinele nu-l roade.

1510 • Piperul e negru și-l pun deasupra pilafului.

Despre căsătorie, II, p. 228, 231.

1511 • În vremea războiului e mai scump fierul decît aurul.

Despre frică, II, p. 301.

1512 • Leoaica numai un pui face și bun.

Despre frică, II, p. 301.

1513 • Nu sta ca un nemernic,
Cînd te cunoști vrednic.

Despre rușinare, II, p. 296.

1514 • Brînză bună în burduf de cîine.

1515 • Mărgăritar atîrnat de gîtul porcului.

1516 • Belciug de aur la rîtul porcului.

Despre iconomie, II, p. 320.

VECIN

1517 • La casa aprinsă și vecinul vrăşmaş aleargă să o stingă.

Despre pizmă, II, p. 283.

VIAȚĂ

1518 • Nimenea n-o să trăiască,
Lumea să o moștenească.

Despre sănătate, II, p. 381.

VICLENIE

1519 • Găina într-un loc cotcorogeşte
Şi-ntr-alt loc oul se găseşte.
1520 • Pe viclean cît să umbli nu-l pipăieşti,
Nici în piua nu-l nimereşti.
1521 • Dracul cît trăieşte, nu îmbătrîneşte.

Despre neunire, II, p. 259–261.

1522 • Viclean om se socoteşte
Acel ce nădăjduieşte
Să ia de la oarecine
Vreo facere de bine
Cu minciuni, cu linguşire,
Cu făţarnică iubire.

Hristoitie (Cum se cuvine a se purta cu prietenii), I, p. 166.

1523 • Din bun sănătos te faci bolnav.

Despre negoţ, II, p. 195.

1524 • Îl joacă cu viclenie
În ciur fără văcălie.

Despre neunire, II, p. 257.

1525 • În faţă una-ţi vorbeşte
Şi în dos alta-ţi croieşte.
1526 • În ochi cu gura te unge
Şi-n dos cu ac te împunge.
1527 • C-albina-n gură cu miere
Şi-n coadă cu ac şi fiere.
1528 • Fiţiie ca vulpea, în toate părţile.
1529 • Bună ziua, toată ziua şi din cap la toţi
mereu moţ.

1530 • Te mîngîie cu ghimpi.
1531 • Te atinge cu bumbac.
1532 • Este taler cu două fețe.

Despre viclenie, II, p. 311.

1533 • Te pupă în bot și-ți ia din pungă tot.
1534 • Una gîndește ș-alta vorbește.

Despre căsătorie, II, p. 235, 237.

1535 • Se plînge că n-are dinți
Ș-apoi roade la cojiți.

Despre cumplitate, II, p. 337.

VINOVĂȚIE

1536 • Vinovatul negonit fuge.

Despre năravuri, II, p. 63.

1537 • Vinovatul mai mare gură face.

Despre negoț, II, p. 189.

1538 • La intrat lesne pîși,
Dar nu știu cum va ieși.
1539 • Carele a furat stupul,
Deși s-a scuturat trupul,
Dar albina din căciulă
E de dovadă destulă.

Despre vițiuri, II, p. 160.

VIN

1540 • Vinul este pentru noi, nu e pentru boi.

1541 • Vinul e toiagul bătrîneţelor.
Şi nebunia tinereţelor.
1542 • Vinul e dat să-l bea voinicii.
1543 • Toată lumea bea vinul, dar nu-şi bea mintea.
1544 • Îşi înoată gura în vin pînă dă dintr-însul.

Despre beţie, II, p. 94, 104.

1545 • Vinul bun şi nevasta frumoasă sînt două otrăvi dulci la om.

Arghir, III, p. 13.

VITEJIE

1546 • Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaşte.
1547 • După război se vede capul viteazului şi urma fricosului.
1548 • Lupului de i-ar fi frică de ploaie, ar purta ipîngea.

Despre frică, II p. 301.

1549 • Cu suflet de viteaz şi cu trup leneş.

Despre făgăduieli, II, p. 370.

VIZITE

1550 • Vizitele mai plăcute
Sînt cele mai rar făcute.

1551 • Mai rara vedere
Este mai cu miere.

1552 • Mai șezi, că nu șezi pe ghimpi,
Ce te grăbești ca-n alți timpi.

1553 • Omul dintr-un copaci cade
Și vro trei zile tot șade.

1554 • De iubit ce ne iubim,
Tot la anul ne-ntîlnim.

1555 • A căşunat ca baba la mormînt.

1556 • Parcă l-a țintuit pe scaun.

1557 • Parcă casă, masă n-are.

1558 • Vătășel de mahala,
A plecat a colinda.

1559 • Șade ca lupu-n răspîntie.

1560 • A plecat prin mahalale.
Să umble ca haimanale.

1561 • Dacă șade el degeabă,
Gîndește că toți n-au treabă.

1562 • I se urăște șezînd,
Nici o treabă neavînd.

1563 • De frate, frate să-mi fii,
Dar la noi mai rar să vii.

Despre vizite, II, p. 266–267.

1564 • Cercetează-ți vecinii, amicii și prietenii, dar du-te mai rar și șezi puțin.

1565 • La masa altuia nu porunci nimic sau să te apuci cumva să ceri să-ți aducă ceva.

Arghir. III. p. 13.

VOINŢĂ

1566 • Nu-ţi este puterea cît îţi este vrerea.
Despre lăcomie, II, p. 345.

VORBĂ

1567 • Vorba-şi cere şi ea vremea ei,
Iar nu s-o trîntești cînd vrei.
1568 • Din vorbă-n vorbă, vorbă se deschide.
1569 • Din vorbă-n vorbă iese adevărul.
1570 • Din vorbă se face fapta şi din faptă vorba.
1571 • Vorba rea se duce ca glonţul.
Despre vorbire, II, p. 18.

1572 • Vorba dulce, mult aduce.
Arghir, III, p. 12.

1573 • Numai cu vorba nu se face ciorba.
Despre învăţătură, II, p. 122.

1574 • Vorba-n colţuri şi rotundă
Fără cercuri se înfundă.
Despre pedanţi, II, p. 15.

1575 • Vorba de rău omul prea lesne o crede.
Despre minciuni, II, p. 53.

1576 • Vorba lungă e sărăcia omului.
1577 • Cine vorbeşte, lucrul nu-i sporeşte,
Iar cine tace mai multă treabă face.
Despre lucrare, II, p. 121. 122.

1578 • Cine tot mereu vorbește,
El la multe și greșește.

Despre conversații, II, p. 270.

1579 • Vorba puțină și mîncarea puțină niciodată nu strică pe om.

Despre fățăduieli, II, p. 365.

1580 • De voi zice, vorbă se face,
De nu voi zice, venin se face.

1581 • Vorbele cele ferite
În piaț[ă] și-n moară-s vorbite.

Despre vorbire, II, p. 18. 19.

1582 • Nu vorbi vorbe-ncurcate,
Ne-nțelese-ntunecate.

Despre convorbiri, II, p. 128.

1583 • Bun de gură și rău de lucru.

1584 • N-a dezlegat sacul încă,
Dar să vezi ce vorbă adîncă.

1585 • De vorba lui nu te mai saturi.

Despre lucrare, II, p. 122.

1586 • Omul nechibzuit astăzi îți vorbește nebunește și mîine îi pare rău și se căiește.

1587 • Celui ce-ți va vorbi ție cu asprime, tu răspunde-i cu blîndețe.

Arghir, III, p. 12.

1588 • Vorbele celor mari sînt ca smochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca nişte nuci.

Despre vorbire, II, p. 18.

1589 • Şi în scurt te depărtează
De vorbă ce ruşinează
Şi care pe om mîhneşte
După ce o tîlcuieşte.

Despre sfătuire, II, p. 114.

1590 • Şi iarăşi nu vorbi multe,
Ci puţintele şi scurte ;
Şi acele cît să poate
Să fie-nţelepte toate.
1591 • Să aibi pururea cuvinte
Frumoase, dulci şi cu minte.
Nu vorbi-n gură ce-ţi vine
Pînă nu te gîndeşti bine.

Despre convorbiri, II, p. 128.

VORBĂRIE

1592 • Unde este vorbă multă,
Acolo e treabă scurtă.
1593 • Cine are limbuţia,
E mai rea decît beţia.

Despre vorbire, II, p. 18, 19.

1594 • Mulţi la nimicuri vorbesc
Cînd în folosu-şi privesc.

Fabule şi istorioare (Ţiganul şi călătorul), I. p. 441

1595 • Omul care e fîlecar,
Trăncănește ca un car.

Despre minciuni, II, p. 32.

1596 • Nu vorbi peste măsură,
Ci pune-ți lacăt la gură.

D espre conversații, II, p. 270.

1597 • Stai că nu ți-e gura chioară,
Ține rîndul ca la moară.

Despre vorbire, II, p. 18.

1598 • Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.

1599 • Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.
Tot înșiră la gogoși
Spunînd despre moși păroși.

1600 • Vorbește neisprăvite,
La-nșiră-te mărgărite.

1601 • Știe vorbe să îndruge
Parcă tot la țîță suge.

1602 • Parcă se pune la ciorbă
Una-ntr-altă tot să soarbă,
Astfel nu-ți dă pas la vorbă.

1603 • N-are cine să-l asculte
Și el spune, 'ndrugă multe.

1604 • Silă de vorbă îi face,
Tot să trăncănească-i place.

1605 • A mîncat picioare de găină
Și-l tot rîcîie la inimă.

1606 • Săracul, n-are nici haină,
Nici la inimă vr-o taină.

Despre cusururi, II, p. 9, 14.

1607 • Mă fierbe în oală seacă,
Zi, noapte nu vrea să tacă.

1608 • Strigă şi ţipă ca din gură de şarpe
De mă iau fiori din creştet pînă-n talpe.

1609 • Zbiară tocma ca o proastă,
Parcă-i pune sula-n coastă.

Despre neunire, II, p. 258.

1610 • O vorbi pe negîndite
Şi ieşi cam pe brodite.

Despre conversaţii, II, p. 270.

1611 • Are sămînţă de vorbă.

1612 • Parcă gîrăiesc gîştele
Şi zbîrnăiesc muştele.

1613 • Cînd pornesc toţi să vorbească,
Parcă-i havră evreiască.

Despre conversaţii, II, p. 270–271.

1614 • Am vorbit şi verzi şi uscate.

Despre căsătorie, II, p. 245.

VORBIRE DE RĂU

1615 • Vorba de rău mai lesne se crede.

Despre conversaţii, II, p. 270.

1616 • Vezi bîrna din ochiul tău.
Și nu vorbi p-alt de rău.
1617 • Cînd vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.
1618 • Face pe frumos că e ponenos
Și pe cel aurit că e aiurit.

Despre cusururi, II, p. 9.

VRĂȘMAȘ

1619 • Vrășmașul înțelept e mai bun decît prietenul fără minte.

Proverbe turcești, II, p. 26.

1620 • Între o mie de prieteni, un vrășmaș de vei avea, e destul ca să ți-i facă pe toți vrășmași.

VREDNICIE

1621 • Dacă nu ești vrednic la o treabă,
Nu-ți bate capul degeabă.

Despre lăcomie, II, p. 345.

1622 • Omul vrednic se face munte și punte și trebuie să iasă la liman.

Despre negoț, II, p. 195.

1623 • Vrednicia omului se cunoaște după port.

Despre lucrare, II, p. 120.

1624 • Albina vrednică [...] din orice floare face strînsă.

Despre sărăcie, II, p. 110.

VREME

1625 • Toate sînt la vremea lor.
1626 • Vreme e a rîde,vreme e a plînge.

Despre conversaţii, II p. 269.

1627 • Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.

Despre virtute, II, p. 155.

1628 • Toate la vremea lor date
Sînt ca şi o sănătate.
1629 • Lucrul la timp dăruit
Preţuieşte îndoit.
1630 • Vremea toate le mistuieşte.
1631 • E mult de la mînă pîn' la gură, dar de astăzi pînă mîine.

Despre sănătate, II, p. 381.

1632 • Ceasul umblă şi loveşte,
Iar vremea se odihneşte.

Despre timp, II, p. 393.

ZAVISTIE

1633 • De pizmă şi vrăşmăşie atîrnă şi zavistia.

1634 • Ochii zavistnicului văd şi cele ce nu sînt.

Despre pizmă, II, p. 284.

1635 • Cît e de greu, îmi pare,
Omului d-a trăi
Şi să aibă scăpare,
D-a nu-l ponoslui.

1636 • Şi omul e din fire
De seamă băgător ;
La mica sa pîşire (greşeală)
El e judecător.

1637 • Pe sine nu se vede,
Ci cel mai bun se crede
Şi drept ca un toiag.

1638 • Nu-şi vede din ochi bîrna,
Ponos altui atîrnă,
Şi-l strigă-n vileag.

Versuri şi cînece (Zavistia), I, p. 25, 27, 27–28.

1639 • Cît de puţin să greşească
Şi ca muştele îndată,
Se lipesc de acea faţă
Şi-ncep de rău să o vorbească,
Prin guri să o clevetească.

Hristoitie (Prefaţă), I. p. 83.

1640 • Are văz de lup şi auz de vulpe.

1641 • Pe cîţi nu-i poate muşca, îi latră.

Despre pizmă, II, p. 284.

ZADĂRNICIE

1642 • [...] zilele trec
Şi minutele ca clipa,
Nu simţim cum se petrec
Tinereţele cu pripa.

1643 • Noi din zi în zi murim
Şi ne pierdem în viaţă,
Ca musca ne amăgim
Şi ne-necăm în dulceaţă.

1644 • Interesuri căutînd,
Trăim tot în neodihnă
Şi ne hrănim griji păscînd,
N-avem un minut în tihnă.

1645 • Cu nădejdi ne mîngîiem
Şi ne îndulcim amarul,
Ne îmbătăm şi iar bem
Pînă la drojdii paharul.

1646 • Am vrea pe plac să trăim,
Şi să fim în fericire,
Dar oricît să dobîndim,
Murim în nemulţumire.

Poezii (Zădărnicia) I, p. 38.

ZGÎRCENIE

1647 • Zgîrcitul numai stîngă are (care ia), dreapta îi este uscată.

1648 • Scumpul mai mult păgubeşte şi leneşul mai mult aleargă.

1649 • Scumpul nu este stăpîn pe banii săi,
ci banii îl stăpînesc pe el.

1650 • Cine strînge încă niciodată nu mănîncă.

Despre cumplit, II, p. 326, 328.

1651 • Stăpînul scump (își învață) sluga hoață.

1652 • Scumpului niciodată să nu-i zici „Dă-mi", ci totdeauna „Na".

1653 • Scumpul și galantonul sînt amîndoi vrășmași neîmpăcați.

1654 • Zgîrcitul nici el nu mănîncă, nici pe altul nu va să vază mîncînd.

1655 • Cine se culcă nemîncat se scoală fără vreme.

1656 • Bucatele de la masa altuia sînt mai cu gust.

1657 • Mai bine trăiești cu un sărac lipit decît cu un bogat zgîrcit.

1658 • Cine-și ține hainele neîmbrăcate
Ale lui sînt numai pe jumătate.

1659 • În casa zgîrcitului nici șoarecii nu se duc.

1660 • Lupului i-e necaz încă,
Chiar și singur ce mănîncă.

1661 • Porcul tot strînge, se-ngrașe bine,
Dar pentru alții, nu pentru sine.

1662 • Porcul tocma după ce moare.
Pe toți satură de unsoare.

1663 • Ciinele şade pe fîn
Şi nici mănîncă, nici va să lase
Calul măcar să-l miroase.

Despre cumplilate, II, p.326,328,338.

1664 • Nu fi avar sau zgîrcit.

Arghir, III, p. 14.

1665 • Rabdă parcă e de fier
Ş-ii crapă ochii de ger.
1666 • Punga i-a făcut păianjen la gură.
1667 • Săracului în loc să-i dea,
Închide ochii a nu-l vedea.
1668 • Tremură după un nap
Ca de ochii săi din cap.
1669 • Nici dracu nu fură tămîie de la el.
1670 • Orbul de la toţi şi de la el nimenea.
1671 • Tot de la masa altuia şi la masa lui nimenea.
1672 • Punga-i e mare şi gură n-are.
1673 • Pune brînză în strachine şi întinge alăturea.
1674 • Scumpul cumpără măsline şi cere să-i adauge piper.
1675 • Îi făgăduieşte marea cu sare şi-i dă ce nu curge pe apă.
1676 • Îi tremură mîna de milostenie (care nu o face).
1677 • Îşi mănîncă de supt unghii.
1678 • Nici pe sine nu se procopseşte, nici pe altul nu foloseşte.

Despre cumplilate, II, p. 325 – 328,336 – 337.

ÎN LOC DE EPILOG

Primiți deocamdată
Acestea ce le citiți
Și vă voi da altădată
Și mai multe, de poftiți.
Că d-alde aceste-n lume
De cîte s-au săvîrșit,
Fabule, istorii, glume,
N-au niciodată sfîrșit.
Dar la orice cînd începem,
Trebuie să contenim
Și, din cîte ne pricepem,
Și pentru noi să oprim.

(A. Pann, *Postfață* la *Fabule și istorioare*)

INDICE TEMATIC

A

Abatere : 303, 483, 915, 1412, 1445, 1578, 1639
Abrutizare : 202, 819
Absenţă : 20, 300, 668, 831, 1400
Acomodare : 2, 3
Activitate : 1, 376, 539, 770, 876, 880, 999
Adaptare : **1—3**
Ademenire : 86
Adevăr : **4—11**, 510, 811—812, 823, 1569
Adunare : **12—18**, 55, 137, 193, 1216, 1462, 1471, 1476, 1484
Adversar : 67, 356, 1175
Afaceri : 951, 957, 959—969
Agerime : 539, 876, 999
Agoniseală : 165, 366, 369, 422, 511—512, 736, 1650
Agreabil (a fi) : **49**
Ajutor : **19—21**, 154, 1 022—1 023
Alai : 848
Alegere : 348, 349, 962, 1039, 1169, 1342
Alergare : 57, 304, 558, 672, 870, 903, 969, 1192, 1517, 1648
Altoire : 1 454
Amăgire : 9, **22—23**, 154, 667, 1195, 1643
Ambiţie : 961
Amestec : 1167, 1477, 1485
Amor : **24—29**, 77
An : 65, 622, 827, 964, 1049
Animale : 17, **30—31**, 38 41, 44, 48, 81, 89, 92, 135, 154, 203, 248, 252, 258, 262—263, 274, 280, 282—283, 286, 288, 301, 305, 308, 311, 317, 324, 348, 357, 380, 400—401, **403, 411, 413, 423, 448,**

451, 464, 499, 500, 512, 522, 545, 554—555, 558, 572, 575, 587, 592, 600, 603, 616, 618, 623, 631, 672, 683, 685,, 687, 689—690, 700—701, 703, 709—711, 724—725, 735, 747, 749—750, 769, 780, 804, 819—821, 824, 836, 838, 886—887, 903—904, 907—908, 936, 939—940, 981, 984, 1024, 1031, 1040—1041, 1070—1071, 1074, 1083, 1086, 1108, 1113, 1118, 1124,—1125, 1151, 1163—1164, 1172, 1174, 1185, 1195, 1217, 1238, 1244, 1251, 1258, 1265, 1277, 1287, 1305—1306, 1313, 1334—1335, 1338, 1340, 1358, 1361, 1369, 1376, 1385, 1388, 1391, 1396, 1404, 1474, 1477, 1487, 1489, 1491—1493, 1507, 1509, 1512, 1516—1517, 1520, 1540, 1548, 1559, 1608, 1640, 1659—1660.

Anotimpuri : 269, 487, 500, 511, 645, 736, 759, 830, 877, 1050

Aparenţe : **30—37,** 54, 126, 175, 542, 843

Apă : 146, 347, 367, 368, 461, 587, 647, 769, 807, 884, 966, 1000, 1035, 1054, 1133, 1150, 1321, 1364, 1378, 1389, 1675,

Aramă : 117, 1420, 1480

Arap : 264

Ascultare : 408, 639, 1416, 1603

Asemănare : 12, 13, **38 58,** 60—61, 135, 216, 238—239, 260, 263, 347, 355, 357, 451—452, 554—555, 805, 1393, 1500

Asocieri : 15—17, 1462, 1476

Asprime : 1 587

Aşteptare : 99, 191, 195, 766, 1215

Atenţie : 20, 36, 251

Atingere : 84

Atracţie : 38, 49

Aur : 579, 795, 1511, 1516, 1618

Autoritate : 193, 342, 1438, 1651

Auz : 104, 181, 286, 316, 352, 439, 1021, 1230,

1242, 1660
Avariţie : 1664
Avere : 59, 72, 200, 212, 995, 1007, 1211

B

Bani : 51, **59—73,** 65—166, 217, 356, 369, 371, 436, 520, 748, 792, 828, 841, 951, 1229, 1320, 1321, 1353, 1369, 1399, 1649
Barbă : 90, 95, 254, 265, 829, 890
Batjocorire : 326
Băgare de seamă : 1636
Bănuieli : 1167
Bărbat : 193, 206, 220, 227, 327, 385, 410, 417, 422, 425—428, 430, 1356, 1452, 1542
Bărbăţie : 253, 1 423, 1513, 1622—1623
Bătaie : **74—87,** 133, 237, 377, 420, 502, 644, 678, 760—761, 963, 1031, 1088, 1298, 1621
Bătrîneţe : 19, 73, **88—104,** 186, 193, 301, 462, 555, 584, 610, 652, 737, 1 026, 1 071, 1 110, 1 413, 1 417, 1 433, 1 469, 1 521, 1 541
Băutură : 122, 277, 461, 565, 706, 943, 1038, 1188, 1199, 1343, 1364, 1378, 1400, 1543
Belşug : 516
Beteşug : 326
Beţie : 10—11, **105—142,** 661, 1 593, 1 645
Bine : **143—153,** 171, 176, 203, 253, 315, 334, 381—382, 386, 421, 468, 528, 620, 644, 665, 765, 796, 903, 944, 969, 976, 1021, 1048, 1192, 1200, 1271, 1291, 1295, 1310, 1312, 1352, 1368, 1416, 1422, 1429, 1438, 1478—1479, 1657
Binefacere : **154,** 147—149, 153, 1307—1308, 1522, 1667
Biruinţă : 1439, 1489, 1492
Biserică : 407, 816
Bîrfeală : 312, 319
Blîndeţe : 401, 614, 1587
Boală : **155—162,** 404, 812, 852, 985, 994,

1015, 1368, 1370—1371, 1394, 1523
Bogăţie : **163—170**, 213, 373, 702, 773, 1196, 1354, 1356, 1368, 1401, 1657
Brumă : 504
Bucurie : **171**, 200, 305, 674, 929, 1424
Bunici : 264, 1250
Bunătate : 109, **172—176**, 221, 226, 276, 437, 541, 1023, 1102, 1135, 1179, 1340, 1354, 1367, 1461, 1464, 1484, 1507, 1514, 1545, 1583, 1619, 1636
Bute : 124, 713, 715

C

Calcul : 275
Calitate : 252
Calomnie : 92, **177—178**, 304, 311, 315—316
Camaraderie : 190, 310, 636, 1480
Cantitate : 267
Cap : 62, 76, 254—255, 417, 420, 427, 443, 447, 477, 502, 557, 656, 663, 668, 751, 885, 928, 982, 1012, 1022, 1066, 1098, 1112, 1115, 1175, 1228, 1239, 1241, 1261—1264, 1304, 1310, 1335, 1358, 1381, 1386, 1429, 1438, 1446, 1529, 1547, 1621, 1668
Capricii : 35
Caracteristică : 66, 205
Carieră : 796, 799, 1363
Caritate : 803—804, 1319, 1676
Carte : **179**, 542, 573, 1431
Casă : 2, 201, 214, 219, 341, 411, 418, 517, 521, 555, 739, 799, 1094, 1106, 1267, 1317, 1383, 1385, 1441—1442, 1452, 1478, 1517, 1557, 1659
Cauze : 29, 65, 72, 236, 265
Căciulă : 670, 1051
Cădere : 248, 1352
Căinţă : 111, 294, 663, 1309, 1397, 1586
Călătorie : **180—197**
Călăuză : 1430
Cămaşă : 36
Căruntețe : 89, 91, 301, 1417

Căsătorie : 73, **198—225,** 424, 564, 785
Căutare : 161, 207, 230, 600, 633, 647, 1137, 1644
Ceartă : **228—237,** 1088, 1153, 1176, 1343
Cer : 173, 1349, 1380
Cercetare : 620, 850, 1458, 1564
Cerere : 197, **226—227,** 235, 279, 296, 333, 362, 528, 609, 683, 768, 940, 1137, 1269, 1423, 1565
Chelie : 40
Cheltuială : 165, 275, 1224, 1317
Chemare : 341, 870
Chibzuială : 1586
Chiverniseală : 165, 369, 511, 736
Cinste : 103, 105, 223, **238—242,** 314, 339, 373, 560, 621, 661, 1023, 1110, 1421, 1484
Ciobănie : 14, 197, 1388
Citire : 554, 1448
Circiumă : 106, 140, 193
Cîştig : 166, 253, 371, 764, 804, 877, 950, 962, 964, **1166,** 1196, 1317, 1479, 1483
Clevetire : 1639
Clipe : 1642
Coexistenţă : 46, 304, 574, 1327, 1332, 1553
Colectivitate : 55, 193, 1210, 1471
Comedie : 487, 494, 531
Comerţul : 950, 962, 965—970
Comoară : 874, 1196
Comparaţiile : 238—239, 355, 1393, 1500
Compătimire : **243—244,** 474
Comportare : 3
Condei : 35
Conducător : **245—250**
Conduită : 24, 661, 1484
Conlucrare : 250
Consecinţe : 354
Consideraţie : **251—253**
Consolare : 224, **254—255**
Consolidare : 26
Contradicţii : 158
Conversaţie : **256**
Convieţuire : 17, 46, 48, 222, 285, 315, 324, 573, 628, 973, 1494, 1657
Copaci : 34, 44, 299, 304, 504, 574, 1235, 1327—1328, 1330, 1332—1333, 1553

Copii : 19, 90, **257—265,** 330, 377, 379, 1031, 1047, 1105, 1288—1289, 1425, 1506, 1512
Copilărie : 95—96, 651
Corabie : 246—247, 928
Credit : 31, 155, 224, 782, 816, 823, 1076, 1212, 1215, 1230, 1408, 1575, 1615, 1657
Creştere : 29, 262, 307, 824, 1252
Critică : 27
Crîng : 203
Cugetare : 1210
Cuminţenie : 206, 316, 1470
Cumpătare : **266—281,** 291, 294, 350, 363, 800
Cunoaştere : 204, **282—283,** 526, 911, 1203, 1208, 1337—1339, 1508, 1513, 1546, 1623
Cunoscuţi : **284—285**
Curaj : **286—287,** 455
Curăţenie : 173
Cusur : 207, 331, 323, **325**
Cuviinţă : 197, 236, 292, 1206, 1346, 1422
Cuvînt : 256, **288—294,** 316, 345, 494, 1013, 1028, 1211, 1299, 1591

D

Dans : 48, 426, 735, 764, 790, 792
Dar : 238, **470, 974,** 1307
Dascăl : 573, 653, 1363
Datorie : 105, 235, **295—298,** 362, 394, 412, 960, 1145, 1260, 1424
Decădere : 20—21, 63, **299—309,** 473, 833
Defăimare : 16, **310—319**
Defecte : 13, 44, 138, 207, **320—326,** 558, 596, 668, 1481, 1498
Deget : 45, 114, 1387, 1449
Demonstrare : 310
Deosebiri : 45, 106, 163, 249, 897
Depărtare : 26, 185, 194, 281, 450, 640, 1336, 1485, 1589
Deprindere : 37, 812, 1069, 1071, 1075
Descoperirea adevărului: 4—6, 531—532
Desfătare : 919, 1028
Desfrînare : 294, **327—328,** 423—424
Destăinuire : 15, 763
Deşertăciune : 223, 473, 868

Deşteptăciune : 474, 513, 895
Devreme : 185, 188, 209, 294, 513—515, 518, 953
Dezmierdare : 171, 841, 1396
Dificultăţi : 199, 306, 463, 502, 662, 1434, 1490, 1635
Dijmă : 312
Disciplină : 257, 375
Discuţie : 256
Divorţ : 199, 211, 220
Dobitoace : 805, 1057, 1097
Dobitocie : 851
Dobîndă : 221, **329,** 502, 687, 1061, 1421, 1646
Dojană : 1206—1207
Dor : 28, 213, 227, 332
Dorinţă : 143, 221, **330—333,** 579, 762, 1250
Dovadă : 1539
Draci : 51, 63, 213—214, 219, 402, 407, 412, 417, 452, 528, 581, 598, 602, 636, 727, 733, 930, 1131, 1180, 1302, 1325—1326, 1420, 1501—1502, 1521, 1669
Dragoste : 24—29, 77, **334—346,** 582—583, 700, **1175, 1207, 1212, 1414**
Drept : 1212, 1431, 1637
Dreptate : **347—355,** 525
Drum : 135, 183, 187—188, 191—192, 194, 197, 223, 337, 367, 386, 502, 505, 625, 749, 751, 824, 848, 1044, 1111, 1240
Dulceaţă : 143, 171, 340, 433, 437, 597, 627, 630, 675, 782, 891, 923, 1123, 1157, 1465, 1545, 1572, 1588, 1591, 1643, 1645
Durere : 155, 585, 918, 924
Duşman : 67, 284, 356, 489, 1175
Duşmănie: **356—359,** 1314

E

Ebrietate : 10—11, 105—142, 661, 1593, 1645
Echilibru : 266—281
Echitate : **360—362**
Economie : **363—373,** 871, 1362
Educaţie : 78, 257, 262, **374—377**
Egalitate : 216
Egoism : 344, **378—380,** 1678
Eroare : 482, 660, 1207, 1456

Eşec : 1440
Exces : 329
Exemplu : 13, **381**, 1116
Experienţă : 282—283, **382—383**
Exterior : 34, 102, 471

F

Familie : 224, **384—385**, 521
Fanfaronadă : 420
Faptă bună : **386—389**, 1570
Faptă rea : 110—111, 142, 354, **390—391**, 1570
Faţă : 37, 108, 314, 459, 781, 1381, 1421, 1423—1424, 1525, 1582, 1639
Favoritism : 236, **392—393**
Făgăduială : **394—400**, 1219, 1220, 1675
Făină : 100
Făţărnicie : **401—407**, 1207, 1522
Fel : 40
Femeie : 198, 216, 327, **408—421**, 526, 903, 1496
Femeie infidelă : **422—430**
Fericire : 224, 880, 948, 1048, 1308, 1646
Fii : 204—205, 213, 261, 1106—1107, 1320
Fire : 37, 326, 481, 571, 801, 893—894, 1022, 1069, 1072, 1210, 1485, 1636
Floare : 341, 406, 849, 1009, 1050, 1624
Fluierat : 197, 1248
Foame : **431—435**, 611, 642, 759, 883, 944
Foc : 29, 146, 229, 424, 427, 449, 478, 852, 864, 1009, 1038, 1274, 1292, **1453**
Folos : 783, 1209, 1215, 1258, 1410, 1594, 1678
Forţă : 317, 694, 1186, 1444, 1566
Frate : 43, 52, 260, 339, 436, 1206, 1563
Frământare : 58
Frică : 169, 286, **438—464**, 744, 950, 1088, 1547—1548
Fructe : 487, 1328, 1330, 1333, 1336, 1340, 1588, 1674
Frumuseţe : 34, 201, 220, 327, 379, 421, 429,

465—473, 638, 793, 1496, 1545, 1591, 1618
Fugă : 337, 440, 449, 452—453, 464, 480, 735, 781, 902, 974, 979, 990—991, 1301, 1536
Furie : 555—560, 562—564
Furtună : 247, 983

G

Garanţie : **242**
Ghinion : **474—480**
Gîlceavă : 222, 228—237, **481,** 1186
Gîndul : 23, 106, 124, 215, 382, 391, 407, 505, 623, 658, 1014, 1026—1027, 1142, 1183, 1534
Gîndire : 294, 344, 380, **482—484,** 1048, 1059, 1064, 1165, 1187, 1241, 1249, 1260, 1270, 1561, 1591, 1610
Glas : 1247
Glumă : **485—495, 531**
Grabă : 159, 187, 191, 194, 256, 424, **496—499,** 654, 689, 832, 851, 863, 1036, 1208, 1552
Grajd : 252, 1507
Greşeală : 303, 482, 660, 781, 857, 915, 1207, 1412, 1444—1445, 1456, 1578, 1636, 1639
Greutăţi : 157, 199, 303, 366, 483, **500—504,** 551, 622, 852, 1434, 1478, 1490, 1635
Grijă : 372, **505—506,** 588, 1446, 1644
Grîu : 349
Groapă : 102, 178, 1414
Groază : 913
Gură : 11, 22, 172, 488, **507—510,** 535, 549, 598, 722, 745, 751, 763, 766, 768, 772, 810, 1125, 1190, 1226—1227, 1241, 1246, 1305, 1313, 1324, 1407, 1497, 1526—1527, 1537, 1544, 1583, 1591, 1596—1597, 1599, 1608, 1631, 1639, 1672
Gusturi : 174, 267, 467, 788, 980, 1153, 1199, 1656

H

Haine : 33, 36, 604, 606, 798, 841, 876, 1323, 1606, 1658

Hatîr : 1158—1159
Hărnicie : **511—522**
Hotărîre : 76, 625, 1426
Hoţie : 118, **521—534,** 661, 1359, 1651, 1669
Hrană : 41, 122, 194, 277, 332, 421, 486, 511, **535—539,** 588, 642, 1107, 1644

I

Identitate : 15
Iertare : 232, 345, 362, **540—541**
Ignoranţă : **542—543,** 896
Imitaţie : 263, 381, 1230
Imposibilitate : 39, 288, 300, 302, 333, 336, 353, 395, **544—548,** 659, 684—685, 1154, 1470
Incapacitate : 89, **549—559**
Indiferenţă : 153, 386, **560—567**
Individ : **568—572**
Infidelitate : 203
Influenţă : 13—14, 17, 429, **573—575,** 1620
Inimă : 11, 115, 171, 198, 279, 333, 456—457, 598, 613, 936, 955, 1005, 1285, 1453, 1605—1606
Iniţiativă : 76
Insecte : 60, 151, 176, 511, 615, 630, 675, 736, 819—820, 834, 861—862, 1217—1218, 1304, 1527, 1539
Insistenţă : 281
Instabilitate : 101
Insuficienţă : 648—649
Insuportabil : 508, **576—584**
Intenţie : 22, 124, 134
Interes : **525—588,** 1644
Interior : 34, 471, 1375
Intrigă : **589—593,** 627
Inutilitate : **594—596**
Invidie : 404
Ipocrizie : **597—602**
Ironie : 122, 159, 160, 188—189, 331—332, 397—398, 479, 580—583, **603—604,** 1417
Ispravă : 1270, 1278, 1459
Iubire : 222, 580, 619—620, 1205—1206, 1307, 1522, 1554

Î

Îmbiere : 279
Îmbrăcăminte : 116, 403, 1323, 1375, 1377, 1381, 1392, 1402
Îmbuibare : 143, 168
Împărat : 119, 637, 794, 1468
Împlinire : **605,** 1107, 1219
Împotrivire : 47, 541, 671
Împrumut : 238, 295, 297, **606—610,** 736
Încălţăminte : 30, 757
Început : 28—29
Încercare : 85, 842, 1223
Încetineală : 5
Încredere : 316, **611**
Încurcături : 553
Îndărătnicie : **612—617**
Îndrăzneală : 431
Îndreptare : 374, 1444
Îndrumări : 19
Îngăduinţă : 46, 254, 618
Îngrijire : 247, 1189
Înjurături : 485, 490
Înlesniri : 123
Înrudire : 53
Înseta (a) : 127
Înşelăciune : 175—176, 808, 1076, 1456
Întîlnire : 52, 525, **619—621,** 1554
Întîmplare : **622—625,** 657, 989, 1010, 1017, 1064, 1183, 1187, 1424
Întoarcere : 74, 748, 1253
Întrebare : 517, 566, 742, 762, 895, 1015, 1135, 1156, 1244, 1267, 1411—1412, 1415, 1463
Întrecere : 557
Întristare : 338, **626,** 919, 929, 1028, 1213
Înţelegere : 27, 85, 222, 615, **627—629,** 1299, 1421, 1582, 1590
Înţelepciune : 21, 90, 139, 210, 381, 420, 511, **630—639,** 661, 895, 916, 1211, 1439, 1496
Înţelept: 396, 557, **640—647,** 661, 902, 905, 1201, 1222, 1478, 1619
Învăţătură : 13, 78, 184, 259, 292, 383, 387, 616, 647, **648—663,** 742, 797, 812, 897, 920, 922, 1030, 1031, 1048, 1071, 1073, 1211, 1228, 1271, 1306, 1351, 1362—1363, 1413, 1418—1420
Învoială : 665

J

Joacă : 40, 426—428, 550, 564, 764, 1031, 1174, 1185, 1453, 1524
Judecată : 37, 316, 412, 482—483, 575, **663—671**, 1022, 1191, 1204
Judecător : 666, **671**, 1636
Jurămînt : 534, **821**, 1076

L

Lacrimă : 664
Laudă : 644, 709, 713, 716, 718—720, 728, 781, 1200
Lăcomie : 175, **672—707**
Lăudăroşenie : **708—733**
Lege : 27, 85
Lene : **734—773**, **1479**, 1549, 1648
Leneş : 17, 253, 735, 739—740
Lesne (a fi) : 7, 10, 46, 66, 510, 540, 587, 616, 651, 669, 956, 1295, 1456, 1490
Limbă : 293—294, **774—780**, 924, 1117—1118, 1404
Limite : 280, 685
Limpezime : 368
Linguşire: **781—783**, 1522, 1531, 1533
Linişte : 224, 1092
Lipsă : 20, 300, 502, 668, 738, 831, 1400
Loc : 3, 25, 32, 193, 435, 1035, 1093, 1274, 1345, 1429, 1519
Logofăt : 35
Lovirea: 48, 79, 480, 1023, 1133, 1504, 1632
Lucru : 71, 267, 362—363, 634, 737, 760, 765, 970, 998, 1135, 1154, 1188—1189, 1207, 1311, 1376, 1422, 1577, 1583, 1629
Lulea : 130
Lume : 1, 24, 114, 131, 139—140, 142, 221, 224, 313, 342, 389, 489, 491, 509, 648, 657, 724, 729, **784**, 917, 996, 1145, 1196, 1257, 1260, 1277—1278, 1386, 1421, 1445, 1455, 1471, 1518, 1543
Lumină : 4, 665
Lumînare : 355, 364, 641
Lună : 104, 317

M

Mahala : 420, 423, 730, 1558, 1560
Mamă : 54, 78, 204, 261, 388, 485, 490, 721, 761, 1156, 1466, 1505
Marfă : 969, 1103, 1161, 1192
Masă : 214, 341, **785—788,** 806, 1063, 1197, 1383, 1478, 1557, 1565, 1656, 1669, 1671
Mălai : 421, 756, 758, 764, 848, 1003, 1317, 1360
Mărgăritar : 1515
Mărire : 343
Măritiș : 499
Măsură : 266, 277, 654, 1173, 1190, 1596
Medic : 156
Mediu : 13—14, 16—17, 118, 339, 349, 586, **789—793,** 884, 1511
Megalomanie : **794**
Meserie : 72, **795—801,** 855, 1363
Meșteșug : 295, 631, 1091, 1194, 1499
Miere : 541, 552, 630, 1202, 1279, 1460, 1527, 1551
Mijlocire : 65, 113, 136, 183, 300, 636, 864, 1413
Milă : 377, **802—805,** 1319, 1676
Minciună : 7, 510, **806—823,** 1427, 1522, 1599
Minte : 137, 206, 292, 380, 468, 473, 494, 553, 702, 742, **824—831,** 895. 900, 910, 938, 1048, 1057, 1176, 1180, 1189, 1211, 1251—1252, 1333. 1421, 1484, 1543, 1591, 1619
Mirare : 430, 571
Mîhnire : **832,** 1589
Mînă : 23, 138, 195, 370, 478, 519, 523, 601, 684, 878—879, 957, 969, 987, 1094, 1188, 1192, 1208, 1222, 1226, 1245, 1273, 1321, 1365, 1427, 1431, 1473, 1490, 1631, 1676
Mîncare : 41, 122, 155, 158, 194—195, 209, 233, 266, 277, 311, 332, 334—335, 380, 421, 433, 486, 495, 535—539, 602, 617, 678, 682—683, 699, **706—707,** 709, 734, 752, 765, 785, 787, 810, 816, 856, 901, 920, 923, 943,

947, 984, 997, 1024, 1064, 1123, 1194, 1202, 1268, 1316, 1334, 1343, 1352, 1366, 1394, 1400, 1403, 1477, 1487, 1505—1506, 1510, 1579, 1605, 1650, 1654, 1660, 1663, 1677.

Mîndrie : 344, 714, **833—850**

Mîngîiere : 134, 864—865, 891, 1530, 1645

Mînie : 345, **851—864**

Moarte : 67, 99, 159—160, 169, 220, 359, 424—425, 428, 479, 564, 577, 649, 723, 759, **865—870**, 889, 907, 944, 985, 1001, 1148, 1250, 1277, 1452, 1466, 1643, 1646, 1662

Moderaţie : **871—872**

Modestie : 402

Mormînt : 473, 1380, 1555

Moşi (a) : 83, 1425

Moştenîre : 164, 1109, 1518

Muguri : 57

Mulţumire : 114, 298, 338, 679—681, 696, 975, 1424

Muncă : 69, 376, 431, 519, 539, 738, 770, **873—881**, 999

Musafir : 2

Mustrare : 1206

N

Naivitate : 119, 169, **882—888**, 1015

Nas : 693, 839, 854—855, 1077, 1081—1082, 1089—1090, 1350, 1393

Natură : 662, 1226

Nădejde : 396, 885, **889—891**, 964, 1522, 1645

Nălbitor : 39

Năravi : 17, 283, 326, 801, **892—894**, 1065, 1070, 1072, 1210, 1485

Neam : 57, 220, 389, 1339

Neatenţie : **895**

Nebunie : 10, 43, 109, 164, 371, 396, 826, 887, **896—915**, 1200, 1222, 1225, 1247, 1478, 1541 1586

Necaz : 224, 243, 255, 390, 465, 914, **916—938**, 1213, 1645, 1660

Necesitate : 91, 156, 197, 411, **939—941**

Necuviinţă : 310, 312
Nedreptate : 295, **942—949**
Nefericire : 681
Negustorie : 525, **950—970**
Neînţelegere : **971—973**
Nemulţumire : 681, 696, **974—976,** 1022, 1646
Nenorocire : 20, 224, 344, 921, **977—993,** 1201, 1517
Nepăsare : 20, 562, 908, **994—997,** 1084
Nepotrivire : 45, 47, 163, **998—1019**
Neprevăzut : 623
Nerăbdare : **1020**
Nerod : 43, 1109, 1201, 1221, 1223—1225, 1231—1233, 1244, 1251, 1273, 1475, 1478,
Nerecunoştinţă : **1021—1024**
Nesimţire : 831
Nestatornicie : 101, **1025 — 1028**
Neştiinţă : 110, 166, 466, 571, 813, 979, **1029,** 1256, 1263, 1405, 1538,
Nevastă : 193, 201, 203, 206—207, 212, 218, 220—221, 409, 411, 413, 855, 1161, 1169, 1410, 1416, 1545
Nevinovăţie : 486
Nevoie : 20, 28, 44, 93, 154—155, 222, 575, 773, 802, 920, **1030—1048,** 1197, 1203, 1294, 1308,
Noapte : 127, 359, 428, 1169, 1607
Noroc : 136, 221, 343, 387, 825, **1049—1064**
Nume : 35, 121, 226, 284, 313, 342, 389, 547, 1277, 1310, 1439, 1445
Nuntă : 550, 587, 951, 1001, 1432, 1468

O

Oale : 127, 129, 731, 758, 1405, 1607
Oaspete : 2, 196, **1062—1064**
Obicei : 3, 37, 812, **1065—1076**
Oboseală : 487
Obraz : 177, 241—242, 926, 1080—1082, 1091, 1347, 1350, 1504
Obrăznicie : **1077—1091**
Observaţie : 3, 23, 32

Ocară : 74, 244, 560, 718, 1409
Ochi : 15, 42, 63, 125, 138, 179, 219, 333, 383, 526, 597, 600, 605, 629, 637, 640, 674, 771, 878, 969, 1020, 1122, 1140, 1182, 1192, 1222, 1264, 1274, 1310, 1526, 1616, 1634, 1638, 1665, 1667—1668
Ocolire : 193
Odihnă: 384, 588, 652, 945, **1092**, 1632, 1644
Odrăslire : 57
Olar : 58
Om : 9, 18, 21, 33, 36, 38, 67, 70—71, 93, 109—110, 115, 117, 142—143, 146, 161—162, 172, 182, 193, 221, 231, 237, 241, 282, 292—293, 303, 315, 323, 325—326, 328, 356, 411, 431, 441, 481—483, 506, 516, 521, 525—536, 547, 551, 575, 612, 617, 626, 643, 645, 648, 651, 658, 663, 671, 729, 746, 787, 789, 795—796, 800, 804—805, 818, 866, 869—870, 872, 892, 903, 916, 922, 976, 978—979, 985—986, 1011, 1031, 1033—1034, 1039, 1076, 1087, 1091, **1093—1101**, 1154, 1208, 1293, 1295, 1297, 1301, 1325, 1333—1344, 1357, 1362—1363, 1400, 1404, 1421, 1439, 1443, 1454, 1470, 1484—1485, 1500, 1522, 1545, 1553, 1575, 1576, 1579, 1586, 1589, 1595, 1622—1623, 1635—1636
Omenie : 196, 494, 673, 1211, 1314
Opinci : 30, 1113
Orb : 237, 637, 641, 1060, 1278, 1414—1415, 1670
Origine : 57, 75
Ospăţ : 690, 788, 1087
Otravă : 429, 1545

P

Pace : 1102
Pagubă : 228, 253, 527, 950, 962, 964, **1103**, 1309, 1479, 1483, 1648
Palmă : 80, 822, 861, 1233, 1448
Parale : 370, 741, 963, 997, 1319

Parvenitism : **1104**
Patimă : 26, 426, 660, 916, 922
Pază : 203, 438, 521, 1113, 1408
Păcăleală (Păcală) : 52, 1457
Pădure : 1361
Pămînt: 58, 299, 342, 345, 376, 421, 459, 480, 509, 600, 613, 1028, 1301, 1380
Păr : 81—82, 443, 447
Părere : 23, 119, 244, 279, 445—446, 467, 576, 1060, 1233, 1586
Părinţi : 258, **1105—1110**, 1152, 1506
Părtinire : 278—279
Păsări : 42, 49, 67, 88, 182, 245, 308, 384, 455, 503, 546, 549, 559, 561, 631, 639, 685—686, 712, 714, 717, 730, 837, 844—846, 873, 882, 952, 1051, 1056, 1117, 1147, 1216, 1315, 1339, 1428, 1492, 1519, 1605, 1612
Păstrare : 371
Păţanie : 922, **1111—1116**, 1411
Pedeapsă : 79, 81—86, 177—178, 257, 294, 391, 533, 778, 803, **1117—1133**, 1288
Perseverenţă : **1134—1137**
Petice : 56
Picior : 102, 138, 464, 646, 878, 888, 969, 1023, 1112, 1192—1193, 1304, 1306, 1315, 1605
Piept : 98, 643
Pierdere de timp : 662, 664, 751, 754, **1138**
Pizmă : 343, 617, **1139—1141**, 1193, 1633
Pîine : 175, 311, 380, 416, 421, 433, 611, 628, 698, 804, 881, 883, 901, 944, 961, 1024, 1305, 1450
Pîrcălab : 1267
Plan : 62, **1142**,
Plante : 270, 332, 366, 432, 522, 627, 631, 684, 810, 837, 853, 882, 1381, 1446, 1472, 1510, 1531, 1668
Plată : 295, 298, 356, 438, 444—445, 503, 729, 811, 970, 1124, 1146, 1215, 1220, 1314

Plăcere : 2, 71, 116, 153, 174, 200, 360, 419, 466, 544, 781, 1095, 1135, 1154, 1211, 1237, 1243, 1365, 1419, 1433, 1462, 1550, 1604, 1646
Plictiseală : 1562
Plimbare : 1484
Plîns : 220, 235, 309, 377, 664, 937, 987, 1001—1002, 1005, 1535, 1626
Ploaie : 270, 393, 420, 905, 945, 1041, 1114, 1119, 1148, 1181, 1367, 1548
Ploscă : 136, 815
Plug : 282, 1055
Pofte : 94, 570
Pomi : 374, 551, 716, 746, 978, 1096, 1286, 1454
Poreclă : 325
Poruncă : 694, 1565
Posac (a fi) : **1143 1152**
Posibilitate : 5, 9, 19, 21, 71, 89, 98, 103, 154, 168, 169, 271, 278, 283—284, 633, 635, 878, 986, 1110, 1535
Potrivire : 50, 53, 529, 550, 593, 1006, 1014, 1194, 1210
Povestire : 320, 443
Preferinţe : 71, **1153—1162**
Pregătire : 624, 1221
Preot : 30, 479, 581, 1161
Preţ : 340, 1471, 1507, 1629
Prevedere : 192, 194—195, 217—218, 274, 278, 320, 360, 369, 395, 632, 642, 716, **1163—1193**, 1467
Pricepere : 543, 603, 1046, **1194—1195**
Pricină : 29, 236, 477, 945, 1189, 1191
Prigonire : 41—42, 236
Prieten : 20, 28, 50, 345, 489, 666, 850, 1022, 1158, **1196—1215**, 1283, 1408, 1564, 1619, 1620
Prilej : 530, 635
Prisos : 363
Privire : 37, 204, 431, 834, 1248
Procopseală : 1288
Profit : **1216—1218**
Promisiune : **1219—1220**
Prostie : 18, 46, 76, 220, 237, 292, 317, 644, 701, 897, 912, **1030**

1057, 1179, **1221—1286,** 1413, 1456, 1609
Pungă : 62, 137, 523, 841, 1370, 1533, 1666, 1672
Puşcărie : 524—525, 1128
Purtare : 3, 24, 661, 1484
Putere : 317, 333, 694, 740, 1186, 1293, 1444, 1566
Putregai : 34

R

Rai : 75, 224
Răbdare : 224, 331, 346, 883, 921, 1213, **1279—1286,** 1665
Rădăcini : 57
Rănire : 25, 32, 1067
Răsfăţ : 80, 171, 259, 841, **1287—1289,** 1396
Răsplată : 206, **1290**
Răspuns : 1204, 1242, 1244, 1461, 1463, 1587
Rău : 145, 148—149, 195, 298, 344, 352, 382, 390, 401, 439, 492, 541, 589, 656, 717, 800, 869, 892, 903, 977, 979, 986, 991, 1021, 1048, 1168, 1270, 1290, **1291—1303,** 1395, 1434, 1438, 1445, 1449, 1583, 1616
Răutate : 113, 172
Război : 453—454, 708, 1511, 1546—1547
Răzbunare : 107—108, **1304—1306**
Recunoştinţă: **1307—1308**
Regret : **1309**
Reputaţie : **1310**
Respect : 234
Respingere : 281
Retribuţie : **1311—1314**
Revenire : 96
Rezultat : 22, 40, 79, 88, 128, 137, 202, 214—215, 228, 235, 239, 262, 299, 329, 353, 518, 563, 695, 876, 1141, 1359—1360, 1475
Risipă : 366—368, 422, 871, **1315—1323**
Rîs : 244, 318, 326, 487, 1001—1002, 1005, 1247, **1324—1336,** 1452, 1626
Rîşniţă : 301
Roade : 141, 173, 204, 262, 504, 1277, **1327—1342**
Roată : 58
Român : 275

Rude : **1343**
Rugăminte : 154, 359
Ruine : 142
Rușine : 16, 242, 309, 420, 440, 786, 1077, 1088, 1189, **1344—1352**, 1589

S

Saci : 56, 422, 608—609, 716, 733, 1121, 1178, 1397, 1584
Salvare : 430, 992, 1486
Sapă : 112, 755, 1451
Sare : 266, 530, 755, 1003, 1194, 1675
Sat : 114, 385, 427, 594, 711, 856, 1244, 1264
Satisfacție : 1364
Sănătate : 137, 141, 404, 440, 994, **1353—1356**, 1368, 1523, 1628
Sărăcie : 20—21, 67, 170, 218, 702, 739, 773, 834, 839, 843, 865, 944, 1087, 1107, 1284, **1357—1401**, 1576, 1657, 1667
Sărbătoare : 186, 516, 1377, **1402**
Scăpare : 146, 247, 578, 792, 802, 1321, 1378, 1635
Scop : 72—73, 140, 182, 188, 729
Scorburi : 34, 44
Scris : 554
Scrupulozitate : **1403**
Secret : 1372, **1404—1409**, 1581
Semne : 55
Sete : 647, 1035
Sfat : 18, 616, 762, 1200, **1410—1426**
Sfîrșit : 183, 809, 1027
Siguranță : **1427—1432**
Silință : 202, 336, 819, 1444
Simplitate : 293
Singurătate : 1493
Sinucidere : 264, 287
Slăbiciuni : 97, 243, 317, 838, **1433—1434**
Slugă : 302, 1026, 1615
Smicea : 57
Soare : 421, 747, 757, 935
Soartă : 430
Socoteală : 23, 998, 1209, 1231, 1249, 1278, 1403, 1408, 1422—1423, 1449, 1522
Somn : 139, 188, 193, 474, 506, 513, 759, 1170, 1172, 1384, 1466

Soţ-soţie : 26, 28
Spate : 32, 84, 241, 314, 322, 1525, 1526
Spaimă : 81, 451
Speculă : **1435—1436**
Spor : 1577
Spinare : 86, 1078, 1385
Sprijin : 1541
Stare : 20, 142, 244
Statornicie : 1060, 1210
Stăpîn : 36, 73, 193, 302, 342, 1026, 1438, 1649, 1651
Stăpînire de sine : 1204, **1437—1439**
Sticle : 127
Stîngăcie : **1440**
Străin : 196, 1189, 1364, **1441—1442**
Strigat : 313, 1638
Suferinţă : 224, 324, 346, 986, 1207, 1213
Suflet : 28, 129, 171, 290, **1443—1445**, 1549
Supărare : 325, 346, 620, 626, 1191, 1213
Superficialitate : 188—189, 285, **1446—1453**
Superioritate : 24, 130, 179, 240, 258, 437, 468, 528, 1103, 1354, 1469, 1511, 1619
Supunere : 342

Ş

Şchiopătare : 305
Şcoală : **1454—1455**
Şea : 32
Şedere : 358, 738, 752, 787, 943—944, 1100, 1271, 1377, 1380, 1478, 1513, 1552—1553, 1559, 1561—1562, 1564, 1663
Şiretenie : **1456—1459**
Şoaptă : 1406
Ştiinţă : 179—180, 292, 317, 371, 385, 593, 650, 659, 721, 726, 744, 796, 923, 927, 944, 1047, 1232, 1238, 1243, 1262, 1417, 1439, 1447, **1458—1459**, 1601

T

Taina : 763, 1260, 1406, 1408—1409, 1606
Tată : 54, 260—261, 264, 794, 1107—1108, 1156, 1500
Tăcere : 1143, 1207, 1285, **1460—1465**, 1577, 1607
Teamă : 169, 286, 352, 870, **1466—1467**
Tentaţie : 86

Ticăloşie : 1474
Tichie : 40
Timp : 1135, 1308, 1345, 1552, 1624
Tinereţe : 120, 193, 209, 328, 650, 652, 737, 785, 1252, **1468—1470**, 1541, 1642
Tîndală : 52
Tocmeală : 970
Tovarăş : 15—18, 39, 190—191, 194, 310, 315, 636, **1471—1486**
Trai : 168, 180—181, 225, 254—255, 315, 338, 357, 535, 576—577, 628, 658, 660, 681, 732, 753, 869, 889, 999, 1040, 1277, 1465, 1518, 1635, 1644, 1657
Traistă : 100, 456, 1254, 1347
Trandafir : 321, 793, 1341
Transformare : 33, 150
Trădare : **1486**
Trăsnet : 173
Treabă : 496, 662, 743, 762, 1094, 1273, 1411, **1487**, 1561—1562, 1577, 1592, 1598, 1621
Trezie : 11, 111, 939
Trîndăvie : 17
Trufie : 344
Tulpină : 97, 1336
Tunet : 55

Ţ

Ţară : 3, 293, 565, 637
Ţigani : 237, 720, 794, 816, 1440
Ţuică : 116

U

Ucidere : 1466
Uitare : 281, 506, 540, 1272, 1308, **1488**, 1497
Ulcior : 58
Umblări : 125, 441, 505, 607, 614, 690, 711, 746, 749, 751, 798, 839, 842, 848—849, 854, 888, 948—949, 1016, 1041—1042, 1044, 1059, 1132, 1139, 1202, 1240, 1246, 1253, 1374, 1474, 1520, 1560, 1632
Unelte : 77—78, 112, 157, 163, 251, 358
Unire : 43, 53, 339, 973, 1473, **1489—1495**
Untdelemn : 347, 655

Ură : 340, 507, 620, 1205, 1214
Urechi : 35, 104, 157, 434, 448, 567, 687, 751, 842, 849, 1275, 1373
Urîţenie : 201, 337, 379, 421, 767, 773, 1445, **1496—1505**
Urmare : 12, 28, 258, 299, 301, 377, 483, 1214, 1422, 1471
Urmaşi : 1277, **1506**
Uscături : 101
Uşă : 113, 1458
Uşurinţă : 157, 306

V

Valoare : 30, 33, 51, 69, 301, 356, 577, 545, 560, 1000, 1376, **1507—1516**
Vamă : 193
Vase : 58, 691, 693
Vatră : 298, 501
Văduvă : 220, 227, 499
Vătămare : 32
Vecin : 719, 850, **1517**, 1564
Vedere : 94, 140, 181, 193, 244, 264, 285, 333, 368, 392, 473, 576, 620—621, 626, 640, 704, 797, 1034, 1060, 1111, 1122, 1179, 1297, 1430, 1488, 1547, 1551, 1634, 1637, 1640, 1667
Venit : 1166
Veselie : 141
Veste : 352
Viaţă : 37, 180—181, 243, 340, 387, 437, 648, 649, 675, 753, 832, 866, 922, 1022, 1196, 1210, **1518**, 1643
Viclenie : **1519—1535**
Viitor : 1187
Vindecare : 112, 1065
Vinovăţie : 945, **1536—1539**
Vin : 107—109, 116, 120, 133, 137—138, 429, 506, 713, 1192, **1540—1545**
Virtute : 1286
Vis : 127, 391, 432, 605, 882, 888
Vitejie : 708, **1546—1549**
Vită : 141, 803
Vizită : 2, 620, **1550—1565**
Vînătoare : 558, 632, 1480
Vînt : 177, 288, 299, 451, 473, 931

Vînzare : 252, 289, 546, 886, 941, 956, 968, 1016, 1037, 1104, 1168, 1188, 1436, 1507
Vîrstă : 65
Voie bună : 627, 1032—1033
Voinţă : 176, 219, 302, 313, 341, 344, 416, 687, 695, 819, 879, 1219, 1421—1422, 1437, 1457, **1566**
Vopsitor : 39, 813
Vorbă : 8—9, 21, 154, 172, 217, 256, 294, 408, 420, 470, 481, 510, 560, 745, 768, 770, 777, 780, 781—782, 818, 823, 895, 999, 1002, 1011—1012, 1034, 1164, 1190—1191, 1221, 1241, 1246, 1249, 1260, 1457, 1525, 1534, **1567—1591**, 1592
Vorbărie : 176, 715, 994, **1592—1614**
Vorbire de rău : 314, 560, **1615—1618**
Vrăşmaş : 284, 1140, 1204, 1307, 1517, **1619—1620**, 1633, 1653
Vrednicie : 253, 975, 1409, 1423, 1479, 1513, **1621—1624**
Vreme : 5—6, 29, 99, 146—147, 150, 170, 208, 268, 272, 473, 475, 512, 532, 653, 662, 736, 797, 853, 1037—1038, 1134, 1138, 1181, 1208, 1379, 1511, 1567, **1625—1632**, 1655

Z

Zavistie : **1633—1641**
Zădărnicie : **1642—1646**
Zămislire : 4
Zbor : 67, 182, 300, 846, 1268, 1390
Zestre : 212, 217
Zgîrcenie : **1647—1678**
Ziua : 245, 359, 369, 1138, 1337, 1400, 1529, 1607, 1643
Zîmbet : 341

CUPRINS

Anton Pann —
filozof și cetățean (prefață) . . . V
Tabel cronologic XVI
Notă asupra ediției . . . XXX

DE LA LUME ADUNATE
ȘI IARĂȘI LA LUME DATE . . 1

În loc de epilog 164
Indice tematic 165

Lector : GHEORGHE MARIN
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar 2 VII 1976 Comanda nr. 1010
Tiraj 60-600 broşate Coli de tipar 7

Tiparul executat sub comanda nr. 137
la Întreprinderea Poligrafică „Iaşi"
str. V. Alecsandri nr. 6, Iaşi
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA